SUÇLU KİM?
PROJESİ RAPORU

KAMER
VAKFI

SWEDEN

Suçlu Kim? Projesi AB Türkiye Delegasyonu ve Sida tarafından desteklenmiştir.

KAMER Vakfı

Ali Emiri 3. Sokak Es-Şal Apt. No: 1 Yenişehir - DİYARBAKIR

Telefon: (0412) 228 10 53 Faks: (0412) 224 23 19

Suçlu Kim? Projesi Raporu

Yayına Hazırlayan: KAMER Vakfı Yayın Kurulu

Grafik Tasarım/Kapak Tasarımı: Nesne Emt

Baskı: Karınca Ajans Yayıncılık Matbaacılık - Serap Çavdar

Adres: Dr. Mediha Eldem Sokak 56/1 Çankaya - ANKARA

Teşekkür

Bu proje kapsamında ele alınan dava dosyalarını inceleyen ve rapor yazan
İstanbul Barosu Avukatlarından
Fethiye Çetin
ve
Berçem Akkoç Alemdarzade'ye

Raporumuzun tüm istatistiklerini analiz eden ve yazımına destek olan
Dicle Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Hasan Akkoç'a

Çevirisini yapan
İstanbul Üniversitesi Öğretim Görevlisi
Fulya Kama Özalkan'a

Grafik çalışmalarını yapan
Nesne Emt'ye
teşekkür ederiz.

KAMER Vakfı

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Kapak	1
Teşekkür	4
Suçlu Kim? Projesi ile İlgili Özet Bilgi	6
Çalışmanın Sonuçlarına Genel Bir Bakış	7
Tespit ve Öneriler	8
Dava Dosyaları ile İlgili Genel Değerlendirme	10
İncelenen Davalar ile İlgili Bilgi ve Değerlendirme	20
Hane Ziyaretleri Raporu	64
Şiddet Başvuruları Raporu	72

SUÇLU KİM? PROJESİ İLE İLGİLİ ÖZET BİLGİ

Suçlu Kim? Projesi, bir kız bebeğin yetişkin bir kadın olana kadar yaşadığı tüm şiddet ve ayrımcılıkları ve bunların suçlularını görünür kılmak için hazırlanmıştı.
Bir kız çocuğu düşünün;
Daha doğmadan önce, bebeğin cinsiyeti belli olur olmaz başlar ayrımcılık yaşamaya.
Dünyaya geldikten sonra birçok hakkı gasp edilir.
Oğlan kardeşinden ayrı tutulur.
Hayatı ayıp ve yasaklarla çevrelenir.
Bazen eğitim hakkını kullanamaz.
Bazen erken yaşta, daha çocukken evlendirilir.
Bazen hiç tanımadığı ya da tanıyıp da sevmediği birinin karısı olmaya zorlanır.
Şiddetin her türlüsünü yaşar.
Sonra bir gün bir şey olur. Ya artık dayanamadığı bir şiddet ya da hayatını alan bir cinayet.
Yaşıyorsa ve cesaretini toplayabilirse hakkını aramak için dava açar.

Hayatını kaybederse belki de bir yakını ya da savcı açar davayı.

En iyi ihtimalle, bütün bu geçmiş yok sayılarak o dava üzerinden yine de kadın olduğu için horlanarak hakkını aramaya çalışır.

Sanki söz konusu olaydan öncesi yokmuş gibi...

Biz de sormak istedik;

Suçlu Kim?

Aile mi?

Devlet mi?

Toplum, hepimiz, her birimiz mi yani?

Ulaşmayı Planladığımız Sonuçlar

- Proje kapsamında planlanan alan çalışmaları ile hedef grubun **cinsiyete dayalı şiddet** ve **ayrımcılık** konusunda farkındalık ve duyarlılık yaşaması sağlanacak, **sığınmacıların** durumu ve ihtiyaçları tespit edilecek ve ihtiyaç duydukları destekleri almaları sağlanacaktı.
- Yapılan alan çalışmaları ve mahalle toplantıları sırasında **çocuk hakları** konusunda da farkındalık ve duyarlılık yaratılacaktı.
- Tabanda yaratılacak farkındalık ve duyarlılık ile birlikte kamu kurum ve kuruluşları ile yapılacak iş birlikleri ve kamuoyuna yansıyan şiddet vakalarının tüm boyutları ile ele alınması sağlanacak ve incelenen her dava ile ilgili **Suçlu Kim?** metinleri yazılacaktı.

Böylece;

- Yaşanan farkındalık ve duyarlılık, kadınların yaşadığı şiddet ve ayrımcılık ile mücadele etme potansiyelini arttıracak,
- Kadınlar, kapalı yaşamlarını değiştirmeye başlayacak yasal ve **sosyal haklardan ve fırsatlardan yararlanmaya** başlayacaklar,
- Davaların her birinin görünmeyen suçluları tespit edilmeye çalışılacaktı.

Suçlu Kim? Projesinin Hedef Grubu

- Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki toplam 23 ilin her birinden yüz yüze görüşülecek toplam 23.000 kadın *(göç ile oluşmuş, kapalı yaşam süren yoksul mahallelerde, LGBT bireyler dahil)*
- Yüz yüze görüşmelerden sonra yapılacak mahalle toplantılarına katılacak 6.000 kadın *(yaşadıkları mahallelerde yapılacak toplantılar)*
- Yaşadığı şiddetten kurtulmak isteyen ve destek alma süreci izlenecek olan 1.000 kadın
- İş birliği yapılacak 500 kamu kurumu *(kadınların destek almak için gereksinim duyduğu kurumlar)*
- Detaylı izlenecek ve rapor edilecek 100 dava dosyası

ÇALIŞMANIN SONUÇLARINA GENEL BİR BAKIŞ

İncelenen dava dosyalarından elde edilen sonuçlardan birkaçı:

- KAMER Suçlu Kim? Projesi ile 100 dava dosyası incelemeyi planlamıştı. 102'si KAMER'in örgütlü olduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden, 6'sı Türkiye'nin batı illerinden olmak üzere toplam 108 dava dosyası incelendi.
- Bu davalar arasında aynı mağdur kadına ait birden fazla ceza ya da hukuk davası olduğu gibi, aynı kadına ait hem ceza hem de hukuk davası vardı.
- 108 dosyanın 60'ı ceza davası dosyası, 48'i ise boşanma, nafaka, önleyici-koruyucu tedbir kararları gibi hukuk davası dosyalarıydı.
- Ceza dosyalarının 13'ü kadın cinayeti, 1'i öldürmeye tam teşebbüs, 2'si intihara teşvik, 6'sı çocuğun cinsel istismarı, 3'ü tecavüze ait dava dosyaları, diğerleri yaralama, ölümle tehdit ve gasp dava dosyalarıydı.
- Dosyaları incelenen kadınların 17'sinin okuma-yazma bilmediği, hiç okula gitmediği,
- Kadınlardan 5'inin hiç Türkçe bilmediği,
- Kadınların 20'sinin, erken evlendirildiği tespit edildi.
- Kadınların sadece 7'si bir işte çalışmaktaydı.
- Dosyaların 3'ünde kadınların miras hakkının ihlal edildiği tespit edildi.
- Dosyalardan 10 tanesinin mağduru çocuktu. Ayrıca dosyaların 2'sinde failler arasında çocuklar da vardı. Toplam 3 çocuk fail olarak yargılanmıştı.
- Davalardan sadece 6'sı adli yardım talepli açılmıştı.
- Kadınların öldürüldüğü 6 cinayet dosyasında cinayete intihar süsü verilmiş, 3'ünde ise kadınlar intihara sürüklenmişti.
- Cinayet dosyalarının 11'inde kadınların yaşadıkları şiddet nedeniyle karakollara birden fazla başvuru yapmış olduğu tespit edildi.
- Dosyaların 3'ü evlilik içi tecavüze ilişkindi.
- Dosyalardan 6'sı hariç bütün ceza davalarında iyi hal indirimi uygulanmıştı.
- 10 dava dosyasına Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı vekili aracılığıyla katılmıştı.
- 10 Önleyici ve Koruyucu Tedbir dosyasından sadece biri olayın özelliklerine uygun bir tedbir kararıydı. Yine sadece birinin takibi yapılmıştı.
- 6284 sayılı Yasa'nın sadece önleyici ve koruyucu tedbirler söz konusu olduğunda uygulandığı, İstanbul Sözleşmesine ise hiçbir dosyada atıf yapılmadığı görülmüştür.

Suçlu Kim? Projesini kadınlara anlatmak, dava dosyalarını güvenerek vermelerini sağlamak hane ziyaretleri ile mümkün oldu.

Hane ziyaretleri Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki 22 ilde yürütüldü. Güvenlik nedeniyle Kilis'te çalışmak mümkün olmadı.

- 22 ilde 22.864 kadın ile yüz yüze görüşmeler yapıldı. Bu görüşmelerde hem kadınların profil ve ihtiyaçları tespit edildi hem de şiddet konusunda farkındalık yaşamaları ve gerekli durumlarda destek almak üzere harekete geçmeleri teşvik edildi.
- Hane ziyaretleri sırasında görüşülen kadınlardan 4.163'ü ile 138 mahalle toplantısı sırasında tekrar buluşuldu.
- Bu kadınlardan 1.500'ü yaşadığı şiddet ile ilgili KAMER'e başvurdu.
- Başvuru yapan 1.500 kadından 726'sı yaşadığı şiddetten kurtulmak için destek almaya başladı. Destek alma süreçleri izlendi.
- 504 kamu kurum ve kuruluşu ziyaret edilerek kadınlara destek olmak için işbirliği sağlandı.

TESPİT VE ÖNERİLER

Tespitler

- 22.864 kadın, kadınların %91'inin şiddet yaşadığını düşünüyor. Ancak kadınların büyük bir kısmı başta korku olmak üzere, çaresizlik, dil, yol yordam bilmemek gibi sebeplerle şiddetten kurtulmak için harekete geçemiyor.
- Şiddetin çeşitli türlerini dikkate alarak hesapladığımızda Türkiye'de şiddet yaşayan kadın oranı ortalama %40 gibi görünüyor olsa da %50 civarında görünmeyen, gizli yaşanan şiddet olduğunu gözlüyoruz.
- Yoksulluk, kadın ve çocuklara yönelik şiddeti gölgede bırakan çok önemli bir şiddet türü olarak görünmektedir. Pek çok kadın *"evet şiddet yaşıyorum ama şimdi bununla uğraşamam, çoluk çocuk aç"* diyerek yaşadığı şiddeti sıradanlaştırmaktadır.
- Çocuklar, kadınların yaşadığı şiddetin görünmeyen mağdurlarıdır. Hane başına düşen çocuk sayısı yaklaşık 4'tür. 1 kadının yaşadığı şiddeti 4 çocuk da yaşamaktadır. Çocuklar çoğunlukla anne ile birlikte şiddete maruz kalmakta, cezalandırılmakta, kaçmaktadır.
- Fiziki bir şiddetin söz konusu olmadığı durumlarda bile geleneksel çocuk eğitimi şiddet ile şekillenmiştir. En hafif tabirle çocuklar ailenin aksesuarı olarak kabul edilmektedir.
- Ne yazık ki Türkiye'de çocuklara yönelik şiddetin *"toplumsal cinsiyet rollerinin"* sonucu olarak yaşandığı henüz yeterince kabul görmemektedir.
- İncelenen dava dosyalarının çok açık bir biçimde gösterdiği gibi kadınlar daha doğarken erkeklerin çok gerisinden başlıyorlar hayata. Kız doğurmak, oğlan çocuk doğurmamak ya da hamile kalamamak kadının suçu gibi görülüyor. Kadınlar *"suçlarının"* cezasını, sürekli ayrımcı muameleye tabi tutularak, eziyet görerek, şiddete maruz kalarak, okula gönderilmeyerek, erken yaşta ve çoğunlukla tanımadıkları, sevmedikleri kişilerle evlenmeye zorlanarak, en temel hakları ihlal edilerek çekiyor.
- Kadınların yaşadığı mekân değişse de konumu ve mağduriyeti değişmiyor. Kadınların aşağı bir cins olduğu, erkekler ile kadınlar için alışılagelmiş rollerin bulunduğu düşüncesine dayanan önyargılar, örf, adet ve gelenekler nedeniyle kadınlar, bir şiddet mekânından diğerine sürüklenerek hayatlarını sürdürüyor.
- Dosyalardan da anlaşıldığı gibi bütün aşamalarıyla mevcut adalet sistemi, onarıcı ve geliştirici, dönüştürücü ve iyileştirici olmaktan tamamen uzaktır. Adli süreçlerde mağdurun insan hakları gözetilmiyor, etkili soruşturma yapılmıyor. Yasalar değişse de bu yargısal pratik ve ayrımcı bakış açısı, yeni düzenlemelere paralel biçimde bir değişiklik göstermiyor. Kadın cinayetleri, bir dizi ayrımcı pratiğin vardığı son ve kaçınılmaz nokta olarak karşımıza çıkıyor.

Öneriler

- **Kısır döngü haline gelen kadına yönelik şiddetle mücadele** ancak sürecin bütün aşamalarını kapsayacak biçimde toplumsal cinsiyet perspektifi ile hazırlanacak ülke çapında kapsayıcı, eşgüdümlü, bütüncül politikalarla kırılabilir. Böylesi kapsayıcı, eşgüdümlü, bütüncül politikalar ancak Devlet tarafından hayata geçirilebilir. Mağdurun haklarını, bütün önlemlerin merkezine koyarak hayata geçirilmesi ve bu politikaların ilgili tüm organlar, kurumlar ve kadın örgütleriyle etkili işbirliği ile uygulanmasını sağlamak Devletin yetki ve sorumluluğundadır.
- Devlet, şiddet biçimlerinin çocuklar üzerindeki sonuçlarının toplum içinde anlaşılması ve bu konuda farkındalığın arttırılması için kampanyalar, programlar düzenlemelidir. Resmi müfredat ve eğitim sürecinin her düzeyi için kadın erkek eşitliği, toplumsal cinsiyet rolleri, karşılıklı saygı, şiddetten kaçınma temelinde çatışma çözümü öğretim materyalleri içerisine dahil edilmelidir. Kız çocuklarının eğitim hakkından yararlanabilmesi için kapsayıcı politikalar geliştirilmelidir. Kadınlara hakları, ulaşılabilir ve anlaşılabilir bilgiler olarak sunulmalı, uzmanların eğitimine özel önem verilmelidir.
- Medya cinsiyetçi dil kullanmamaya özen göstermeli, tüm yazılı ve görsel paylaşımlarını cinsiyet eşitliği gözeterek hazırlamalıdır. Bunu sağlayabilmek için gerekli alt yapıyı kurmalıdır.
- Sivil toplum örgütleri ve özellikle kadın örgütleri ve barolar arasında, kadının şiddetten korunması, adalete erişim hakları önündeki engellerin ortadan kaldırılması, etkili soruşturma ve kovuşturma yürütülmesi konularında işbirliği yapılması gerekmektedir.

DAVA DOSYALARI İLE İLGİLİ GENEL DEĞERLENDİRME

Suçlu Kim? Projesi kapsamında yargıya intikal etmiş olan 108 adet dava dosyası incelenmiş, 18 ilde toplantılar yapılmıştır.

Dosyalar, KAMER'in yerel örgütleri tarafından seçilmiş; ceza ya da hukuk davası ayrımı yapılmaksızın iletilen bütün dosyalar incelenmiştir.
İller bazında yapılan toplantılarda, kamu görevlileri, yerel sivil toplum örgütleri temsilcileri, kadınlar ve barolarda görevli avukatlarla görüşülmüştür.

Sohbet şeklinde yapılan bu görüşmelerde; yeni düzenlemelere, yasaların değiştirilmesine rağmen kadına yönelik şiddetin neden giderilemediği, yasa uygulayıcılarının ilgili yasaları nasıl yorumladıkları, uygulama sırasında ne tür güçlüklerle karşılaşıldığı, sürecin nasıl işlediği ve sonuçları, adalete erişim sorunu, yerelde karşılaşılan güçlükler, 6284 sayılı Kanun ile İstanbul Sözleşmesinde amaçlanan hedeflere neden ulaşılamadığı gibi sorulara cevap aranmış, '***suçlu kim?'*** diye sorulmuştur.

Dava dosyaları tarafımıza iletilen kadınların ve ailelerinin sosyal, ekonomik durumu, öğrenim durumları, aile içindeki konumları, evli ise evliliğin serbest irade ile yapılıp yapılmadığı, evlilik yaşları, kısaca kadının doğumundan başlayarak dava dosyasının konusu ya da tarafı oluncaya kadar yaşadıkları süreç hakkında KAMER yerel örgütleri tarafından iletilen bilgilerden yararlanılmıştır.

Dava dosyaları; adalete erişim hakkı, yasal mevzuata ilişkin bilgi ve hak arama süreçleri, kolluğun ve yasa uygulayıcılarının kadına yönelik şiddet ve hak arama süreçlerini nasıl yorumladıkları ve nasıl uyguladıkları, işbirliği sorunu, süreçte yer alan kurum ve kuruluşların tavırları, etkili soruşturma, özen yükümlülüğü, dil engeli gibi başlıklar altında incelenmiştir.

Dosyalara konu olaylar ve her bir dosyanın değerlendirmesi ayrıca yapılmış ve bunlara ***"İncelenen Davalar ile İlgili Bilgi ve Değerlendirme"*** başlıklı bölümde yer verilmiştir. Bu dosyaların mağduru olan kadınların isimlerine yer verilmemiş, rumuz kullanılmıştır. Aynı kadına ait birden fazla dosyanın bulunması halinde; sürecin bütününü görüp değerlendirmek için birden fazla dosya aynı başlık altında değerlendirilmiş, olay örgüsü buna göre yapılmıştır.

SONUÇLAR

1. Biri oğlan çocuğa cinsel istismar davası, diğerleri 60 kadına ait olmak üzere toplam 108 dava dosyası incelenmiştir.
Bu davalar arasında aynı mağdur kadına ait birden fazla ceza ya da hukuk davası olduğu gibi, aynı kadına ait hem ceza hem de hukuk davası vardır.

2. 108 dosyanın 60'ını ceza davası dosyası, 48'ini ise boşanma, nafaka, önleyici-koruyucu tedbir kararları gibi hukuk davası dosyaları oluşturmaktadır.

3. Ceza dosyalarının 13'ü kadın cinayeti, 1'i öldürmeye tam teşebbüs, 2'si intihara teşvik, 6'sı çocuğun cinsel istismarı, 3'ü tecavüze ait dava dosyalarıdır. Diğerleri, yaralama, ölümle tehdit ve gasp dava dosyalarıdır.

4. Hukuk dosyalarının 25'i boşanmaya, 10'u önleyici-koruyucu tedbir kararlarına, diğerleri ise nafakaya, velayete, mirasa ilişkin davalardır.

5. Dosyaları incelenen kadınların 17'sinin okuma-yazma bilmediği, hiç okula gitmediği gözlenmiştir.
Dosyalar üzerinde yapılan incelemeler, hayatları boyunca eşitsiz ve ayrımcı muamelenin mağduru olan kadınların, en temel haklarını kullanamadığı,

bu durumun yaşadıkları süre boyunca normalleştirildiği görülmektedir.

İncelenen dosya içeriklerinin ve dosyaların öznesi olan kadınlarla ilgili haricen edinilen bilgilerin gösterdiği gibi bir kısmı ya okula hiç gönderilmemiş ya da kalan kısmının önemlice bir bölümü ilköğrenimi dahi bitirmeden okuldan alınıp erken yaşta evlendirilmişlerdir. Ailelerin kız ve oğlan çocuklar arasında eğitim hakkının kullanılması açısından ayrımcı davrandığı, oğlan çocukları okula yollarken kızlara bu hakkı tanımadıkları gözlenmiştir. Kız çocuklarını eşitsiz ve ayrımcı muamelelerin mağduru kılan aileler, eğitim hakkından da mahrum bırakmaktadırlar.

6. Kadınlardan 5'i hiç Türkçe bilmiyor.
Kadınların önemlice bir kısmı okuma yazma bilmediği gibi bir kısmı anadili olan Kürtçe ya da Arapça dışında bir dil konuşamamaktadır. Konuşabildiği varsayılan pek çok kadının kendini ana dili dışında bir dilde yeterince ifade edemediği de bir gerçekliktir. Dil sorunu yaşanan bu gibi durumlarda uzman tercüman yerine o sırada tesadüfen bulunan Kürtçe ya da Arapça bildiği varsayılan mübaşir ya da o sırada bulunan herhangi bir görevli gibi, bilgisi ve uzmanlığı tartışmalı bir kişiden tercümanlık yapması istenmektedir. Bağımsız ve yetkin tercümanlar yoktur, kadınlar kendilerini ifade edememektedirler.

7. Kadınların 20'sinin erken yaşta evlendirildiği tespit edilmiştir.
Kadınların çok erken yaşta evlendirildiği, bu evliliklerden bir kısmının zorla evlilik olduğu gözlenmiştir.

Adli makamlara yansıyan dosyalar kapsamında yaş aralığı gözetilmeden alınan kadınların 1/3'i, 18 yaşından küçük bir yaşta evlendirilmişlerdir. Bu evliliklerin bir kısmında evlilik yaşının 12'lere, 13'lere indiği gözlenmiştir. Kız çocuklarının başlık parası karşılığı satıldığı, değiş tokuş aracı gibi kullanıldığı görülmekte, çocuk yaşta olmalarına, fiziksel ve psikolojik açıdan hazır olmamalarına rağmen onlardan doğum yapmaları, anne olmaları beklenmekte ve istenmektedir. Bu evliliklerin özellikle kız çocukları açısından kalıcı hastalıklara, erken doğumlara neden olduğu, el birliği ile hakları ihlal edilen bu çocuklar için sürecin, M.M. K.E. S.P E.B. H.R ve M.K. olaylarında olduğu gibi ölümle sonuçlandığı görülmüştür.

Ceza yasasında çocuk istismarı suç olarak kabul edilip önemli oranda cezalar öngörülmüştür. Ancak onarıcı tedbirler ve geliştirici mekanizmalar oluşturulmadığından K.E. davasının çok çarpıcı bir biçimde gösterdiği gibi, bizzat yargı uygulayıcısı tarafından bu suçun devamına göz yumulmuştur. Savcı, bir yandan bu suçun kovuşturmasını yaparken öte yandan suçun mağduru kız çocuğunu suçun failine teslim ederek suç mekânına göndermiştir. Çünkü bu ve benzeri durumlar için gerekli destek mekanizması öngörülmemiştir. Çocukların tedavisi, gelişimi, eğitimi ve iyileşmesini kapsayan onarıcı tedbirler alınmamış, mağdurun hamile ya da anne olması durumunda ne yapılacağı hiç düşünülmeyerek sadece suçun cezası arttırılmıştır.

Bu acı gerçek, illerde yapılan toplantılarda gündeme getirilmiş ve esasen bu örneğin istisna değil çok yaygın bir uygulama olduğu anlaşılmıştır. Görüştüğümüz avukatlar, bu durumun kültürel ve geleneksel inanışlardan kaynaklandığını, yöreye özgü bir gerçeklik olarak bu durumla mücadelenin zaman alacağını bildirmişler; sağlık kurumunda görevli bir doktor ise benzer durumla çok sık karşılaştıklarını ancak çözüm olmadığını düşündükleri ve esasen yapılacak başka şey olmadığı için durumu adli makamlara bildirmediklerini anlatmıştır.

Sorunu bütün boyutlarıyla değil sadece ceza boyutuyla ele almanın nasıl bir çözümsüzlüğe yol açtığı, hatta suçun devamına bizzat yargı uygulayıcıları tarafından yol verildiğinin örnekleridir bunlar. Kamuoyunda 'tecavüz yasası' olarak tanımlanan ve haklı tepkilere yol açan son düzenleme girişiminin, sorunu çözmekten ziyade sorunun devamına yol açarak içinden çıkılmaz hale getireceği açıktır.

Ayrıca pek çok evlendirmenin -ekonomik nedenler, berdel, beşik kertmesi, başlık parası evliliği, kan bedeli evliliği, akraba evliliği gibi- zorla yaptırıldığı birçoğunun zorla devam ettirildiği görülmektedir.

Rızası olmadan ve daha önce belki de hiç görmediği erkeklerle evlendirilen bu çocukların cinayete kadar ulaşan şiddet, intihar, derin mutsuzluk yaşadıkları görülmektedir. Suçun azmettiricileri olarak erken yaşta evlendirilen kız çocuklarının anne ve babalarına, kayınpeder ve kayınvalidelerine davalar açılmış, sonuçta kadınların, evlilik konusunda söz sahibi olmadıkları gerekçesiyle anne ve kayınvalideler hakkında beraat kararları verilmiş, imamlar araştırılmış ancak hiçbir dosyada, gerektiği gibi araştırma yapılmadığından dini nikâh kıyan imamların kimliğine ulaşılamamıştır.

Özgür ve tam iradeyle evlenme, eşini seçme hakkı ihlal edilen kadınların ve kız çocuklarının *"hayır"* deme şanslarının olmadığı gözlenmiştir. İstanbul Sözleşmesini imzalayan Türkiye, zorla evliliğin suç sayılması yükümlülüğü altındadır ama halen bu yükümlülük yerine getirilmiş değildir.

Bu sürecin suçluları kim diye sorulduğunda, kız çocuklarını küçük yaşta evliliğe zorlayan aileler, çocuk olduğunu bile bile dini nikâh kıyan imamlar, çocukların cinsel istismarını normalleştiren geleneksel önyargılarıyla toplum, uzmanlar, kolluk, avukatlar da dâhil olmak üzere bütün adli süreç aktörleri hep birlikte suçludurlar.

8. Kadınların sadece 7'si bir işte çalışıyor.
Kadınların üçte biri küçük yaşta evlendirilerek fiziksel ve ruhsal gelişimi, eğitim hakkı engellenmiş aynı zamanda ekonomik açıdan da evlendiği erkeğe bağımlı hale getirilmiştir.

7 kadın gibi cüzi miktarda birkaç örnek dışında, kadınların bir işte çalışmadığı ve herhangi bir gelirinin olmadığı, bu nedenle de boşanmayı tercih etmedikleri, ağır şiddet vakalarına rağmen şiddet mekânında yaşamak zorunda kaldıkları gözlenmiştir. Bu yedi kadından birinin, aylık sadece 100.-TL gibi bir kazanç elde eder etmez KAMER'in de yardımıyla boşanma davası açmış olduğu görülmüştür. Yine KAMER'de profesyonel olarak çalışan kadın, avukat yardımından da yararlanarak boşanma ve velayet davası açmıştır. Bu iki örnek dahi kadının ekonomik yönden güçlendirilmesi ile haklarını öğrenmesinin önemini göstermektedir.

9. Davalardan 4'ü velayet hakkına ilişkindir.
Bir hakkın öznesi olarak görülmeyen kadınların çocuklarının velayet hakkından mahrum bırakıldığı gözlenmiştir. Evlendiği erkek vefat ettiğinde kadın, çocuklarıyla birlikte erkeğin ailesi ile birlikte yaşamak zorunda kalmakta, hatta M.M. H.D. ve Ş.A. dosyalarında görüldüğü gibi çocuklar, ölen kocanın kardeşinin ya da babasının nüfusuna kaydettirilmektedir. Böylece kadınların çocukları üzerinde her hangi bir hak talep etme ve her hangi bir tasarrufta bulunma hak ve yetkisi ortadan kaldırılmıştır. Kadınların velayet hakkı da ellerinden alınmıştır. Bunlara ek olarak A.K. A.Ç. ve E.Ö. dosyalarında kadının velayet hakkının sadece toplum, erkek ve ailesi tarafından değil yargı uygulayıcıları tarafından da ihlal edildiği, önemsenmediği görülmektedir.

10. Dosyaların 3'ünde kadınların miras hakkının ihlal edildiği gözlenmiştir.
A.Ç. F.D. ve S.Ö. davalarında kadınların mirastan eşit pay alma haklarının ihlal edildiği görülmüştür. Ailenin erkek bireyleri, yasal olarak mirasçı oldukları halde kadınların bu hakkı kullanmamaları için kadınlar üzerinde eziyet, baskı ve şiddet uygulamaktadır. Kadınlar, istediklerini elde edemeyen oğlan kardeşleri tarafından öldürülmekte ya da diğer erkek mirasçılar tarafından intihara teşvik edilmektedirler.

Bu oranın KAMER'in yürüttüğü hane ziyaretlerinde ortaya çıkan verilere göre daha düşük olduğu görünse de hane ziyaretlerinin bulguları ile uyumludur.

Hane ziyaretleri sonuçlarına göre kadınların sadece yüzde 37'si mirastan pay alabiliyorken yüzde 58'i mirastan hiç pay alamıyor, yüzde 5'i ise ailesindeki kadınların mirastan pay alıp alamadıklarını bilmiyor. Hane ziyaretlerinde miras hakkından pay alıp almadıkları sorusu karşısında kadınların önce çevrelerine bakındıkları ve aileden kimsenin duymayacağına emin oldukları durumda soruyu cevapladıkları gözlenmiştir. Bu sonuç, miras hakkı ihlallerinin normalleştirildiğini gösterdiği gibi kadınların miras hakkını talep edemediklerinin de açık bir göstergesidir.

11. Dosyalardan 10 tanesinin mağduru çocuktur.
Bu sayıya, erken evlilik mağduru kadınlar dahil edilmemiş, sadece yargılama sırasında çocuk yaşta olanlar esas alınmıştır.

12. Dosyaların 2'sinde failler arasında çocuklar da vardır ve toplam 3 çocuk fail olarak yargılanmıştır.
Mağdur ya da fail çocukların biri hariç olmak üzere hiç biri için yaşadıkları travma dert edilmemiş, onarıcı, iyileştirici tedbirler alınmamıştır. Sadece bir dosyada savcı, tecavüz mağduru kız çocuğunu tedavi için sağlık kuruluşuna yönlendirmiş ancak bu tedbirin takibi yapılmadığından tedavi gerçekleşmemiştir.

13. Davalardan sadece 6'sı adli yardım talepli açılmıştır.
Adalete erişimde adli yardım hizmetinden yararlanmanın önemine rağmen kadınların sadece altısının boşanma, nafaka gibi hukuk davalarıyla sınırlı olmak üzere adli yardım talebinde bulunduğu tespit edilmiştir.

İllerde yapılan toplantılarda avukatlara ve kadınlara adli yardım hizmetinden yararlanma oranının neden bu kadar düşük olduğu sorulmuş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

a) Kadınların hakları, anlaşılabilir ve erişilebilir bilgiler olarak kendilerine sunulmadığından kadınlar ücretsiz avukat yardımı sunan adli yardım hizmetinden haberdar değiller. Okuma yazma bilmeme nedeniyle temel belgeleri dahi okuyamayan kadınlara bilgilerin anlaşılabilir bir biçimde sunulmadığı gibi bu bilgilere her hangi bir engelle karşılaşmadan erişebilecekleri mekanizmalar yoktur. Ayrıca ana dili Türkçe olmayan Kürt ve Suriyeli kadınların, eriştikleri bilgileri anlayamama, sorunlarını dikkate alan düzenlemelerin bulunmadığı gözlenmiştir.

b) Haberdar olanlardan önemlice bir kısmının, baroların adli yardım bürolarına gitmek için evlerinden çıkamadıkları, adli yardım merkezlerinde görevli avukatlardan yaşadıkları yere gelmelerini telefonla talep ettikleri anlaşılmıştır. Baro merkezlerine şahsen başvuru yapmaları istendiğinden çok sayıda kadının bu hizmetten yararlanamadıkları, baro merkezlerine ulaşabilen kadınlardan ise muhtarlıktan fakirlik belgesi, ikametgâh gibi belgeler istendiğinden taleplerinden vazgeçerek evlerine döndükleri anlatılmıştır. Barolarda görevli avukatların, kendilerine telefonla ulaşıp adli yardım talep eden kadınlarla ilgili olarak bildirim yükümlülüklerini yerine getirmedikleri gözlenmiştir. Bu kadınlar, hukuki korumadan ve adalete erişim hakkından yoksun bırakılmıştır.

c) Ana dili Türkçe olmayan ve ana dilinden başka bir dil konuşamayan kadınların barolara başvurusu ise yok denecek düzeydedir.

d) Adalet sistemine duyulan güvensizlik, adaletsizlikten kaynaklanan deneyimler, yasal sürecin işlemlerinin karmaşık ve hantal olması da adli yardım hizmetinden yararlanma oranını düşürmektedir.

14. Davaların 16'sında yaşam hakkı ihlal edilmiştir. 15 dosyada öldürülen ya da intihara zorlanan/yönlendirilen kadındır. 1 dosyada ise şiddet uygulayan erkek öldürülmüştür.
Cinayet dosyalarında faillerin dağılımı şöyleydi: Beş dosyada koca, bir dosyada koca ile birlikte kayınvalide ve kayınpeder, bir dosyada oğlan-kardeş, bir dosyada eski koca, bir dosyada tanıdık erkekler, bir dosyada amca, enişte ve erkek kuzenler, bir dosyada baba ve dede, bir dosyada kayınpeder, bir dosyada kayınvalide.
Öldürmeye tam teşebbüs dosyasında fail kocaydı.

İntihara teşvik dosyalarında failler iki dosyada da erkek akrabalardı.

Cinsel istismar davalarında failler bir dosyada koca, anne, baba, kayınvalide ve kayınpeder, üç dosyada erkek akraba, bir dosyada ağabey, bir dosyada tanıdık erkeklerdi.

Tecavüz davalarında faillerin bir dosyada korucu, bir dosyada kamu görevlisi, bir dosyada koca olduğu görülmüştür.

15. Kadınların öldürüldüğü 6 cinayet dosyasında cinayete intihar süsü verilmiş, 3'ünde ise kadınlar intihara sürüklenmiştir.

Toplumsal cinsiyet rolleri gereğince ataerkil yapıya, onun çizdiği sınırlara koşulsuz itaat etmeleri beklenen kadınların ve kız çocuklarının sınırdan en ufak bir sapmasının, eziyete, işkenceye ve hatta cinayete sebep olduğu görülmüştür. Cinayetlerin *"namus"* saiki ile işlenmesi halinde önceki yasada öngörülen indirimler kalktığı halde *"namus"* cinayetlerinin devam ettiği, ancak bu defa cinayetlerin kadını intihara zorlayarak ya da öldürüp intihar süsü verilerek işlendiği anlaşılmıştır.

Namus, şeref gibi içinin doldurulması zor ve şahsa sıkı sıkıya ait olan kavramlar, ailenin ve akrabaların ortak değer yargıları olarak ortaya çıkmaktadır. F.D. H.D. M.M. dosyalarında çok açık görüleceği gibi kadınlar, ailenin şerefini kirleten ve cezalandırılması gereken kişiler, erkekler, akrabalar ve tüm aile elbirliğiyle bu kiri temizleyen kişiler olarak lanse edilmiştir. Toplum 'namus' saikiyle işlenen şiddeti suç değil suçun cezası olarak algılamaktadır. Bu nedenle, ailenin diğer bireyleri, suçun failleri aleyhine ifade vermekten imtina etmektedirler.

Namusun korunması adına boşanmış ya da dul kadınların yaşama biçimlerinin akrabaları erkekler tarafından denetim altında tutulduğu, komşuların ve hatta içinde yaşadıkları topluluğun bu denetime dolaylı olarak katıldığı görülmektedir.
İntihara sürükleme suçundan ise ceza alan yoktur, failler cezasız bırakılmıştır. Mahkemeler, kesin delil bulunmadığı gerekçesiyle intihara sürükleme davalarında beraat kararları vermektedirler. Bu davalarda kesin delil aramak, hayatın olağan akışına, toplumsal gerçekliğe aykırıdır. Toplumsal gerçeklik bir suç söz konusu olduğunda ya da söylentiler çıktığında cezalandırılanın failler değil, mağdur kadınlar olduğu, kadınlara *"ya kendini öldür ya da biz öldüreceğiz"* dendiği, hatta M.M. dosyasında görüldüğü gibi cezanın aile meclisi kararıyla infaz edildiği şeklindedir.

16. Cinayet dosyalarının 11'inde kadınların yaşadıkları şiddet nedeniyle karakollara birden fazla başvuru yaptığı görülmüştür.

Öldürülen 11 kadının şiddetten korunmak için defalarca, tek bildikleri yol olan karakollara başvurdukları halde etkili hiçbir koruma tedbiri alınmamış, bu kadınların ölüme giden yolculuğu adeta seyredilmiş, hatta seyredilmekle kalınmayıp cinayete ortak olunmuştur. Öldürülen kadınlar arasında 25, 13, 11 defa karakola şikâyette bulunanlar vardır. Karakola başvuramayıp ailesinden yardım isteyen, hatta M.K. dosyasında olduğu gibi *"kurtarın beni buradan"* diye yalvaran kadınların babaları tarafından tekrar şiddet mekânına gönderildiği görülmektedir. Aileler, adli ve idari makamlar, sağlıkçılar bu cinayetlere ortak olmuşlardır.

Kadınların şiddete karşı etkili bir şekilde korunmasını sağlayacak hukuki düzenlemeler bulunmasına rağmen soruna bu kadına yönelik şiddetle mücadele perspektifinden bakılmadığı için etkili koruma mekanizmalarının uygulanmadığı görülmektedir. Adli kurumlar tarafından kadına yönelik şiddet vakalarında risk değerlendirmesi yapılmamakta, şiddetin tekrarlanmaması ya da ölüm riskinin bulunduğu durumlarda eşgüdümlü koruma ve destek sağlayacak tedbirler alınmamaktadır.

Kolluk, savcı ve hâkimler, kadına yönelik şiddet ve kadının haklarının ihlali davalarına olağan yargılamalar olarak yaklaşmakta, olağan ve şekilci karar verme süreçlerini uygulamaktadırlar. Önlerine gelen olaylara, mağdurun hakları açısından değil adeta bitirilmesi gereken dosyalar olarak bakmakta, işi biten dosyalar arşive kaldırılmaktadır.

Soruna mağdur odaklı bakılmadığından, gereken özen gösterilip olayın özelliklerine uyan tedbirler alınmadığından sonraki süreçte bu dosyalar, bu defa cinayet dosyaları olarak önlerine gelmektedir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin rol alması gereken kurumların, kişilerin ve hatta yargı uygulayıcılarının gerekli duyarlılığı ve gerekli özeni göstermedikleri, kurumlar ve organlar arasında işbirliği yapılmadığı bu dosyalarda açıkça görülmektedir. Kadın cinayetlerinin bir dizi ayrımcı pratik örgüsünün vardığı

son nokta olduğunu bu dosyalardaki süreç açıkça göstermektedir.

17. Cinayet dosyalarının 2'sinde failler hakkında beraat kararı verilmiştir.
Cinayet dava dosyalarının birinde sanık, özel harekât polisidir. Cinayet sanığına verilen beraat kararı ile bir kadın cinayeti faili meçhul olarak kalmıştır. Diğer dosya da ise etkili soruşturma ve kovuşturma yürütülmemiş; deliller, mağdurun hakları açısından değil, failin hakları açısından değerlendirilmiştir. Bu dosyalardaki soruşturma ve kovuşturma süreçleri, yasa uygulayıcılarının tarafsızlığı ilkesiyle uyumlu değildir. Her iki dosya da kolluk, delilleri toplamamış, yasa uygulayıcıları da etkili soruşturma ve kovuşturma yürütmemiştir. Kadın cinayetine ilişkin davalar olmasına rağmen her iki dosya da ASP vekillerince takip edilmemiştir. Yasa uygulayıcılarınca da ASP'ye bildirim yapılmamıştır.

18. Henüz cinayetle sonuçlanmasa da 16 dosyada birden çok şiddet başvurusu vardır.
Sürekli şiddete uğrayan kadınlar, adalete erişim konusunda adeta çırpınmalarına rağmen kendilerine yasal destek ve koruma sağlanmamış, hayati tehlike boyutunda yaralanmalarına rağmen vücutlarında ve ruhlarında oluşan izlerle yaşamaya mahkûm edilmişlerdir. Bunun bir adım ötesi cinayettir.

Mesela şiddet failinin 25 ya da 11 defa adli makamlara şikâyet edildiği dosyalarda bütün bu şikâyetler, sıradan zabıtai olaylar gibi değerlendirilmiş, şekilci bir adalet mekanizması uygulanmıştır. Bazı dosyalarda şiddet faili için *"suç işlemeye meyilli kişilik"* tespiti yapılmasına rağmen hiçbir onarıcı ve koruyucu tedbir alınmamış, risk değerlendirmesi yapılmamıştır.

Bütün aşamalarını kapsayacak biçimde mevcut adalet sistemi onarıcı, geliştirici, dönüştürücü ve iyileştirici olmaktan tamamen uzaktır. *"Neden"* sorusunu sormaktan ziyade *"nasıl"* sorusuna odaklanmakta, bir fail bularak, ölüm riskini gözetmeksizin onu cezalandırmanın adaleti sağlayacağı düşünülmektedir.

Yaşanan şiddetin ciddiyetini küçümseme, kadınların uğradığı ayrımcılığı algılamaktaki isteksizlik ve hatta şiddeti normalleştirme eğilimi, yasa uygulayıcılarının da sorunu ataerkil bir bakış açısıyla ele aldıklarını, ataerkil düşünce kalıplarından sıyrılamadıklarını göstermektedir. Bu türden yaklaşımlar, yasal düzenlemelerin caydırıcılık kapasitesini etkilemektedir.

19. Dosyaların 3'ü evlilik içi tecavüze ilişkindir.
Evlilik içi tecavüze ilişkin şikâyetlerin birinde şikâyetçi kadın öldürülmüş, dava, öldürme suçundan açılmış, mağdurun, ölmeden önceki aşamada, evlilik içi tecavüz iddiası görmezden gelinmiştir. Bir diğerinde ise Mahkeme, tecavüz faili koca hakkında, *"ciddi anlamda şüphe bulunmakla beraber, şüpheden sanık yararlanır ilkesi uyarınca ispatlanamadığından"* beraat kararı vermiştir.

Bu karar, evlilik içi cinsel saldırı suçları söz konusu olduğunda yasa uygulayıcılarının yaklaşımını göstermesi açısından çarpıcı bir örnektir. Evlilik içinde gerçekleşen cinsel saldırı suçlarında, sıradan davalarda istenen ispat araçlarını istemek, esasen kadını bir hak süjesi olarak görmeyen, erkeğin üzerinde her türlü tasarrufu yapabileceği bir nesne olarak gören anlayışın bir yansımasıdır. Üstelik bu davada, failin cezalandırılmasına yetecek deliller de vardır. Bilindiği gibi bu türden davalarda ispat konusundaki güçlük, genel olarak cinsel suçlardaki ispat güçlüğünden daha fazladır. Özellikle geleneksel yargılar bu güçlüğü artırmaktadır.

Cinsel suçlarda, suçun kanıtlanabilmesi için klasik ispat araçlarına başvurmak her şeyden önce İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanunun düzenlemesine aykırıdır.
Diğer dava ise henüz sonuçlanmamıştır.

20. Dosyalardan 6'sı hariç bütün ceza davalarında iyi hal indirimi uygulanmıştır.
Karara çıkan ceza davası dosyalarının altısı hariç olmak üzere diğerlerinin tümünde cezada indirimi öngören TCK 62. maddesi uygulanmıştır.

TCK 62. maddesi, fail yararına takdiri indirim yapabileceğini öngören ve bu indirimi belli koşullara bağlayan bir düzenlemedir. Örneğin, fail geçmişte hiçbir suç işlememişse, suçtan sonraki

davranışları, tekrar suç işlemeyeceği hususunda güven veriyorsa hâkim cezada indirim yapabilir. 27 ceza davası dosyasında şiddet failleri hakkında birden fazla şikâyet olmasına ve her bir şikâyetin yargılamaya konu edilmesine rağmen her biri ayrı bir dosya gibi ele alınmış, sanıklar hakkında ceza tayin edilirken iyi hal indirimi uygulanmıştır. Oysa dosya içeriklerinde adli sicil kaydı bulunduğu gibi UYAP sistemi ile sanıkların önceki eylemleri de görülebilmektedir.

Bu kararların bir kısmında, *"suç işlemeye meyilli kişilik"* tespitini bizzat Mahkeme yapmış ancak buna rağmen iyi hal indirimi olarak bilinen TCK 62. maddeyi uygulamıştır. Böylelikle aynı kararda sanığın hem suç işlemeye meyilli kişilik olduğu vurgulanmış ancak geçmişte hiç suçu yokmuş, bundan sonra da suç işlemeyecekmiş gibi bir kanaatle cezada indirim uygulanmıştır. Bu durum dahi yargı uygulayıcılarının kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadının korunması konusunda risk değerlendirmesi yapmadıklarını, gerekli özen yükümlülüğüne uymadıklarını göstermektedir. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılarla beslenen ataerkil zihniyetin kanunun yorumlanması ve uygulamasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Haksız tahrik indirimi, E.Ş. dosyası hariç olmak üzere Yargıtay Ceza Genel Kurulunun kararından sonra daha titiz uygulansa da iyi hal indirimi neredeyse otomatik olarak uygulanmaktadır. Verilecek cezanın sanığın davranışları üzerinde hiçbir etki yaratmayacağı açıkça belli olduğu halde sanığın tedavisi, eğitimi, rehabilitasyon gibi tedbirler yerine iyi hal indirimi uygulanmasının şiddetle mücadelede özenli, etkili bir uygulama olmadığı gibi yeni şiddet olaylarına kapı aralayan kararlar olduğu görülmektedir.

İyi hal indirimi uygulanmayan altı dosyadan birinde, Mahkeme heyetinin de işlenen cinayetin canavarca yöntemlerle gerçekleştirilmesinden etkilendiği görülmektedir. İkincisi, birden çok sanığın yargılandığı oğlan çocuğa cinsel istismar davasıdır. Ancak bu karar İstinaf Mahkemesi tarafından bozulduğundan henüz kesinleşmemiştir. Bu iki karar, TCK 62. madde uygulamasında verilmiş olumlu iki örnektir.

Üç sanığın yargılandığı bir dosyada ise, sanıklardan ikisi hakkında iyi hal indirimi uygulayan Mahkeme, diğer sanık hakkında iyi hal indirimi uygulamamıştır. İyi hal indirimi uygulamama gerekçesi son derece çarpıcıdır. Zira sanık Mahkeme heyetine saygısız davranışlarda bulunmuş, duruşma salonundaki sıralara tekme atmıştır. Bu nedenle Mahkeme, bu sanık hakkında iyi hal indirimi uygulamamıştır. Bu kararın da açıkça gösterdiği gibi, kadına yönelik saygısızca davranışlar TCK 62. madde uygulamasına engel teşkil etmemekte, ancak sanık Mahkemeye yönelik saygısızca bir tutum sergilendiğinde indirimden yararlanamamaktadır.

Mahkemelerin iyi hal indirimi uygulamadığı dört dosyanın ortak özelliği, ASP'nin yanında barolaların ilgili birimleri ile sivil toplum örgütlerinin davaya katıldığı, katılma taleplerinin kabul edildiği, yargılamaya aktif olarak iştirak ettikleri hususudur. Bu özellik, işbirliğinin önemini ve etkisini göstermesi bakımından son derece çarpıcıdır. Olumlu örnekler olarak öne çıkarılması gerekmektedir.

21. 10 dava dosyasına Aile ve Sosyal Politikalar vekili aracılığıyla katılmıştır.
ASP vekilinin katıldığı dava dosyalarının biri cinsel istismar, diğer dokuzu cinayet dava dosyalarıdır. Medyada haber olan ve feminist örgütlerin takip ettiği dosyalara ikinci ya da üçüncü duruşmalarda katılan ASP vekillerinden sadece ikisinin duruşmalara aktif olarak katıldığı tespit edilmiştir. Diğer katılımlardan ikisinde duruşmaları dahi takip etmeyen ASP vekilinin kamu görevlisinin yargılandığı bir dosyada kararı temyiz dahi etmediği görülmüştür.

22. 6 dava dosyasında sanıklar Devlet adına görev yapan kişilerdir.
Bu dosyalarda failler özel harekât polisi, jandarmaya çalışan bir eleman, korucu, kamu görevlisi ya da güvenlik görevlisidir.

Devletin böylesi durumlarda şiddetle ilişkilenmekten özenle kaçınması, soruşturmayı yürüten Devlet görevlilerinin de bu yükümlülüğe uygun davranmasını sağlaması gerekirken bu yükümlülük yerine getirilmemiştir.

Cinayet davalarının birinde sanık beraat etmiş, diğerinde hazırlık soruşturması sırasında takipsizlik kararı verilerek dosya kapatılmaya çalışılmış, ancak öldürülen kadının ailesi adına davayı takip eden avukatın ısrarlı takibi sonunda dava açılabilmiş ve sanık cezalandırılmıştır.

Bu davalardan sadece cinsel istismar davası olan biri ASP tarafından takip edilmişse de sanık beraat ettirilmiş, ASP vekili duruşmaları takip etmediği gibi kararı temyiz de etmemiştir.

Oysa Devlet adına görev yapan kişilerin yargılanmalarında Devletin, çok hassas davranması, olayı soruşturan görevlilerin, savcı ve hâkimlerin eğitimleri de dahil olmak üzere soruşturmanın etkili yapılması için her türlü tedbiri alması, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı görevlilerinin bu tür davaları özenle takip etmesi gerekir.

Görüştüğümüz avukatların önemlice bir kısmı güçlü ailelerin ve devlet görevlilerinin fail olarak yargılandıkları davaları takip etmekten çekindiklerini, üzerlerine gitmeleri halinde hayati tehlike endişesi duyduklarını söylemişlerdir. Bu avukatlar, bu türden davaların barolar arasında işbirliği yapılarak çözümlenebileceğini, yörede yaşamak zorunda olmayan avukatların davaları takibinin sorunu çözeceğini, diğer barolardan gelen avukatlara her türlü desteğin sağlanacağı ancak önde görünmek ve duruşmalara girmek istemediklerini beyan etmişlerdir.

Şiddet failinin güçlü bir aileye, aşirete mensup ya da Devletle ilişkili bir görevde olması, soruşturma ve kovuşturmanın tarafsızlığını ciddi biçimde tartışılır kılmaktadır. Bu davalar ya beraatla sonuçlandırılmış, ya da fail lehine bir süreç izlenmiş, suçlarla ilgili yumuşatıcı yorumlar yapılmıştır. Deliller toplanmamıştır.

Oysa bu sorunun giderilmesi açısından uzmanların eğitimi, yargı sisteminin buna göre yapılandırılması yanında özellikle ASP avukatlarının davaya etkin katılımının Devletin kendi adına çalışan görevlilerin işlediği suçlarla ilişkilenmekten kaçındığı anlamına geleceği gibi soruşturmanın etkili yapılması ve daha adil sonuçlanmasına katkıda bulunacaktır.

23. Dosyalardan sadece ikisinde baronun ve kadın örgütünün davaya katılma talebi kabul edilmiştir.

Özellikle kadın cinayeti davalarında baroların ve kadın örgütlerinin davaya katılma talepleri sadece iki dosyada kabul edilmiş, diğer dosyaların tümünde 'suçtan doğrudan zarar görmedikleri' gerekçesiyle reddedilmiştir. Kadına yönelik şiddetin çok boyutlu bir sorun olduğu göz önünde tutulmadığından diğer meslek grupları ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapılmamış, işbirliği talepleri geri çevrilmiştir. Sivil toplumla, uzmanlarla ve özellikle kadın örgütleri ve baroların kadın komisyonlarıyla işbirliğinin, onların deneyimlerinden yararlanmanın ne kadar önemli olduğu C.K. davasında açıkça görülmektedir. Katılma talebi kabul edilmediği halde baronun kadın komisyonunda çalışan avukatların olağanüstü çabaları, mağdur avukatlarıyla haricen işbirliği yapmaları, ücretini barodan karşılayarak üniversiteden alınan rapor sayesinde hakikat ortaya çıkarılmıştır.

24. Sürekli şiddete uğrayan kadınlardan 11'inin boşanma davası yerine nafaka davaları açtıkları ve boşanmayı tercih etmedikleri görülmektedir.

Bu dosyalar, ekonomik yönden güçsüz kadınların gördükleri fiziksel ve psikolojik şiddete rağmen boşanmayı tercih etmediklerini göstermektedir. Yoksulluk, eğitimsizlik, çevrenin önyargıları, kadının seçimleri üzerinde önemli rol oynadığından çocuklu kadınlar genellikle boşanmayı tercih etmemekte, nafaka talebi ile yetinmektedirler. Geliri olmayan, bir işte çalışmayan kadınların, şiddet mekânına ve ilişkisine mahkûm olarak yaşamak zorunda kaldıkları görülmektedir.

25. Boşanma davalarının sadece biri, anlaşmalı boşanma davası olarak açılmıştır.

Boşanma davalarının biri hariç diğerleri çekişmeli davalardır. Sadece bir dosyada taraflar, boşanma, nafaka ve tazminat ve velayet konularında anlaşmışlar, hazırladıkları protokolü, Mahkemenin onayına sunmuşlardır.

26. 10 önleyici ve koruyucu tedbir dosyalarından sadece biri olayın özelliklerine uygun bir tedbir kararıdır, yine sadece birinin takibi yapılmıştır.
Her olay ve risk farklı olmasına rağmen olayın özellikleri gözetilmeksizin matbu olarak hazırlanan şablon tedbirlerin bir karar hariç olmak üzere her olaya uygulandıkları görülmüştür. Sadece bir dosyada, avukatın ısrarlı talebi üzerine uyuşturucu bağımlısı şiddet failinin tedavisine karar verilmiş ancak bu karar da takibi yapılmadığından kâğıt üzerinde kalmıştır.

Olaya uygun tedbirler alınmadığı gibi diğer meslek gruplarından uzmanların sürece dahil edildiği hiçbir dosyaya rastlanmamıştır.

Alınan tedbir kararlarının infazı ve takibinde büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. İki dosyada, kollukça verilen tedbirlerin süresinde Mahkemeye onaylatılmadığı için geçersiz kaldığı tespit edilmiştir.

Mahkûmların denetlenmesi ve izlenmesi yapılmamakta, bu nedenle kararlar ihlal edilmekte ve kadınlar yeniden saldırıya uğramaktadırlar. Sadece bir dosyada, onlarca şikâyet ve koruma tedbirinin ihlalinden sonra kadın ve çocukları ciddi biçimde korunmaya başlamıştır.

Kolluğun son zamanlarda ve özellikle Batman ilinde 6284 sayılı Yasanın öngördüğü koruyucu tedbirlere ilişkin kararlar verdiği, süresi içinde onaylanması için Aile Mahkemesine başvurduğu görülmüştür. Ancak bu kararların da, matbu ve şablon olarak hazırlanmış ve sadece şiddet failinin evden uzaklaştırılması, şiddet mağduruna ve yakınlarına yaklaşmamasına ilişkin kararlar olduğu görülmüştür.

Birbirinden farklı olaylara olayın özellikleri, failin kişiliği, davranışları düşünülmeden toptancı bir yaklaşımla aynı önlem kararları verildiği görülmüştür. Mağdurun özel ihtiyaçlarını dikkate almayan ve insan haklarını merkeze koymayan bir yaklaşım söz konusudur. Mesela, saldırgan eğilimi nedeniyle defalarca şiddet uygulayan, önlem kararlarını defalarca ihlal eden faillere yeniden aynı tedbir kararları uygulanmış, tedavi, rehabilitasyon gibi iyileştirici önlemler düşünülmemiştir.

Şiddet failinin öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına yönelik hiçbir tedbir kararı yoktur. Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğun olması halinde, failin bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi tedbirlerine, bir olay hariç olmak üzere, karar verilmemiştir. Her olayın oluş biçimine ve kendi özelliğine göre ve yasanın amacına uygun tedbirler alınmamaktadır.

Kadınların da olaya uygun tedbir talebinde bulunmadıkları görülmektedir. Bu durum, kadınların hakları konusunda bilgiden uzak olduğunun göstergesidir.

İllerde yapılan toplantılarda görüştüğümüz kolluk mensupları ve avukatlar, yörenin özellikleri düşünülmeden verilen tedbir kararlarının sıkıntılar yarattığını, kimi kaygılar nedeniyle uzaklaştırma tedbirini talep etmedikleri ya da uygulamadıklarını söylemişlerdir. Uzaklaştırma kararı verilen faillerin, bu karar nedeniyle kendilerini aşağılanmış, küçük düşürülmüş hissettikleri, çevrenin de baskısıyla daha da saldırganlaştıkları dile getirilmiştir. Tedbir kararlarının yörenin gerçekleriyle uyumsuz olduğunu, uzaklaştırmanın daha fazla şiddete yol açtığını değerlendirmişlerdir. Kadınların sığınma evlerine gitmek istemedikleri de uygulayıcılarının dile getirdiği ve incelenen dosyalarda ortaya çıkan bir başka sonuçtur.

27. 6284 sayılı Yasanın sadece önleyici ve koruyucu tedbirler söz konusu olduğunda uygulandığı, İstanbul Sözleşmesine ise hiçbir dosyada atıf yapılmadığı görülmüştür.
6284 sayılı Kanun, önemli bir toplumsal soruna yönelik olması nedeniyle özel bir kanundur. Normlar hiyerarşisinde tüm diğer kanunların üzerindedir. İstanbul Sözleşmesi ise 6284 sayılı Kanun uyarınca uyulması gerekli düzenlemeler içermektedir. Her iki düzenleme de hem ceza ve hem de hukuk normları içerdiğinden uzman

uygulayıcılara ihtiyaç duyulmaktadır. Yargı sisteminin uzmanlaşmaya imkân vermeyen yapısı ve atamalardaki özensizlikler nedeniyle bu iki düzenlemeden beklenen amaç gerçekleşememektedir.

Yargıçlar genel medeni hukuk ve aile hukuku bilgileriyle önlerindeki dosyalara bakmaktadırlar. Klasik ispat araçları gösterilmediğinde davaları ve tedbir kararlarını reddetmekte, sanıklar hakkında beraat kararları vermektedirler.

28. Bildirim yükümlülüğüne uyulmaması önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.
Ev içi şiddetin özel alan sayılarak bildirim yapılmadığı, ancak ölüm halinde ya da eziyet ve işkence sonucu ölümün eşiğine gelmiş olaylarda isimsiz ihbarlarda bulunulduğu görülmektedir.

Uzmanlar tarafından bildirme konusunda da büyük sıkıntılar olduğu, pek çok uzmanın yörede yaygın önyargılar nedeniyle şiddet olaylarını, başka şiddet eylemleri gerçekleşebileceği durumlarda bile bildirmediği gözlenmiştir.

Ölümle sonuçlanan M.K. dosyasında ise bildirime rağmen kolluğun, mülki amirin, savcının harekete geçmediği görülmektedir. M.K.'nın ölmek üzere olduğu, bir kamu görevlisi tarafından emniyete, jandarmaya bildirilmiş, ancak bu kurumlardaki görevliler, yasal yetkileri bulunmasına rağmen yetkinin savcıda olduğu gerekçesiyle duruma müdahale etmemişlerdir. Gün boyunca bütün aramalara rağmen savcıya ulaşılamamış, bunun üzerine bildirimde bulunan kamu görevlisi, mülki amire şahsen başvurmuş ancak bir sonuç elde edememiştir. Sonuçta ulaşılabilen savcı, şikâyete bağlı bir suç olduğu gerekçesiyle olaya müdahale etmemiştir. Bunun üzerine, kamu görevlisi, tanıdığı gazeteleri arayarak durumu bildirmiş, durum medyaya yansıdıktan sonra savcı harekete geçmiştir.

SUÇLU KİM?

İNCELENEN DAVALAR İLE İLGİLİ BİLGİ VE DEĞERLENDİRME

1. A.B.

OLAY ÖZETİ

A.B. henüz 14 yaşında iken N.A. ile imam nikâhı kıyılarak evlendirilmiş ve bu evliliğinden Ü.H.A. isimli bir çocuk doğurmuştur. A.B. evlilik süresi boyunca N.A.'dan sürekli şiddet görmüş, bıçakla saldırıya uğramış, ölümle tehdit edilmiş, hakarete uğramıştır. Evden kaçıp ailesinin yanına sığındığında ise N.A. *"seni öldüreceğim, ailene evlat acısı yaşatacağım"* diyerek A.B.'yi, kardeşlerini ve ailesini ölümle tehdit etmiştir. Son olayda 28.02.2015 günü N.A. A.B.'yi darp etmiş, üzerinde taşıdığı bıçakla üstüne yürümüş, A.B. kayınbiraderinin araya girmesiyle kurtulmuştur. N.A. yalnız kaldıklarında A.B.'yi saçlarından tutup yere yatırmış, ayaklarına basarak kaçmasını engellemiş, yüzüne ve kollarına sobanın üzerindeki tencere ve çaydanlıktaki kaynar suyu dökerek hayati tehlike yaratacak ve yüzünde iz bırakacak şekilde yakmıştır. N.A. kadının mutfağa gidip üzerine soğuk su dökmek için yalvarmasına rağmen uzun süre izin vermemiştir. Kaldırıldığı hastanede A.B., N.A.'dan şikâyetçi olmuştur ve N.A. aleyhine dava açılmıştır. A.B. ve ailesinin bu olaydan önce karakola N.A. aleyhine toplam 11 başvurusu vardır. Bu başvurulardan ikisi hakkında takipsizlik kararı verilmiş, diğerlerinde ise ceza davaları açılmıştır. Son şiddet olayında müşterek çocuğu da yanına alıp kaçan N.A., diğerlerinde olduğu gibi bu şikâyetini de geri alması için A.B.'yi ve kardeşlerini ölümle tehdit etmeye devam etmiştir. Çok sayıda başvuru olmasına rağmen gerek adli gerekse idari makamların hiç biri A.B.'ye yönelik şiddetin önlenmesi ya da A.B.'nin korunması amacıyla harekete geçmemiştir. Ancak son şiddet olayından yaklaşık bir ay sonra Ağrı İl Emniyet Müdürlüğünce 6284 sayılı Yasanın 5. maddesi uyarınca verilen tedbir kararının Aile Mahkemesinden onaylanması için başvuru yapılmıştır. Bu tedbir kararının her olaya uygulanan şablon bir tedbir olduğu görülmüştür.

DEĞERLENDİRME

1. A.B. kadını bir birey olarak görmeyen anlayışın, ayrımcı önyargıların kurbanıdır. Ayrımcılığı normalleştiren bir ailede ve çevrede büyümüş, temel eğitimden dahi yoksun bırakılmıştır. Küçük yaşta evlendirilerek fiziksel ve ruhsal gelişimi engellendiği gibi ne yazık ki ekonomik açıdan da evlendiği kişiye bağımlı hale getirilmiştir.

2. Sürekli şiddete uğrayan A.B., adalete erişim konusunda adeta çırpınmasına rağmen kendisine yasal destek ve koruma sağlanmamış, hayati tehlike geçirecek ölçüde yaralanmasına sebebiyet verilmiştir. Vücudunda ve yüzünde derin yanık izlerini hayatı boyunca yaşamaya mahkûm edilmiştir. Bunun bir adım ötesi cinayettir. Dava dosyalarından anlaşıldığı kadarıyla, A.B. sanık N.A.'yı 11 defa adli makamlara şikâyet etmiş ancak bütün bu şikâyetleri sıradan zabıtai olaylar gibi değerlendirilmiş, şekilci bir adalet mekanizması uygulanmıştır. Bu olayda yasa uygulayıcılarının meseleye ataerkil bakış açısıyla yaklaştıkları, kanunun amacını ya bilmedikleri ya da gerekli özeni göstermedikleri açıkça ortadadır.

3. A.B. hiçbir başvurusunda avukat yardımı almamıştır. Açılan davalarda da A.B.'yi temsil eden bir avukat yoktur ancak sanık N.A. avukat yardımından yararlanmış, duruşmalara avukatı ile birlikte katılmıştır. Bu durumun ekonomik nedenlerle olduğu düşünülmektedir. Ekonomik yönden güçsüz bırakılan A.B. adalete erişim hakkından ve adli yardım hizmetinden yararlanmamıştır.

4. A.B.'nin başvuruları sonucunda açılan soruşturmalar ve davalar sırasında 6284 sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi yürürlükte olduğu halde son başvuru hariç olmak üzere diğer 11'inde bu yasa ve sözleşme hükümleri yok sayılmış, olaya özgü tedbir alınmamıştır. Bu durum, kadının haklarını bilmemesi olarak değerlendirileceği gibi yasa uygulayıcılarının da yasaları bilmedikleri ya da gerekli özeni göstermedikleri şeklinde de değerlendirilebilir.

5. Karara çıkan bütün dosyalarda, N.A.'ya cezada indirimi öngören TCK 62. maddesi uygulanmıştır. Kadına yönelik şiddet dosyalarının tümünde ve özel olarak bu dosyada TCK 62. maddesinin uygulanması başlı başına bir sorun teşkil etmektedir. TCK 62. maddesi, fail yararına takdir indirimi yapılabileceğini öngörmüş ve bu indirimi belli koşullara bağlamıştır. Örneğin, fail, geçmişte hiçbir suç işlememişse, suçtan sonraki davranışları, tekrar suç işlemeyeceği hususunda güven veriyorsa hâkim cezada indirim yapabilir. Bütün dosyalarda sanık N.A.'nın şiddete meyilli, saldırgan bir kişiliğe sahip olduğu, gerek dosya kapsamından gerekse adli sicil kaydından anlaşılmaktadır. Hatta bu kararların bir kısmında, *"suç işlemeye meyilli kişilik"* tespitini bizzat Mahkeme yapmış ancak buna rağmen iyi hal indirimi olarak bilinen TCK 62. maddeyi uygulamıştır. Yani aynı kararda hem suç işlemeye meyilli kişilik olduğu vurgulanmış ancak yine aynı kararda geçmişte hiç suçu yokmuş, bundan sonra da suç işlemeyecekmiş gibi indirim uygulanmıştır. Bu durum dahi yargı uygulayıcılarının kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadının korunması konusuna samimiyetle yaklaşmadıklarını, gerekli özen yükümlülüğüne uymadıklarını göstermektedir. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılarla beslenen ataerkil zihniyetin kanunun yorumlanması ve uygulamasında etkili olduğu düşünülmektedir.

2. A.K.

OLAY ÖZETİ

A.K., 2005 yılında evlendiği T.K.'dan ve ailesinden baskı ve şiddet görmesi nedeniyle ailesinin yanına sığınarak 2012 yılında boşanma davası açmış ve bu dava devam ederken T.K. intihar etmiştir. Müşterek çocuklar S.R. ve S.M.'nin velayetleri Medeni Kanun uyarınca anneye ait olduğu halde T.K.'nın intiharından A.K.'yi sorumlu tutan T.K.'nın babası ve kardeşleri tarafından çocuklar anneye verilmemiş; A.K. çocuklarını almak üzere her girişiminde bu kişiler tarafından ölümle tehdit edilmiş ve baskı görmüş, bu nedenle koruma kararı için başvurmuştur. Defalarca kolluğa ve Cumhuriyet Savcılığına başvurarak çocuklarını almak isteyen A.K.'nin hiçbir girişimi sonuç vermemiştir. Cumhuriyet Savcılığına defalarca başvurup çocuklarının kaçırılıp zorla alıkonulduğundan, ölümle tehdit edildiğinden beyanla kayınpederi R. ve kayınbiraderleri T.K. ve Y.K.'dan şikâyetçi olmuş ancak her defasında Savcılık, çocukların zorla alıkonulduğuna ve tehdide dair delil bulunmadığından kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

A.K. boşanma davasının görüldüğü Mersin 2. Aile Mahkemesi'nin sosyal inceleme raporu doğrultusunda müşterek çocukların velayetlerinin dava sonuçlanıncaya kadar geçici olarak kendisine verildiğine dair kararını da göstererek Batman Valiliğine, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne de başvurmasına rağmen çocuklarına halen kavuşamamıştır. Bu başvurularda çocukları alıkoyan kayınbiraderinin uyuşturucu kullandığını, çocuklarının okul çağına geldikleri halde okula gönderilmediğini bildirmesine rağmen başvurduğu hiçbir makam, çocukların gelişimi, sağlığı ve haklarını dikkate almamıştır.

A.K.'nin vazgeçmeyeceğini gören kayınpeder R., velayetin nez'i davası açarak çocukların velayetlerinin anneden alınarak kendisine vasi sıfatıyla teslimi için dava açmıştır. Bu davada Mahkeme, çocuğa kayyım atanmasına karar vermiş ve kayyım olarak A.K.'nin babası tayin edilmiştir. A.K. yasal bir engel bulunmamasına rağmen tehditler nedeniyle hala çocuklarını alamamıştır.

DEĞERLENDİRME

1. A.K. her şeyden önce kadını bir birey olarak görmeyen anlayışın, ayrımcı önyargıların, toplumsal cinsiyet ilişkilerinin kurbanıdır. A.K. kadın olduğu için normalleştirilmiş mağduriyetin öznesi olarak görülmektedir ve pek çok haktan mahrum edilmektedir. Bu somut olayda olayın kahramanı kadın değil erkek olsaydı, yani vefat eden A.K. olsaydı kocası, A.K.'nin yaşadıklarının hiç birini yaşamayacaktı. Bu sonuç kadını hakların öznesi olarak görmeyen anlayışın sonucudur.
2. Çocuklarını yanına alabilmek için defalarca Cumhuriyet Savcılığına, kolluğa, ASP İl Müdürlüğüne başvuran A.K.'nin ayrıca adalete erişim hakkı ihlal edilmiştir. Haklarını bilemeyen A.K.'ye yol gösterecek, danışmanlık hizmeti verecek hiçbir mekanizma bulunmamaktadır. Başvurularının hiç birinde avukatı yoktur.

3. Başvurduğu adli makamlar, etkili bir soruşturma yürütmedikleri gibi açıkça yasalara ve hukuka aykırı kararlar vermişlerdir. Örneğin Medeni Kanunun 336. maddesi uyarınca eşlerden birinin ölümü halinde velayet sağ kalan eşe aittir. Somut olayda henüz boşanma gerçekleşmediğinden velayet anneye aittir ve yargısal makamların öncelikle yasayı uygulamaları gerekirken henüz biri dört diğeri altı yaşlarında iki çocuğu anne şefkatinden uzak bırakmışlar, şekilci bir anlayışla dosyaları kapatma yoluna gitmişlerdir. Bu bariz ihlal hali, yasaları bilmemekten ziyade çocuğun yararları konusuna önem verilmemesi, özen gösterilmemesi ile açıklanabilir.
4. Ayrıca çocuk söz konusu olduğunda gözetilmesi gereken temel ilke çocuğun üstün yararıdır. Birlemiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi ve Çocuk Koruma Kanunu uyarınca çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişiminin sağlanması amacıyla hareket edilmelidir ve bu çocuğun üstün yararı gereğidir. Bu olayda bu temel ilke ve kanuni düzenlemeler ihlal edilmiştir.

3. A.Ç.

OLAY ÖZETİ
İmam nikâhıyla evlendiği eşi vefat eden A.Ç., yaşları küçük olan 4 çocuğu ile birlikte kayınpederi D.'nin yanında yaşamaktadır. F.A. ise, A.Ç.'nin ölen eşinin kardeşidir ve mevcut mirası A.Ç. ile paylaşmak istemediği için onu devre dışı bırakmaya çalışmaktadır. Bunun için kadına önce kendisiyle evlenmesi için baskı kurmuş, bu olmayınca akrabalarını da kullanarak A.Ç.'yi evden uzaklaşması için tehdit etmeye, darp etmeye başlamıştır. Bu çabaları sonuç vermeyince çok kinlenen F.A., A.Ç.'nin uzaktan akrabası H.A. ile ilişkisi olduğu söylentisini yaymaya başlamış ve A.Ç.'nin kayınpederiyle ikamet ettiği evde kurulu olan telefon hattına paralel hat çekerek telefon konuşmalarını R., F. ve S.A. ile birlikte dinleme yoluna girişmiştir. A.Ç.'nin H.A. ile buluşacağı iddiasıyla H.A.'nın yoluna çıkan bu kişiler sopalarla H.A.'ya saldırmış, onu yaralamış, zorla sürükleyerek A.Ç.'nin ikametgâhının önüne getirmeye çalışmışlar ancak çevreden gelen insanların müdahalesiyle H.A. hastaneye kaldırılmıştır. Sanıklar bu defa A.Ç.'nin ikamet ettiği eve giderek A.Ç.'ye fiziksel şiddet uygulamış ve ağır hakaretler etmişler, onu namussuzluk ve şerefsizlikle suçladıkları gibi namusunu temizlemesi için gereğini yapması, yani intihar etmesi gerektiğini söyleyerek intihara yönlendirmişlerdir. Sanıkların intihara sürüklemek için söyledikleri sözler ve hakaretler kolluk tarafından 24.04.2008 tarihinde tutulan ve sanıkların da imzaladığı tutanakta açıkça yazılıdır. Tutanağı düzenleyen polis memurları duruşmada tanık olarak verdikleri ifadelerde sanıkların bu sözleri söylediklerini yeminli ifadeleri ile doğrulamışlardır. Soruşturma devam ederken A.Ç., evin arka bahçesinde bulunan ve tandırlık olarak kullanılan yerde ası suretiyle intihar etmiştir. Adli Tıp Kurumu raporuna göre olay intihardır.

Dava, yaralama, hakaret, intihara sürükleme ve haberleşmenin gizliliğini ihlal suçlarından açılmış ancak Mahkeme kararında, sanıkların intihara sürükleme suçunu işledikleri yasal, kesin ve yeterli delille ispatlanamadığı, ölen aleyhine huzursuz ortam yaratılmasının tek başına atılı suçun unsurlarının oluşturmayacağı gerekçesiyle sanıklar hakkında bu suçtan beraat kararı vermiştir. Sadece yaralama ve hakaret suçları ile haberleşmenin gizliliğini ihlal suçlarından ceza tayin edilmiştir.

DEĞERLENDİRME
1. *"Kadınların ikincil konumda aşağı bir cins olduğu, erkeklerle eşit haklara sahip olamayacağı"* düşüncesine dayanan önyargılar, örf-adet ve geleneklerin kadınların hayatlarını karattığının en somut kanıtlarından biri A.Ç. dosyasıdır.
2. A.Ç., doğallaştırılmış ve normalleştirilmiş geleneklerin mağdurudur. Kocası ölünce dört çocuğu ile birlikte kayınpederinin yanında yaşamaya devam etmek zorundadır çünkü geleneksel önyargı ve dini inanış nedeniyle kocası vefat eden kadının velayet hakkı yoktur, kendisi de bir mal gibi görüldüğünden kocanın ailesine ait olduğu kabul edilir. Bu kurallara göre velayet kocaya ve koca öldüğünde kocanın ailesine aittir. Bu nedenle A.Ç. kayınbiraderlerinden gördüğü şiddet, baskı ve zulme rağmen çocuklarını bırakmamak için bulunduğu mekânı terk edememiştir.

3. Geleneksel önyargılar A.Ç.'nin miras hakkını da ihlal etmiştir. Bu nedenle kayınbiraderleri onun mirastan pay almasını engellemek için evden kovmuş, sürekli baskı uygulamıştır.
4. Geleneksel önyargılar, örf ve adet kuralları, A.Ç.'nin hayatına mal olmuş, içinde yaşadığı çevrenin baskısıyla A.Ç. ölümü tercih etmiştir. İçinde yaşadığı sosyal ve kültürel çevreye göre dul ve çocuklu bir kadının *"adının çıkması"*, hakkında dedikodular yapılması sözde namus meselesi sayılmakta, kendisi intihar etmez ise aile meclisinin aldığı kararla öldürülmektedir. A.Ç. intihar etmekten başka bir çaresinin kalmadığı düşüncesiyle canına kıymak zorunda kalmıştır.
5. Ancak bu davada, A.Ç.'nin intihara teşvik edildiği ve zorlandığı, polis tarafından düzenlenen tutanakta açıkça yazılı olmasına ve duruşmada dinlenen polis memurlarının ifadelerine rağmen sanıklar TCK madde 84'de yazılan intihara yönlendirme suçundan beraat ettirilmişlerdir. Sanıklara sadece yaralama ile haberleşmenin gizliliğini ihlal suçundan ya da haberleşme içeriğini ifşa suçundan para cezaları verilmiştir. Bu durum, bir kadınının yaşam hakkının elinden alındığı olayda etkili bir soruşturma ve kovuşturma yapılmadığının göstergesi olduğu gibi yasa uygulayıcılarının meseleye bakış açılarını da ortaya koymaktadır.

4. A.Ş.

OLAY ÖZETİ

A.Ş., Siirt ilinin Baykan ilçesinde yaşamaktadır. Evde sürekli şiddet uygulayan alkolik babası tarafından 13 yaşındayken dayısının oğlu ile zorla evlendirilir. Bu defa eşi ve kayınpederi tarafından sürekli şiddete uğrar, burnu kırılır, kolunda sigara söndürülür. Şiddete dayanamayan A.Ş., boşanıp tekrar baba evine döner.

Bu sırada Emniyet Müdürlüğü Özel Harekât Biriminde görevli sanık H.H. ile tanışır. H.H.'nin atandığı Mardin ilinde nikâh yapmak üzere Baykan'da düğün yapıp birlikte yaşamaya başlarlar. Mardin'e gitmeden önce baba evine geldiklerinde A.Ş.'nin yüzünde şişlikler vardır ve kardeşine H.H.'nin çok sinirli olduğunu, gitmek istemediğini söyler, annesi de göndermek istemez. Ancak babası evde olay çıkarır, A.Ş.'nin annesine ve kardeşlerine şiddet uygular, hakaret eder, bunun üzerine A.Ş. Mardin'e gitmek zorunda kalır.

Mardin'e geldikten beş gün sonra, 10.06.2013 günü, H.H.'ye ait silahla sol göğsünden vurulmuş halde ölür. Sanık H.H. olayın intihar olduğunu iddia eder. Oysa A.Ş. olay öncesi gördüğü onca şiddete rağmen daha önce intihara teşebbüs etmemiştir ve silah kullanmayı bilmediği gibi silahı eline dahi almaktan korkmaktadır. İki numaralı sanık L.D., A.Ş. ile H.H.'nin kiraladıkları apartman dairesinde kapıcı olarak çalışmaktadır.

H.H., ateşli silahla ağır yaralanmış haldeki A.Ş.'nin üzerine bir damacana su döker, bu sırada diğer sanık da yanındadır. A.Ş.'yi bulunduğu yerden kaldırıp apartman girişindeki dükkâna taşırlar. A.Ş. yolda ölür. Her iki sanık olayın delillerini, barut izlerini, parmak izlerini, boğuşma izlerini yok etmeye çalışmışlardır.

Olay yerinde üzerinde atış atıkları ve A.Ş.'nin kan lekeleri bulunan plastik eldiven, kırılmış halde H.H.'ye ait cep telefonu, 2 adet mermi çekirdeği, bir adet boş kovan bulunur.

Otopsi raporunda A.Ş.'nin yüzünde, dudağında ve vücudunun pek çok yerinde çok sayıda ekimoz, darp izi ve sutyeninin sol tarafında 8 cm'lik yırtık tespit edilmiştir. Raporda kurşunun dik açı ile A.Ş.'nin sol göğsünün üzerine girdiği ve sırtının sol alt tarafından çıktığı da yazılmıştır.

Sanıklar hakkında açılan ceza davası, sanıkların öldürme eyleminden beraatları ile sonuçlanmış, A.Ş.'nin ailesinin itirazı üzerine dosya Yargıtay'a gönderilmiştir.

DEĞERLENDİRME

1. A.Ş., erken yaşta zorla evlendirilmiş ve öğrenim hayatı bu nedenle sona ermiştir. Türkiye'de halen erken yaşta evlilik çok yaygın olduğu gibi zorla evliliği suç sayan bir düzenleme de yoktur.
2. Somut olayda A.Ş. kısa süren yaşamı boyunca üç ayrı hanede, üç ayrı mekânda bulunmuş ancak nereye giderse gitsin şiddete maruz kalmaktan kurtulamamıştır. Şiddetsiz yaşama hakkı, bulunduğu her mekânda ihlal edilmiş,

nereye giderse gitsin erkek tahakkümü altında yaşamıştır.

3. *"Kadınların aşağı bir cins olduğu"* veya erkekler ile kadınlar için dayatılan, alışılagelmiş rollerin bulunduğu düşüncesine dayanan önyargılar, örf-adet ve gelenekler nedeniyle A.Ş. bir şiddet mekânından diğerine sürüklenerek kısacık hayatını tüketmiş ve sonuçta bir erkek tarafından öldürülmüştür.

4. A.Ş.'nin ölümü üzerine Mardin Savcılığınca soruşturma başlatılır. Ancak bu soruşturma sırasında cinayet aleti olan H.H.'nin silahına el konmaz, aksine kendisine teslim edilir. Kırılmış halde bulunan cep telefonu, incelemeye alınmaz ve yine kendisine teslim edilir. Olay yerinde keşif yapmayan savcı, olayın oluş biçimini, fiziki bulgularıyla ayrıntılı bir biçimde tespit etmemiş, polisler tarafından tutulan olay yeri inceleme tutanağı ile yetinerek sanıklar hakkında tutuklama istememiştir. Böylece H.H. hem tanıklar üzerinde baskı kurmuş hem de A.Ş.'nin ailesini tehdit etmiştir. Daha sonra sürece katılan A.Ş.'nin ailesinin avukatı, polislerin taraflı davrandıkları gerekçesiyle olay yerinde bulunan eldiven, sanıkların giysileri üzerinde jandarma birimlerinden inceleme istemiş ancak bu inceleme olayın üzerinden hayli zaman geçtikten sonra yapılabilmiştir. Buna rağmen plastik eldivende ve sanıkların giysileri üzerinde kurşun atıkları bulunmuştur.

A.Ş.'nin ölümü üzerine Mardin Ağır Ceza Mahkemesinde dava açılmış ancak Mahkeme, A.Ş.'nin ailesinin ifadelerini almamış, olay yerinde keşif yapmamış, avukatın ısrarlı taleplerine rağmen Adli Tıp Fizik İhtisas Kurulundan rapor almamıştır. A.Ş.'nin solak olduğu, solak bir insanın sol elini kullanarak sol memenin üzerine ateş etmesinin mümkün olmadığı ısrarla söylenmesine rağmen bu durumu dahi araştırmamış, sanık H.H.'nin telefon görüşmelerini incelememiş, sanıklara şüpheli durumlarla, örneğin neden bir damacana su döktüğüyle ilgili tek soru dahi sormayarak yargılamayı sonuçlandırmıştır. Mahkeme kararında sanıklar hakkında öldürme suçundan beraat kararı verilmiştir. Dosya halen Yargıtay'dadır.

Sonuç olarak soruşturma ve yargılama aşamasında, sorunun ciddiyetine rağmen etkili bir soruşturma yürütülmemiş, onca delile ve şüpheli duruma karşın sanıklar beraat etmişlerdir.

5. Yürütülen soruşturma ve yargılama, mağdur odaklı olmaktan çok uzaktır. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılarla beslenen ataerkil zihniyetin kanunun yorumlanması ve uygulamasında etkili olduğu görülmektedir.

6. Sanık H.H. Devlet adına hareket eden bir polistir. Devletin böylesi durumlarda şiddetle ilişkilenmekten özenle kaçınması, soruşturmayı yürüten Devlet görevlilerinin de bu yükümlülüğe uygun davranmasını sağlaması gerekir.

Üstelik yörede görev yapan Özel Harekât polisleri hakkında, orantısız şiddet kullandıkları, insan haklarını ayaklar altına aldıkları, işledikleri suçlardan yargılanmadıkları hususunda kamuoyunda genel bir kanı vardır. Bu durumda Devletin, çok hassas davranması, olayı soruşturan görevlilerin, savcı ve hâkimlerin eğitimleri de dahil olmak üzere soruşturmanın etkili yapılması için her türlü tedbiri alması, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı görevlilerinin bu tür davaları özenle takip etmesi gerekmektedir.

5. B.A.

OLAY ÖZETİ

Davacı B.A. ile Ç.A., 2002 yılında evlenmişler ve bu evlilikten 2003 doğumlu S. isimli bir çocukları vardır. Ç.A. kumar ve alkol bağımlısıdır. Evine ve ailesine karşı sorumluluklarını yerine getirmeyen Ç.A. gece geç saatlerde eve gelmekte, B.A.'ya ve müşterek çocuk S.A.'ya şiddet uygulamakta, küfür ve hakaretler etmektedir. B.A. ve S.A.'nın Ç.A. hakkında şiddet, hakaret ve tehdit suçlaması ile adli makamlara çok sayıda başvurusu vardır. Bu başvurulardan ikisi davaya dönüşmüş, Ç.A.'ya ceza verilmiştir. B.A. erkekten boşanmak için dava açmış ancak aile büyüklerinin ısrarıyla kararından vazgeçmiştir. B.A. daha sonra tekrar boşanma davası açmış ve boşanmıştır.

Boşanma kararının verildiği Aile Mahkemesinin dosyasında sosyal hizmet uzmanı, S.A.'nın annesi ile yaşamasının çocuğun gelişimi ve psikolojisi açısından daha uygun olduğuna dair rapor vermiş ve bu rapor doğrultusunda S.A.'nın velayeti anneye verilmiştir.

DEĞERLENDİRME

1. B.A. olayı kadının çoklu mağduriyetle başa çıkabilmenin, dezavantajlı konumdan görece olarak kurtulabilmenin sembolik bir örneğini teşkil etmektedir. B.A. lise mezunu bir kadındır ve kadın kuruluşunda çalışmaktadır. KAMER'de çalışması ekonomik yönden görece güçlenmesini, haklarını öğrenmesini ve bir avukatın yardımından yararlanmasını sağlamıştır.

Bu dosya, kadının eğitim hakkından yararlanmasının, ekonomik yönden güçsüz konumdan uzaklaşmasının ve haklarını bilmesinin önemini göstermektedir.

2. B.A. olayı adalete erişim konusunda kadının önündeki mevcut pek çok engelin aşıldığı, adalete erişim hakkının kullanılabildiği istisnai örneklerden biridir. Kadın örgütlerinin önemini göstermesi açısından örnek bir dosyadır.

6. C.K.

OLAY ÖZETİ

Henüz 17 yaşındaki C.K. öğrenimine devam ederken bir restoranda akşamları çalışmaya başlıyor. Olay tarihinde, gece işini bitirdikten sonra kendisine ağabey diye hitap ettiği N.D.'nin bulunduğu tekneye gidiyor. Teknede o sırada diğer sanık M.P. de bulunmaktadır. O gece yarısından sonra C.K.'dan haber alamayan ablası ve yakınları, onu aramaya başlıyorlar ve bulamadıkları için de jandarmaya başvuruyorlar. Olaydan birkaç gün sonra C.K.'nın cesedi suda bulunuyor. Muğla Adli Tıp Şube Müdürlüğü personelince yapılan otopsi raporuna göre; C.K.'nın kafa travmasına bağlı kanamalar ile ağız, boğaz ve boyun bölgesinde tespit edilen bulgular elle ya da bağla boğulduğunu, sonradan denize atıldığını göstermektedir. Ölüm nedeni bu iki etkiyle gelişmiştir. Genital bölgede, cinsel saldırıya uğramış olduğuna ilişkin bulgular da mevcuttur. Ayrıca C.K.'nın iç çamaşırlarında yırtıklar tespit edilmiştir. C.K.'nın giysileri bir köprünün altında bulunur. Tutuklanan sanıklar N.D. ve M.P. olay gecesi C.K. ile birlikte olduklarını, elbiselerini köprüden attıklarını, bazı eşyalarını yaktıklarını kabul ederler ancak C.K.'nın yüzme bilmediği halde denize atladığı ve suda kaybolduğu, cinsel ilişkide bulunmadıkları şeklinde savunma yaparlar. Sanık M.P. ile aynı odayı paylaşan bir tanık, olayın ertesi günü M.P.'nin göbeğinde tırnak izlerine benzer izler gördüğüne ilişkin ifade verir. ASP İl Müdürlüğü, Muğla Barosu ve Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Derneğinin davaya müdahil olma talepleri, ASP dışında reddedilir. Dosya Adli Tıp Kurumu ihtisas dairesine gönderilir. Adli Tıp Kurumu ihtisas dairesinden gelen rapora göre, C.K.'nın ölümü, suda boğulma sonucu gerçekleşmiştir. Bu rapor, Muğla Adli Tıp Kurumunca düzenlenen otopsi raporuyla çeliştiği gibi dosyada mevcut diğer raporlarla da çelişmektedir. Müdahillerin itirazı sonucunda dosya Adli Tıp Kurumu Genel Kuruluna gönderilir. ATK Genel Kurulu raporu, ölümün boğulma ile meydana geldiği yönündedir. Mahkeme, ATK raporu gerekçesine dayanarak sanıkların tahliyesine karar verir. Muğla Barosu Kadın ve Çocuk Hakları Komisyonunun, Süleyman Demirel Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Hastanesi Adli Tıp Ana Bilim Dalından aldıkları rapor ATK raporunun aksine, otopsi raporunu teyit eder niteliktedir ve dosyaya sunulmuştur. Yine avukatların ısrarlı talepleri ile otopsiyi yapan doktor tanık olarak dinlenmiş ve raporunun arkasında durmuştur. Mütalaasını veren savcı, ATK raporunu değil, otopsi raporunun esas alınarak sanıkların cezalandırılmasını istemiştir. Mahkeme de, otopsi raporunu ve üniversiteden alınan raporu esas alarak sanıklar hakkında ağır cezalara hükmetmiş, sanıklara iyi hal indirimi uygulamamıştır.

DEĞERLENDİRME

1. C.K. davası mahkemelerin kadın cinayetlerine yaklaşım biçimini göstermesi bakımından çarpıcı bir örnektir. Son aşamaya kadar bu yargılamanın mağdurun hakları açısından ele alındığı, cinsiyetlendirilmiş şiddet anlayışının göz önünde bulundurulduğu söylenemez. Sıradan bir dosya muamelesi yapılarak yürütülen bu yargılamanın hakikati ortaya çıkaramayacağının en tipik örneklerinden biridir C.K. cinayeti.

2. Bu yargılamada kadın örgütleri ve baronun davaya katılma taleplerinin reddedilmesi, yasa uygulayıcılarının kadın cinayetlerini yorumlayış biçimlerini gösterdiği gibi 6284 sayılı Yasa ile İstanbul Sözleşmesini de bilmediklerini ortaya koymuştur. Etkili bir işbirliğinin, hakikati ortaya çıkarmadaki rolü bu davada çok açık

biçimde görülmektedir. Davaya katılma talepleri reddedilmesine rağmen Muğla Barosu Kadın Merkezi, ücretini de kendileri ödeyerek özel rapor almış ve bunu davayı takip eden avukatlar eliyle dosyaya girmesini sağlamıştır. Bu dava, hakikatin ortaya çıkarılması açısından baroların davaya katılmalarının hayati önemde olduğunu göstermiştir.

3. Dava kamuoyu tarafından takip edilen bir davadır ve ASP davaya müdahildir. Diğer örneklerde de görüleceği gibi ASP, kadına yönelik şiddet davalarından sadece kamuoyunun takip ettiği davalara müdahil olmaktadır.

7. E.Ö.

OLAY ÖZETİ

E.Ö.'nün M.Ö. aleyhine açmış olduğu boşanma davasında Aile Mahkemesi, 26.05.2014 tarihli kararıyla boşanmaya, müşterek çocukların velayetlerinin anne E.Ö.'ye verilmesine karar vermiştir. Kararı temyiz eden M.Ö. kararın kesinleşmediği gerekçesiyle müşterek çocukları yanında tutmakta ve anneyle ilişkisini engellemektedir. E.Ö. avukatı aracılığıyla icra dairesine başvurarak icra emri gereğince çocukların kendisine teslimini istemiştir. M.Ö.'nün avukatı kararın henüz kesinleşmediği, velayetin boşanma kararının eklentisi niteliğinde olduğu, bu nedenle ayrıca icraya konamayacağı iddiasıyla icra emrine itiraz etmiş ve icra takibinin durdurulmasını talep etmiştir. Mahkeme önce icra takibini tedbiren durdurmuş, daha sonra durdurma kararını kaldırmış ancak bu kararından da cayarak 17.10.2014 tarihli kararı ile icra takibinin iptaline, yargılama gideri ve vekâlet ücretinin de anne E.Ö. tarafından ödenmesine karar vermiştir. Boşanma kararı Yargıtay tarafından 2016 yılında onanmış, E.Ö. ancak üç yıl sonra çocuklarını alabilmiştir.

DEĞERLENDİRME

1. E.Ö. olayı kadını, hakların öznesi olarak görmeyen anlayışın tipik bir örneğidir. Aynı zamanda çocuklarının sağlıklı gelişimini ve yararını bu ayrımcı bakışa feda eden ataerkil bakış açısına örnek teşkil etmektedir.

2. Bu olay aynı zamanda hukukun, somut olaya son derece şekilci bir açıdan uygulanmasına da tipik bir örnek teşkil etmektedir. Bu davada, çocuğun hakları ve güvenliği gözetilmemiş, çocuğun yararı ve sağlıklı gelişimi açısından olaya bakılmamış, usul hukukunun bir maddesi son derece dar ve şekilci bir biçimde uygulanarak Çocuk Hakları Sözleşmesi, Çocuk Koruma Kanunu ve 6284 sayılı Yasa ile İstanbul Sözleşmesi hükümleri de ihlal edilmiş, annenin velayet hakkı da kısıtlanmıştır.

3. E.Ö. davası yasa uygulayıcılarının çocuk ve kadın hakları söz konusu olduğunda meseleye yeterli özeni göstermediği vakıalardan birisidir. Çocuğun yüksek yararını koruyan hukuki düzenlemeler bulunmasına rağmen yasa uygulayıcılarının meseleye bu perspektiften bakmadığı, önlerindeki davaya her hangi bir dosya biçiminde yaklaştıkları, çocuğu korumadıkları, annenin haklarını ihlal ettikleri bir örnektir.

8. E.G.

OLAY ÖZETİ

E.G. ile G.G. evlidirler. E.G. Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunudur, öğretmenlik yapmaktadır. G.G. ise özel bir güvenlik şirketinde güvenlik görevlisi olarak çalışmaktadır. Olay günü, G.G. ile arkadaşı B.Ü., E.G.'yi mesire yeri olarak bilinen kale mevkiine götürmüşler, E.G. burada uçurumdan yuvarlanarak ölmüştür. E.G.'nin anne ve babası kızlarının G.G. ve B.Ü. tarafından uçurumdan atıldığı iddiasıyla bu kişilerden şikâyetçi olmuşlardır. Savcılık tarafından dinlenen bütün tanıklar olayın cinayet olduğu kanaatinde olduklarını bildirmişlerdir. Tanık anlatımlarından G.G.'nin eşine sürekli şiddet uyguladığı, ölümle tehdit ettiği, olaydan bir hafta önce de şiddet uyguladığından E.G.'nin baba evine sığındığı, G.G. ve akrabalarının ellerinde bıçaklarla evi gözetledikleri anlaşılmıştır. E.G. boşanmak istediğinde sanık G.G. "*Bizde boşanma olamaz, seni de kardeşlerini de öldürürüm*" demiş, olaydan önce de E.G.'yi özellikle tenha olan uyuşturucu ve alkol kullananların, fuhuş yapanların araçları ile takıldığı Yeni Siirt Eruh yoluna, Baykan ilçesine gece geç saatlerde götürmüş, korkutarak tehdit etmiş, yüzünde iz bırakacak şekilde yaralamıştır. E.G.'nin cep telefonu şüpheli B.Ü. tarafından olayda kullanılan aracın torpido gözünde bulun-

muştur. Olay tarihinden bir yıl önce de E.G. ve yakınları sanık G.G.'yi Yeni Mahalle Karakoluna şikâyet etmişlerdir. E.G.'nin ölümü ile ilgili yargılamada SİM kartlar üzerinde detaylı araştırma yapılmamış, ölenin tırnak muayenesinde bir erkek bireye ait DNA bulunmasına rağmen bu durum araştırılmamış, ayrıca olay yerinde çıplak gözle dahi görünen şüpheli durumlara rağmen, her iki şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiş ve olay kapatılmaya çalışılmıştır. Oysa dava açılmasını gerektirir yeterli şüphe ve çok sayıda delil vardır. E.G.'nin anne ve babasının vekili avukatın ısrarlı ve olağanüstü çabaları sonucunda dava açılabilmiştir. Açılan davada uzman bilirkişiler eşliğinde keşif yapılmış, E.G.'nin ilk düştüğü yer, düşme şekli, düşerken kazandığı ivme, kan izleri, ayrıntılı ölçümler, olayın simülasyonla doğrulanması neticesinde fotoğraflar, analizler, krokiler, hesaplamalar, grafikler ve raporlar hep birlikte değerlendirildiğinde sanık G.G.'nin E.G.'yi kasten ve tasarlayarak kayalıklardan itmek suretiyle öldürdüğü ortaya çıkmıştır. Mahkeme kararında diğer sanık B.Ü. hakkında beraat kararı verilmiş, G.G. hakkında ise tasarlayarak değil ani bir kararla öldürdüğü kanaatine varılarak müebbet hapis cezası verilmiş, TCK 62. madde uyarınca iyi hal indirimi uygulanmıştır.

DEĞERLENDİRME

1. Bu cinayet kendi içinde devamlılık içeren bir seri ataerkil pratiğin vardığı son noktadır. Kadınların ikincil konumda aşağı bir cins olduğu, erkeklerle eşit haklara sahip olamayacağı düşüncesine dayanan önyargılar, örf-adet ve geleneklerin kadınların hayatlarını karattığının en somut kanıtlarından biridir. E.G. eğitimli bir kadın olmasına ve öğretmenlik yaparak ekonomik yönden diğer kadınlara oranla görece güçlü olmasına rağmen erkek şiddetine maruz kalmaktan kurtulamamış, boşanmak istediğinde ise kadına boşanma hakkı tanımayan dini, geleneksel bakış nedeniyle şiddet görmüş, eşitlik hakkı ihlal edilmiştir.

2. Bu olay, kadına yönelik şiddetin önlenmesi bakımından etkin bir şikâyet mekanizması bulunmadığının, yeterli hukuki düzenleme bulunmasına rağmen kadının korunması perspektifinden bakılmadığının bir göstergesidir. Karakola başvuran E.G.'nin korunması amacıyla etkili, özenli tedbirler alınmış olsaydı E.G. bugün aramızda olacaktı.

3. E.G.'nin ölümü ile ilgili soruşturma aşamasında sorunun ciddiyetine ve yeterli delil ve şüphe bulunmasına rağmen sanıklar hakkında takipsizlik kararı verilerek dosya kapatılmak istenmiş ancak bir avukatın olağanüstü çabası ve ısrarı ile dava açılabilmiştir.

4. Sanık koca güvenlik görevlisidir. Devletin böylesi durumlarda şiddetle ilişkilenmekten özenle kaçınması gerekirken soruşturma makamları gerekli özeni ve çabayı göstermemiş, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı avukatları davaya katılmamışlardır.

5. Kadına yönelik şiddet oranının yüksek olduğu erkek egemen bir toplumda şiddet olaylarının önlenmesi amacıyla alınacak gerekli tedbirlerin temini bakımından adli mekanizmalar önem taşımaktadır. Kanunun uygulamasında yaşanan bu eksiklikler, özensizlikler kişilerin adalete erişimini tehlikeye soktuğu gibi adalet sistemine güveni de temelinden sarsmaktadır.

6. Bu dosyada dikkat çeken bir diğer husus, sanıkların birinin beraatına karar verilirken diğer sanığa verilen mahkûmiyet için TCK'daki iyi hal indirim maddesinin uygulanması ve cezada indirim yapılmasıdır.

9. F.Ç.

OLAY ÖZETİ

F.Ç. ve O.Ç. 2012 yılında imam nikâhı ile evlenmişler, bu evliliklerinden E. adında çocukları doğunca resmi nikâh kıymışlardır. O.Ç. evlilikleri boyunca karısı F.Ç.'ye fiziki, psikolojik şiddet uygulamış, hakaret ve tehdit etmiştir. İşsiz olan F.Ç.'nin herhangi bir geliri ve malı yoktur. F.Ç. adli yardım talepli açtığı boşanma davasında, boşanma ve müşterek çocuğun velayetini talep etmiştir. F.Ç.'nin açtığı dava reddedilmiş ancak nafakaya hükmedilmiştir. Karar temyiz edilmemiş ve kesinleşmiştir.

DEĞERLENDİRME

1. Bu davada dikkat çeken husus, O.Ç.'nin her biri ayrı bir suç teşkil eden, darp, cebir, yaralama, tehdit hakaret gibi eylemlerinin, mağdur

F.Ç. tarafından şikâyet konusu edilmemiş, sadece boşanma davası açmakla yetinilmiş olmasıdır. Esasen bu davranış biçimi, kadınların pek çoğu tarafından tercih edilen bir yöntemdir. Fail erkeklerin baskısının artmasından, sadece kendisine değil bütün yakınlarına yönelmesinden çekinen pek çok kadın, şikâyet yolunu tercih etmek yerine boşanma veya nafaka davası ile yetinmektedir. Kadınların bu tercihlerinin başka nedenlerinin olduğu da görülmektedir. Örneğin haklarını bilmemeleri, etkin şikâyet mekanizmalarının bulunmaması, adalet talebinin önündeki sosyal, ekonomik, kültürel engeller gibi.

2. Ancak yine bu dosyada adli yardım talebinin gerektirdiği sıkıntılı prosedürleri göze alarak F.Ç.'nin adli yardım talebinde bulunması önemli olduğu kadar ekonomik hayattaki güçsüz konumunun da önemli bir göstergesidir.

10. F.D.

OLAY ÖZETİ

1955 doğumlu F.D. ile sanık M.D. kardeştirler. Babaları öldüğünde babadan kalan bütün mirası erkek kardeş M.D. almış, F.D. ile birlikte diğer üç kız kardeşine hiçbir pay vermemiştir. Daha sonra annelerinin vefatı ile dört kız kardeş anneden kalan 166.000.-TL değerindeki zeytinliği almışlar, kardeşleri M.D.'ye ise 100.000.-TL değerindeki evi vermişlerdir. Kendi payını, kumar ve düzensiz hayat nedeniyle kısa sürede harcayıp bitiren M.D., ablası F.D.'den yeniden pay istemeye, alamadığı için de F.D.'yi ve diğer kız kardeşlerini ölümle tehdit etmeye başlamıştır. F.D. ve kız kardeşi olaydan 9 ay önce M.D. hakkında ölümle tehdit suçundan şikâyette bulunmuşlar ancak M.D. tehditlerine ve baskılarına devam etmiştir. Cinayet tarihinden bir gün önce de F.D.'nin ölümle tehdit suçlamasıyla adli makamlara başvurusu vardır. 06.10.2015 günü hastane dönüşü F.D.'nin yolunu kesen M.D. yedi kez ateş ederek ablası F.D.'yi öldürmüştür. Adli Tıp Kurumu raporuna göre ölüm, ateşli silah yaralanmasına bağlı iç organ harabiyetine bağlı iç kanama sonucu gerçekleşmiştir. F.D.'nin vücudunda ekimozlar da tespit edilmiştir. Cinayet silahı bulunmuş ve görgü tanıkları M.D.'yi teşhis etmişlerdir. Tanıklar F.D. yere düştükten sonra da M.D.'nin ateş etmeye devam ettiğini söylemişlerdir.

Davaya Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu ve baro müdahil olmuş ancak ASP vekili müdahil olmasına rağmen duruşmaya katılmamıştır.

Dosya halen Yargıtay'da.

DEĞERLENDİRME

1. F.D. cinayeti *"kadınların ikincil konumda aşağı bir cins olduğu, erkeklerle eşit haklara sahip olamayacağı"* düşüncesine dayanan önyargıların, örf-adet ve geleneklerin kadının yaşam hakkını dahi ortadan kaldıracak ölçüde meşrulaştığını göstermektedir. Esasen bu durum, ataerkil pratiklerin vardığı son noktadır. Kadınların toplumsal hayattaki eşitsizliklerden doğan normalleştirilmiş mağduriyetleri dolayısıyla, yasal miras haklarının kullanımı anlamında dahi zorluklarla karşılaşmalarının adeta kaçınılmaz olduğu görülebilmektedir. Toplumda geçerli geleneksel anlayışlara göre kadınların miras hakkı yoktur ya da erkeklerin yarısıdır.

2. Etkin bir şikâyet mekanizması yoktur. Ölümle tehdit edilmesine rağmen F.D.'yi koruyucu ve ona yönelecek şiddeti önleyici hiçbir tedbir alınmamıştır. Şekilci bir hukuk anlayışı ile açılan davanın duruşması dahi F.D.'nin öldürüldüğü tarih sonrasındadır. F.D.'nin yaşadığı çevrede hâkim ataerkil zihniyeti bildikleri halde yargı uygulayıcıları, başvuruyu özenle takip etmeleri gerekirken şekilci bir anlayışla duruşma günü verip dosyayı duruşmada açmak üzere kapatmışlardır.

3. Kadınların şiddete karşı etkili bir şekilde korunmasını sağlayacak hukuki düzenlemeler bulunmasına rağmen bu perspektiften bakılmadığı için etkili koruma sağlanamamış, kişi güvenliği hakkı, miras payında eşitlik hakkı ihlal edilen F.D.'nin sonuçta yaşam hakkı da ihlal edilmiştir.

4. Yaşanan şiddetin ciddiyetini küçümseme, algılamaktaki isteksizlik ve hatta normalleştirme eğilimi, kanunun caydırıcılık kapasitesini etkileyen diğer faktörler arasındadır ve sonuçta bu durumdan en çok kadınlar zarar görmektedir.

5. Cinayet davasında kadın örgütünün ve baronun davaya katılma talebinin kabul edilmiş olması işbirliği açısından olumludur.

11. H.Ç.

OLAY ÖZETİ

H.Ç. Kız Teknik Meslek Lisesi 1. sınıf öğrencisidir. Sanıklardan R.O. ile aralarındaki duygusal ilişki, R.O.'nun uyuşturucu kullanması, mafya tavırlı kişilerle ilişkide olması ve kadın ticareti yaptığı söylentilerini duyması üzerine H.Ç. tarafından bitirilmek istenmiştir. Bu tarihten itibaren R.O. ve arkadaşları tarafından sürekli tehdit edilen H.Ç. durumu rehber öğretmenine anlatmış, öğretmeni de *"köye okul servisiyle gidip geliyorsun, bir şey olmaz"* diye cevap vermiştir. Ancak 25.12.2014 günü her zaman kullandıkları servis aracının arızalandığı söylendiğinden H.Ç. ve diğer öğrenciler sanıklardan A.B.'nin kullandığı servise binmek zorunda kalmışlardır. A.B. aracı kullanırken sürekli telefonla birilerine güzergâh ve nerede oldukları konusunda bilgi vermiştir. Virajlı bir yere geldiklerinde beyaz bir araçla servis aracının önünü kesen R.O., M. ve Ö. sopa ve silah kullanarak H.Ç.'yi zorla servisten indirmiş, diğer öğrencileri de ölümle tehdit etmişlerdir. Direnen H.Ç.'yi sopa ile vurarak yaralamışlardır. Bütün bunlar olurken servis aracını kullanan A.B., H.Ç.'ye yardım etmediği gibi servis aracının kapılarını kilitleyerek diğer öğrencilerin yardımını da engellemiş, tüm ısrarlara rağmen cep telefonunu da sanıklar uzaklaşıncaya kadar öğrencilere vermemiştir. Kolluğun müdahalesi üzerine sanıklar yakalanmıştır. Ancak bu olay nedeniyle H.Ç., ailesi tarafından okuldan alınmış ve istemediği halde dayısının oğlu olan erkekle zorla evlendirilmiştir. H.Ç. ifadesinde bu olayı aynen şu cümlelerle anlatmıştır: *"Olay nedeniyle eğitim hayatım bitmiştir. Bizim oralarda töre gereği böyle bir olay olduktan sonra ya evlenmek zorunda kalırsınız ya da ölürsünüz. Benim de başka çarem olmadığı için ailemin zoruyla dayımın oğlu ile evlendim. Ayrıca halen tehdit edildiğim için can güvenliğim olduğunu düşünmüyorum. Bu nedenle 6284 sayılı Kanun gereğince koruma kararı verilmesini talep ediyorum."*

DEĞERLENDİRME

1. Bu olayda tehdit altında olan ve sanık erkeklerin eylemleriyle mağdur edilen H.Ç. olduğu halde cezalandırılan yine H.Ç. olmuştur. Devam etmeyi çok istediği halde eğitim hayatı sona ermiştir. Bununla da yetinilmeyerek hiç istemediği bir erkekle zorla evlendirilmiştir. Zira bu cezayı kabul etmediği takdirde cezası onun deyişiyle ölüm olacaktır.

2. Sanıklardan A.B.'nin jandarmaya çalıştığı dosyadan anlaşılmaktadır. Devletin böylesi durumlarda şiddetle ilişkilenmekten özenle kaçınması gerekirken soruşturma makamları gerekli özeni ve çabayı göstermemiş, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı avukatları davaya katılmamıştır.

3. H.Ç., Mahkeme huzurunda verdiği ifadede, evlenmiş olmasına rağmen tehdidin devam ettiğini, sanık R.O.'nun onu tekrar kaçırmaya çalıştığını, can güvenliğinin olmadığını anlatarak 6284 sayılı Kanuna göre koruma talep etmiştir. İfadesini alan yargıç talebi duruşma zaptına geçirmekle yetinmiş, koruma kararı verilmesi için durumu Aile Mahkemesine ve savcılığa bildirmek ihtiyacı duymamıştır. Oysa H.Ç. tehdit altında olduğunu açıkça ifade etmiştir. Yasa uygulayıcılarının özen yükümlülüğüne uymadıklarının tipik bir örneğidir bu durum.

12. H.D.

OLAY ÖZETİ

H.D.'nin annesi H.D.U., G.D. ile imam nikâhı ile evlenmiştir. H.D.U, H.D.'ye hamileyken kocası G.D. ölmüştür. H.D. doğduğunda amcası E.D. adına nüfusa kaydettirilmiştir. Kocası ölen H.D.U ve kızı H.D., kocasının anne ve babası ile birlikte yaşamaktadırlar. H.D. henüz 13 yaşında iken dini nikâhla sevmediği biriyle zorla evlendirilmiştir. Bu evliliği sürdüremeyip eve dönmüş ancak evde sürekli aşağılanmaktan, sığıntı muamelesi görmekten kurtulamamıştır. Öldürüldüğünde ise henüz 15 yaşındadır. H.D., olay tarihinden 20 gün önce adet görmediğini söyleyince annesi ve görümcesi S.D., onu hastaneye götürmüş ve yapılan muayenede H.D.'nin hamile olduğu anlaşılmıştır. H.D., amcasının oğlu Ö. ile halasının oğlu S.'nin farklı zamanlarda kendisine tecavüz ettiklerini, çocuğun hangisinden olduğunu bilmediğini söylemiştir. 15.12.2012 günü, H.D.'nin dedesi Y.D. ve ninesi K.D.'nin önderliğinde aile meclisi toplanmış ve H.D. hakkında ölüm kararı verilmiştir. Ölüm kararının icrası ile H.D.'ye tecavüz eden S. ve Ö.'nün babaları H.D. ve

G.D. görevlendirilmiştir. H.D. ve G.D., H.D.'yi Batman Çayına götürüp boğarak öldürmüşlerdir. İddianameye göre S. ve Ö. de babalarına yardım etmişlerdir. Yapılan otopside, H.D.'nin alnında bastırmaya dayalı lezyonlar ve soluk borusunun parçalanmış halde olduğu tespit edilmiş, ölümün, suya bastırılmak suretiyle boğulma sonucu olduğu kanaatine varılmıştır. H.D.'nin ölüm kararını icra eden G.D., H.D., S.D. ve Ö.D. ile birlikte aile meclisi toplantısını düzenleyen ve katılan toplam 12 kişi hakkında dava açılmıştır. G.D. olayın akabinde firar etmiş ve aramalara rağmen bulunamamıştır. İstanbul Adli Tıp Kurumu raporuna göre ceninin biyolojik babası S.D.'dir. Yapılan yargılama sonucunda firari G.D. hakkındaki dosya tefrik edilerek, torunları H.D.'yi öldürmeye azmettirmekten dede Y.D. ve nine K.D.'ye ağırlaştırılmış müebbet cezası, E.D. ve H.D.'ye öldürmekten ağırlaştırılmış müebbet cezası verilmiş, S.D. ve Ö.D. dahil olmak üzere diğer sanıklar beraat etmişlerdir.

DEĞERLENDİRME

1. Bu dosya sözde namus cinayetlerinin doğallaşmış, normalleşmiş pratiklerinin vardığı noktayı göstermesi açısından tipiktir.

2. Bu dosya ayrıca aile ve toplum içinde kadınlar ve erkeklere atfedilen geleneksel rol ve sorumlulukların nasıl da farklılaştığı ve farkın meşrulaştığının somut ve tipik bir göstergesini oluşturuyor. Örneğin baba ölünce doğan çocuğun velayeti anneye verilmiyor, nüfusta anne üzerine değil, erkek ailesinden biri, ölenin oğlan kardeşi üzerine kaydediliyor. Anne hiçbir hakkın öznesi değildir. Kocası öldüğünde, kocasının ailesi yanında sığıntı gibi yaşamaktadır. Kendisi eğitim hakkından yararlanamadığı, okula gönderilmediği gibi kızı H.D. de eğitim hakkından yoksun bırakılmıştır. H.D. ayrıca çocuk yaşta hiç sevmediği biriyle zorla evlendirilmiş, bu şiddete dayanamayarak eve döndüğünde ise sürekli aşağılanmış, sığıntı muamelesi görmüş, cinsel saldırıya uğramıştır. Bu olayda da açıkça görüldüğü gibi tecavüz eden oğlan çocuklar değil tecavüze uğrayan kız çocuk cezalandırılmaktadır.

3. Bu cinayetle ilgili olarak yürütülen davada etkili bir kovuşturma yapılmamış, yasal düzenlemeler uygulanmamıştır. Örneğin H.D.'nin annesi, kızının tecavüze uğradığını kendisine söylediğini duruşmalarda açıkça dile getirmesine rağmen tecavüz failleri beraat ettirilmişlerdir. Mahkeme, tecavüz hakkında vermiş olduğu beraat kararını, H.D.'nin doğrudan beyanına başvurulamamış olması, dosya içerisinde bunu doğrulayan bulguların bulunmaması gerekçesiyle açıklamıştır. Tecavüz fiilinin ispatlanamadığı kabul edilse dahi H.D. ile cinsel ilişkiye giren sanıkların, çocuğun cinsel istismarı suçundan cezalandırılmaları gerekirdi. Zira cinsel ilişki sırasında H.D. henüz 14 yaşının içindeydi ve suç tarihinde geçerli olan hukuka göre, TCK 103/1 maddesinde yazılı olan çocuğun cinsel istismarı suçunu işlemişlerdi.

4. Beraatlarına karar verilen sanıklardan S. ve Ö. de çocuktur. Mahkeme, her iki sanığın henüz çocuk olmaları nedeniyle üzerlerine atılı suçlardan beraatlarına karar vermiş olabilir. Ancak her iki sanığın cinayet mahalline götürüldükleri ve cinayete yardım ettikleri düşünüldüğünde, verilen beraat kararının onarıcı bir etkisinin olmayacağı hesaba katılmamıştır. Çocuk yaşta iştirak etmek zorunda kaldıkları bu cinayetin izlerini bütün hayatları boyunca üzerlerinde taşıyacakları açıktır. Bu durum adalet sistemimizin onarıcı, geliştirici olmadığının kanıtıdır. Mahkeme, her iki çocuğun eylemleri nedeniyle cezalandırılmasının yanı sıra, psikolojik yönden tedavi edilmesine, rehabilitasyonuna karar vermeliydi.

5. Yargılamada kullanılan söylem de son derece sorunludur. Tecavüz iddiası henüz araştırılmadan H.D.'nin ensest ilişki yaşadığı ve bu ilişkinin toplumda benimsenen davranış ve yaşam biçimine aykırı görüldüğü şeklindeki söylemi ile Mahkeme, henüz yargılama yapılmaksızın peşinen H.D.'yi ensest ilişki kurmakla itham etmekte, tecavüz iddiasını reddetmektedir. Ayrıca Mahkeme, sanıkları töre saiki ile öldürme suçundan cezalandırırken, kararını "bu aykırı davranışın sanıkların yaşadıkları toplumda ölümle cezalandırılması gerektiği yönünde bir beklenti olduğu kanaatine varmaları üzerine bu beklentinin oluşturduğu baskı ve yönlendirme ile" H.D.'yi öldürmeye karar verdikleri gerekçesine bağlıyor. Kuşkusuz Mahkeme, cezası ağır olduğu için sanıkları töre saiki ile cezalandırıyor ve iyi bir şey yaptığını sanıyor ama esasen yaptığı töre ve gelenek diye tanımladığı olguyu, ataerkillik biçimlerinden ayırarak, toplumsal ilişkilerin dışında ayrı bir yerde duran, değişmez bir olgu olarak tanımlıyor.

6. ASP avukatının davanın 3. duruşmasında, dava medyada haber olduktan sonra davaya katıldığına tanık oluyoruz. Bu davadaki katılımı diğerlerinden ayıran husus, ASP avukatının aktif olarak sürece dahil olmasıdır ve bu bakımdan olumludur.

13. H.Ş.

OLAY ÖZETİ

1987 yılında evlenen H.Ş. ile M.Ş.'nin iki çocukları vardır. Asabi bir kişiliğe sahip olduğu öne sürülen M.Ş. evliliğin ilk günlerinden başlamak üzere karısı H.Ş.'ye sürekli şiddet uygulamakta, uyguladığı şiddet işkence boyutuna varmaktadır. 10 gün iş göremezlik raporu alacak şekilde H.Ş.'ye fiziksel şiddet uygulayan M.Ş. hakkında Sulh Ceza Mahkemesinde dava açılmıştır. Ayrıca Sulh Hukuk Mahkemesi, 2000/305 sayılı kararıyla, 6 ay süre ile eşine karşı şiddete veya korkutmaya yönelik davranışlarda bulunmamasına yönelik tedbir kararı vermiştir. Şiddet faili ve kusurlu olmasına rağmen M.Ş. boşanma davası açmış, ancak Mahkeme boşanmanın reddine karar vermiştir. M.Ş., bu kararın 16.02.2001 tarihinde kesinleşmesinin üzerinden üç yıl geçer geçmez, Medeni Kanun'un 166/son maddesi uyarınca geçen süre içinde bir araya gelmedikleri sebebine bağlı olarak tekrar boşanma davası açmıştır. Ekonomik yönden güçsüz olan H.Ş., boşanma talebinin reddi ile kendisi ve çocukları için nafaka ve tazminat talep etmiştir. Mahkeme, boşanmaya, çocukların velayetinin anneye verilmesine ve nafakaya hükmetmiş, manevi tazminat talebi ise kabul edilmekle birlikte son derece cüzi bir miktar tayin edilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay manevi tazminat talebinin arttırılması gerektiği nedeniyle kararı sadece bu yönden bozmuş ve Mahkeme, manevi tazminat miktarını arttırmıştır.

DEĞERLENDİRME

1. Bu dosya, ekonomik özgürlüğü olmayan, ekonomik yönden güçlü olmayan kadının şiddet mekânına ve ilişkisine mahkûm olarak yaşamak zorunda kalmasının bir örneğidir. H.Ş. maruz kaldığı bütün şiddet biçimlerine rağmen boşanma talebinin reddine karar verilmesini istemiş, sadece nafaka talep etmiştir. Ekonomik yönden güçsüzlük, yoksulluk mevcut eşitsiz ilişkilerinin derinleşmesine yol açıyor. İşkence görmesine rağmen boşanmayı istemiyor, sadece nafaka ve tazminat talep ediyor.

2. Evliliği süresince işkenceye, zalimane insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezaya maruz kalmama hakkı, eşit korunma hakkı, kişi güvenliği hakkı, aile içinde eşitlik hakkı ihlal edilen H.Ş.'nin ekonomik yönden güçsüzlüğü ve kocasına bağımlılığı, şiddetin mekânında yaşamaya devam etmesine yol açıyor.

14. H.Y.

OLAY ÖZETİ

C.Y. ile 1991 yılında evlenen H.Y. iki çocuk annesidir. C.Y.karısı H.Y.'ye fiziksel ve psikolojik şiddet uygulamış, bu nedenle H.Y. birkaç defa karakola başvurmuştur. C.Y. Nisan 2012'de evi terk etmiş, Tatvan ilçesine taşınmış ve burada bir başka kadınla birlikte yaşamaya başlamıştır. C.Y.'nin ikinci birlikteliğinden de iki çocuğu olmuştur. H.Y. gidecek yeri, bakacak kimsesi olmadığından iki çocuğu ve kayınvalidesi ile birlikte kayınpederinden kalan evde yaşamaktadırlar. H.Y. ve iki çocuğu kayınvalidesinin emekli maaşı ile geçinmektedirler. H.Y. ekonomik yönden son derece güçsüz konumdadır. Karısını terk eden C.Y., eşine ve çocuklarına ilk aylarda cüzi miktarda para yardımında bulunmuş daha sonra bu yardımı da kesmiştir. Boşanma davasını C.Y. açmış, dava dilekçesinde başka bir kadınla birlikte yaşadığını ve bu birlikteliğinden de iki çocuğu olduğunu açıkça beyan ederek boşanma talep etmiştir. Bu davaya vermiş olduğu cevap dilekçesinde H.Y. nafaka talebinde bulunmuştur. Mahkeme, boşanmaya ve çocukların velayetinin anneye bırakılmasına ve nafakaya karar vermiştir.

DEĞERLENDİRME

1. Evi terk eden başka bir kadınla karı koca ilişkisi yaşayan ve bu ilişkisinden iki çocuk sahibi olan C.Y. olmasına rağmen boşanma davasını açan mağdur kadın değil koca C.Y.'dir.

2. Fiziksel, ekonomik ve psikolojik şiddete maruz kalan H.Y.'nin başvurabileceği etkili şikâyet mekanizmaları yoktur ve esasen H.Y. de haklarını

bilmemektedir. Okuryazar olmayan H.Y.'nin hem eğitim hakkı hem de aile içinde eşitlik hakkı ihlal edilmiştir.

3. Bu dosyanın da açıkça gösterdiği gibi kadının ekonomik yönden bağımlılığı, güçsüzlüğü, eşitsiz ilişkileri derinleştirmektedir.

15. H.Z.

OLAY ÖZETİ

H.Z. ile S.Z. 2008 yılında evlenmişler, bu evliliklerinden A.Y. isimli müşterek çocukları vardır. S.Z. eviyle, eşiyle ve çocuğuyla ilgilenmeyen, çoğu zaman müşterek haneye gelmeyen sorumsuz bir kişi olduğu gibi eşi H.Z.'ye sürekli fiziksel, psikolojik ve sözel şiddet uygulamaktadır. Hatta H.Z.'nin hamileliği sırasında dahi fiziksel şiddet uygulamıştır. Şiddete dayanamayan H.Z. babasının evine sığındığı sırada, S.Z., müşterek ikametgâhı kiraya verdiği gibi birlikte satın aldıkları bir başka evi dayayıp döşeyerek başka bir kadınla yaşamaya başlamıştır. H.Z. eşi S.Z. aleyhine nafaka davası açınca S.Z., boşanma davası açmış, nafaka talebinin reddini istemiştir. Mahkeme, her iki davayı birleştirmiş ve boşanma talebinin reddine, H.Z. için ayda 400.-TL, çocuk için 200.-TL nafakanın ödenmesine karar vermiştir. Boşanma talebi reddedildiğinden bu kararla evlilik halen devam etmektedir. H.Z., 08.07.2014 tarihli dilekçe ile başvurduğu Aile Mahkemesinden, eşi S.Z.'nin müşterek ikametgâhlarını başkalarına kiraya vermesi, birlikte satın aldıkları evi de dayayıp döşeyerek başka kadınla yaşaması nedeniyle kendisinin ve oğlunun evsiz kaldıklarını anlatmış ve aile konutu şerhi konarak oğluyla birlikte evlerine yerleştirilmeyi talep etmiştir. Batman Aile Mahkemesi, davayı reddetmiş, red gerekçesini de şu şekilde açıklamıştır: "Söz konusu olayda müştekinin soyut iddiaları dışında somut bir delil olmadığı ayrıca talep edilen hususla ilgili hukuk davası açılması gerekip bu konuda tedbir kararı verilemeyeceği anlaşıldığından talebin reddine karar verilmiştir."

DEĞERLENDİRME

1. Bu dava, kadınların ve çocukların etkili bir şekilde korunmasını sağlayacak hukuki düzenlemeler bulunmasına rağmen yasayı uygulayanlar tarafından olaylara bu perspektiften bakılmadığı ve bu nedenle de etkili koruma sağlanamadığının bir örneğidir.

2. 6284 sayılı Kanun, önemli bir toplumsal soruna yönelik olması nedeniyle özel bir kanundur. Normlar hiyerarşisinde tüm diğer kanunların üzerindedir. Ayrıca, Medeni Kanunun aile konutuna ilişkin hükümleri de somut olayda yargıcın nasıl karar vermesi gerektiğini açıkça göstermektedir. Bütün bunlara rağmen yargıç, bu davaya olağan yargılama gibi yaklaşmakta ve dosyada delil bulunmadığından davanın reddine karar vermektedir. Bu türden bir yaklaşım, kanunu bilmemek, gerekli özeni göstermemek ya da meseleye ataerkil bakış açısıyla yaklaşmak olarak açıklanabilir. Zira yürürlükteki mevzuat ve Yargıtay kararlarına göre; evliliğin devamı sırasında aile konutu tektir. Bu sebeple de konutla ilgili kira sözleşmesinin feshi, bu konutun başkasına devredilmesi yahut buna benzer hukuki işlemlerin tamamen veya kısmen sınırlandırılması diğer eşin rızasına bırakılmıştır. Somut olayda S.Z. eşinin rızasını almadan aile konutunu başkasına kiraya vermiştir. Ekonomik yönden güçsüz olan kadın ve çocuğun bu konuta ihtiyacı vardır, yargıcın meseleye mağdur odaklı bakması ve yasayı uygulaması gerekirdi.

16. H.A.

OLAY ÖZETİ

13 yaşındayken teyzesinin oğlu Y.A. tarafından kaçırılan H.A. Batman ilinde öldürüldüğü tarihe kadar Y.A. ile evli kalmıştır. H.A.'nın annesi T.K.'nın Mahkeme huzurundaki anlatımına göre; Y.A. uyuşturucu müptelasıdır ve H.A.'yı zorla çalıştırarak, dilencilik yapmaya, uyuşturucu satmaya zorlayarak kazandığı parayla uyuşturucu alıp kullanmaktadır. Y.A. eşi H.A.'ya aynı zamanda sürekli fiziksel ve ağır şiddet uygulamakta ve hakaretler etmektedir. Bu duruma müdahale etmek isteyen H.A.'nın ailesi de Y.A.'nın tehditlerinden ve akrabaları ile aralarının bozulmasından çekinerek müdahale etmekten vazgeçmektedirler. H.A., gördüğü şiddet, ölümle tehdit ve hakaretler nedeniyle defalarca adli makamlara başvurmuş ve bu olaylardan dolayı Y.A. hakkında birden çok soruşturma açılmış ancak adli

makamlar tarafından H.A.'nın korunmasına yönelik herhangi bir tedbir alınmamıştır. Onca şikâyet arasından davaya dönüşen ve Batman 2. Sulh Ceza Mahkemesinde görülen davanın kararında, H.A.'nın silah niteliğindeki kemer ile dövüldüğü kabul edilmekle birlikte, ailevi nedenlerle tartışma üzerine mağdur H.A.'nın eşine *"aptal"* demesi nedeniyle tahrik altında işlediği kabul edilerek tahrik indirimi uygulanmıştır. Mahkeme bununla da yetinmeyerek sanık Y.A.'nın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışlarını olumlu bularak hakkında hükmün açıklamasının geriye bırakılması kararı vermiştir. H.A. son şikâyetinde, eşi Y.A.'nın kafasına tabanca dayayarak ölümle tehdit ettiğini bildirmiştir. 13.07.2013 tarihinde Y.A., H.A.'yı önce sopa ile vurarak yaralamış, daha sonra tabanca ile ateş etmek suretiyle göğsünden vurarak öldürmüştür. Y.A. olay yerindeki yakınlarına H.A.'nın kendisini vurduğunu söylemelerini tembih etmiş ve kaçmıştır. Mahkeme'den çıkarılan yakalama kararı sonucunda yakalanan Y.A.'nın üzerinden silah çıkmamış, silah yok edildiği gibi olay yerindeki kovanlar da sanık ve yakınları tarafından toplanmış, böylece deliller ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Alınan ifadesinde Y.A., H.A.'nın intihar ettiğini iddia ederek cinayeti inkâr yoluna gitmiştir. Otopsi tutanağında, silah atışının bitişik atış olduğu bildirilmiş ancak H.A.'dan alınan el svaplarında yapılan incelemede herhangi bir atış artığına rastlanmamıştır. Bu durum, H.A.'nın intihar ettiği iddiasını çürütmektedir. Dava açıldıktan sonra, olay yeri fotoğrafları ile otopsiye ait CD'nin dava dosyasında bulunmadığı, Savcılık tarafından bu iki önemli belgenin gönderilmediği görülmüştür. Savcılıktan defalarca istenmesine rağmen bulunamayan CD, otopsiyi kayda alan kameramandan, olay yeri fotoğrafları da emniyetten istenmiştir. Sanık yakalandıktan ve ifade verdikten çok sonra H.A.'ya ait olduğunu ileri sürdüğü bir notu Mahkemeye sunmuştur. Bu notta *"Kendimi öldürmemin tek nedeni eşimdir"* şeklinde ibareler bulunduğu görülmesi üzerine Mahkeme, bu yazının H.A.'ya ait olup olmadığını araştırma işine girişmiş ancak H.A., ilkokuldan itibaren eğitimine devam etmediği, herhangi bir kurumda çalışmadığı için hiçbir yerde el yazısı örneğine rastlanmamıştır. Mahkeme, bu şüpheli durumu sanık lehine yorumlayarak sanığın tahliyesine karar vermiştir. Sonuçta Mahkeme, savcının mütalaasına aykırı olarak sanık kocanın cinayetten beraatına, ruhsatsız silah kullanımından 1 yıl 3 ay ve yaralamadan 7 ay 15 gün hapis cezasına karar vermiş, karar kesinleşmiş ve böylece H.A.'nın cinayeti faili meçhul olarak kalmıştır.

DEĞERLENDİRME

1. H.A. kadını bir birey olarak görmeyen anlayışın, ayrımcı önyargıların, günlük ve yaygın ataerkil pratiklerin kurbanıdır. Ayrımcılığı normalleştiren bir ailede ve çevrede büyümüş, temel eğitimden dahi yoksun bırakılmıştır. Erken yaşta evlendirilerek fiziksel ve ruhsal gelişimi engellendiği gibi yazık ki ekonomik açıdan da evlendiği kişiye bağımlı hale getirilmiştir.

2. Sürekli şiddete uğrayan H.A., adalete erişim konusunda adeta çırpınmasına rağmen kendisine yasal destek ve koruma sunulmamış, adli makamlara defalarca başvurmasına rağmen önleyici ve koruyucu hiçbir tedbir alınmayarak adeta H.A.'nın ölüme giden yolculuğu seyredilmiştir. H.A., yasayı ve kendisine koruma sağlayacak düzenlemeleri bilmediğinden tek bildiği yol olan karakola şikâyet yolunu denemiş, onca şikâyet arasından davaya dönüşen ve Batman 2. Sulh Ceza Mahkemesinde görülen davanın kararında, H.A.'nın silah niteliğindeki kemer ile dövüldüğü kabul edilmekle birlikte, ailevi nedenlerle tartışma üzerine mağdur H.A.'nın eşine "aptal" demesi nedeniyle tahrik altında işlediği kabul edilerek tahrik indirimi uygulanmıştır. Mahkeme bununla da yetinmeyerek sanık Y.A.'nın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışlarını olumlu bularak hakkında hükmün açıklamasının geriye bırakılması kararı vermiştir. H.A. son şikâyetinde, eşi Y.A.'nın kafasına tabanca dayayarak ölümle tehdit ettiğini bildirmiştir. Bu örnekler, H.A.'nın şikâyetlerinin adli makamlarca sıradan zabıtai olaylar gibi değerlendirilerek, şekilci bir adalet mekanizması uygulandığını göstermektedir. Yasa uygulayıcılarının meseleye ataerkil bakış açısıyla yaklaştıkları, kadının şiddetten korunması için gereken özeni göstermedikleri açıktır.

3. H.A., hiçbir başvurusunda avukat yardımı almamıştır. Açılan davalarda da H.A.'yı temsil eden bir avukat yoktur. Ekonomik yönden güçsüz

bırakılan H.A., haklarını bilmediği için adalete erişim hakkından da yararlanamamıştır.

5. Son dönemde kadın cinayetlerinin intihar süsü verilerek işlendiği ya da intihar etmiş gibi gösterilmeye çalışıldığı olaylarla sık sık karşılaşılmaktadır. Bu dosya, bu konudaki örneklerden birisidir. H.A. öldürülmüş, olay yerindeki deliller toplanmış, cinayet silahı yok edilmiş ve H.A.'nın intihar ettiği savunması ardına sığınılmıştır.

6. Etkili soruşturma ve kovuşturma yürütülmemiş, sonuçta H.A. cinayeti faili meçhul bir cinayet olarak dosyası rafa kaldırılmıştır. Yaşanan şiddetin ciddiyetini küçümseme, algılamaktaki isteksizlik ve hatta normalleştirme eğilimi, kanunun caydırıcılık kapasitesini etkileyen diğer faktörler arasındadır.

7. H.A. cinayeti, kadınların şiddete karşı etkili bir şekilde korunmasını sağlayacak hukuki düzenlemeler bulunmasına rağmen bu perspektiften bakılmadığı ve bu nedenle de etkili koruma sağlanamadığının çarpıcı örneklerinden biridir.

17. K.E.

OLAY ÖZETİ

K.E., Van ilinin bir ilçesinde yaşayan M.E. ve S.E.'nin 12 çocuğundan biridir, hiç okula gönderilmemiştir, okuryazar değildir, anadili Kürtçedir, Türkçe bilmemektedir. Henüz 12 yaşında iken berdel usulü ile dini nikâh kıyılarak evlendirilmiş, Siirt ilinin Pervari ilçesinde yaşayan M.A. ve ailesinin evine götürülmüştür. 13 yaşında anne olan K.E., ikinci hamileliğinde rahatsızlanmış, Siirt Pervari Hastanesinde erken doğum yapmıştır. Hastane personelince İlçe Jandarma Komutanlığı'na, 13 yaşında bir kız çocuğunun erken doğum yaptığı ihbar edilmiştir. Durum Jandarma tarafından derhal Cumhuriyet Savcılığına bildirilmiş, savcılık, çocuğun cinsel istismarı suçundan soruşturma başlatmış, K.E.'nin mağdur sıfatıyla, anne ve babasının şüpheli sıfatıyla ifadelerinin alınmasını istemiştir. 13.11.2013 tarihinde video kameralı, avukat huzurunda ve rehberlik ve danışmanlık uzmanı M.A.'nın da hazır bulunduğu, uzman olmayan tercüman kanalı ile alınan ifade tutanağına göre, K.E., 21 yaşında olduğunu söylemiş ve kendisinin dini nikâhlı eşi M.A.'ya teslim edilmesini istemiştir. Rehberlik ve Danışmanlık Uzmanı da görüntü olarak K.E.'nin yaşının büyük olduğu, M.A.'ya tesliminin uygun olduğu şeklinde mütalaada bulunmuş, Cumhuriyet Savcısı, çocuk K.E.'nin fail M.A.'ya teslimi konusunda jandarmaya talimat vermiştir. Böylece K.E., yasada suç olarak kabul edilen fiilin failine teslim edilmiş, süreğen suçun işlendiği suç mahalline gönderilmiştir. Soruşturma safhasında K.E.'nin yaş tespiti yaptırılmış, erken doğum yaptığı 12.09.2013 tarihi itibarıyla K.E.'nin 15 yaşından küçük olduğu tespit edilmiştir. Bu arada M.A., askerlik görevini yapmak üzere köyden ayrılmış ancak K.E., M.A.'nın annesi ve babası ile aynı evde yaşamaya devam ederken 13.01.2014 tarihinde tüfekle yaralanma sonucu hayatını kaybetmiştir. Ayrı bir soruşturma dosyasıyla takip edilen K.E.'nin ölümü soruşturması, intihar üzerine kurgulanarak, etkili bir soruşturma yapılmayarak kapatılmıştır. K.E.'nin yürek burkan hikâyesi medyada haber olunca ASP avukatı duruşmaya gelerek müdahil olmuştur. Çocuğun nitelikli cinsel istismarı ve kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma dosyasında, haklarında dava açılan K.E.'nin annesi ile M.A.'nın annesi hakkında kadınların evliliklere karar verme konusunda rızalarının alınmadığı, kadınların söz haklarının bulunmadığı gerekçesiyle beraat kararı verilmiş, M.A. hakkında asli fail sıfatıyla, babalar hakkında ise suça yardımcı olmaktan ceza tayin edilmiştir. Sanıkların hepsi hakkında TCK 62 uyarınca iyi hal indirimi uygulanmıştır.

DEĞERLENDİRME

1. K.E. olayı, kendi içinde devamlılık içeren bir seri ataerkil pratiğin, haksızlığın, eşitsizliğin, zulmün, en ağır biçimiyle şiddetin vardığı noktayı gösteren önemli bir örnektir. K.E., çok çocuklu yoksul bir ailenin kız çocuğu olarak henüz 12 yaşında geleneksel berdel usulü ile evlendirilmiş, maddi bir yükten kurtulmuşçasına ailesi, K.E.'yi, kaderine terk etmişlerdir. Eğitim hakkından yararlanamayan K.E., Türkçe bilmiyor. Bir birey olarak değil bir masraf kapısı olarak görülen kız çocuklarından biri. Henüz çocuk yaşta, fiziksel gelişimini tamamlamamış ama buna rağmen 13 yaşının içinde ikinci hamileliği nedeniyle rahatsızlanmış ve hastaneye kaldırılmıştır. Hastane personelinin jandarmaya ihbarı ile savcılık harekete geçiyor.

2. Hastane personeline göre erken doğum yapan K.E., 13 yaşındadır. Bu durumda, çocuğun cinsel istismarı suçu işlenmiştir. Suçun asli faili de M.A.'dır. Ancak savcılık, uzman olmayan tercüman vasıtasıyla K.E.'nin ifadesini almış ve K.E.'yi, suçun failine teslim ederek suç mahalline yollamıştır. Suçun tekrarını teşvik anlamına gelen bu davranış, mağduru koruyacak mekanizmaların, onarıcı hukuk sistemin bulunmamasıyla açıklanabileceği gibi yaşananların ciddiyetini küçümseme, algılamaktaki isteksizlik ve hatta geleneksel ilişkileri normalleştirme eğilimi olarak da açıklanabilir.

3. Mağdur odaklı olmayan bakış açısı, K.E.'nin durumundaki binlerce çocuğun geleceğini etkilemekte ve K.E. olayında olduğu gibi ölümüyle sonuçlanmaktadır.

4. K.E., muhatap olduğu kurumlarda konuşulan dili bilmediği için kendini ifade edemediği gibi haklarını da bilmemektedir. Uzman olmayan, o sırada bulunan bir personel tarafından ifadesinin alınması ifadenin geçerliliğini de tartışmalı kılmaktadır.

5. Somut olayın gösterdiği gibi doğallaşmış, normalleşmiş ataerkil pratiklerin en son noktası K.E.'nin öldürülmesi ve bu cinayete intihar süsü verilmesidir. Çocuğun cinsel istismarı davası devam ettiği sırada K.E., tüfekle vurulmuş halde bulunmuş ve bu nedenle ayrı bir soruşturma dosyası açılmıştır. K.E.'nin intihar edip etmediği henüz netleşmediği halde çocuğun cinsel istismarı suçuyla ilgili yargılamayı sürdüren Mahkeme, gerekçeli kararında K.E.'nin intihar ettiğini kesin bir bilgiymiş gibi kabul etmiştir. Gerekçeli kararın K.E.'nin ölümüne ilişkin tespiti şu şekildedir: *"köye gelin gelmesinden sonra ailesinin kendisini arayıp takip etmemesi, düşük yapması ve psikolojisinin bu durumdan etkilendiği, eşinin de askere gitmesi nedeniyle bunalıma girerek intihar ettiği, intihar sonrası ayrıca soruşturma yürütüldüğü..."*

6. ASP vekili, 13.01.2014 tarihinde, yani K.E. öldükten ve olay, kamuoyunda tartışılmaya başladıktan sonra duruşmaya gelerek müdahil olmuş ancak K.E.'nin ölümüne ilişkin soruşturmada etkin bir katılım sergilememiştir.

18. K.G.

OLAY ÖZETİ

K.G. ile İ.G., 2002 yılında evlenmişler bu evliliklerinden 4 kız çocukları vardır. K.G., hiç okula gitmemiştir, okuryazar değildir. Evlendiği İ.G. sorumsuz bir kişiliğe sahip olduğundan çocukları ve eşiyle ilgilenmiyor. Kirayı ödemiyor, bazı ev eşyalarını satıp gezip eğlenmek için harcıyor. Başka kadınlarla karı koca yaşantısı olduğu söyleniyor. Kiraları ödemediğinden kalan bazı eşyalara da ev sahibi alacağına mahsuben el koyuyor. Zaman zaman uğradığı evde K.G.'ye hakaretler ediyor, fiziksel şiddet uyguluyor, K.G.'nin ön iki dişini kırıyor, onu hastanelik edinceye kadar feci şekilde dövüyor. Van depreminden sonra TOKİ İ.G. adına bir ev veriyor ancak İ.G. bu evi de satıyor. K.G. ve çocuklar halen Valilik tarafından deprem sonrası yaptırılmış konteynır kentte yaşıyorlar. K.G., el işi ürünler yaparak satıyor ve ayda 100.-TL gibi bir kazancı var. İ.G., sigara kaçakçılığı suçundan cezaevine girince K.G., KAMER yardımıyla adli yardım talepli boşanma davası açıyor, çocuklarının velayetini istiyor.

DEĞERLENDİRME

1. K.G. olayı, kadın örgütlerinin, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadının haklarının savunulması açısından önemini göstermektedir. K.G. ekonomik yönden bağımlılığı ve haklarını bilmemesi nedeniyle yıllarca şiddet görerek ve kendini şiddetin mekânına mahkûm hissederek yaşamış, bir kadın derneği ile ilişki kurduktan sonra boşanma davası açabilmiştir. Sivil toplumun önemini göstermesi açısından K.G. davası örnek bir dosyadır.

2. Bu vakıa K.G.'nin davayı adli yardım talepli açması, haklarını öğrenmesi ve sahip çıkması açısından da önemlidir.

3. K.G.'nin el işi yaparak çok cüzi miktarda da olsa para kazanması, onun şiddetten uzak bir ortamda yaşama hakkına sahip çıkmasında önemli bir adım olarak değerlendirilebilir.

19. L.D.

OLAY ÖZETİ

Batman İl Emniyet Md. 11.03.2016 tarihli yazısı ile şiddet uygulayan Z.D. hakkında 6284 sayılı Kanunun 5. md uyarınca verilen tedbir kararının onaylanması istenmiş, Mahkemece bu tedbir kararı onaylanmıştır.

Tedbir kararı şu şekildedir:

- 3 ay boyunca mağdura yönelik şiddet, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmasının yasaklanmasına,
- Mağdura ve yakınlarının bulunduğu konuta yaklaşmasının yasaklanmasına,
- Gerek görülmesi halinde yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurma halleri saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına ilişkin verilen kararın ONAYLANMASINA...

DEĞERLENDİRME

1. Bu olay, kolluğun tedbir kararı alarak süresi içinde onaylanması amacıyla Mahkemeye başvurusu hususunda son zamanlarda görülmeye başlanan olumlu vakalardan biridir. Önemlidir ancak tedbir kararının şablon olarak verilmesine de bir örnek teşkil etmektedir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadının korunması bakımından kolluğun acilen harekete geçmesi önemli olsa da matbu olarak basılı olan ve yukarıdaki hususları içeren tedbir kararının, olayın özellikleri gözetilmeden her olaya uygulanması, beklenen amaca çoğu kez hizmet etmemektedir. Zira her somut olayın kendine özgü nitelikleri vardır ve önlem de buna uygun olarak tespit edilmelidir.

2. Önlemlere şablon olarak başvurmak, onarıcı ve dönüştürücü bir adalet sistemine hizmet etmekten uzaktır ve esasen kanunun ruhunu tam olarak kavrayamamaktan kaynaklanmaktadır.

20. M.A.

OLAY ÖZETİ

M.A. ve K.A. 22 yıldır evlidir. Bu evliliklerinden B., Ö. ve G. isimli üç kız çocukları vardır. M.A., oğlan çocuk doğurmadığı, kız çocukları doğurduğu için yıllarca kocası ve ailesi tarafından sürekli hor görülmüş, dışlanmış, hakarete uğramış ve şiddete uğramıştır. Çocuklar da şiddetten nasibini aldıkları gibi eğitim haklarından da yoksun bırakılmışlardır. K.A. ve akrabaları M.A.'ya ve çocuklara fiziksel ve sözel şiddet uyguladığı gibi defalarca evden kovulmuşlar, ev kilitlerini değiştirerek sokakta bırakmaya teşebbüs etmişlerdir. Aldatıldığını öğrenen M.A., tepki gösterdiği için de darp edilmiş, yaralanmıştır. Birçok defa M.A. ve çocuklar şikâyetçi olmuş, adliyeye, polise intikal eden bu şikâyetler nedeniyle K.A. hakkında birden fazla evden uzaklaştırma kararı verilmiştir. K.A. bu kararları ihlal etmesi nedeniyle tazyik hapsi ile cezalandırılmıştır. Defalarca ölümle tehdit ettiğinden M.A. ve çocukların Emniyet Müdürlüğüne can güvenliklerinin bulunmadığına dair birden fazla başvuruları vardır. 23.06.2015 tarihinde boşanma davası açan M.A. dava dilekçesinde müşterek konut üzerine tedbir konmasına, dava sonuçlanıncaya kadar M.A. ve müşterek çocuklara tahsis edilmesine karar verilmesini istemiştir. Aile Mahkemesi sıfatıyla davaya bakan Mahkeme, tedbir talebini reddetmiş, böylece davalı K.A.'nın, konutu kardeşine devir imkânı tanımıştır. Evin tapusu, dava açıldıktan sonra devredilmiştir ve yeni malik sıfatıyla K.A.'nın kardeşi, M.A. ve çocukların evi boşaltmasını istemiştir. Mahkeme, bu defa müşterek konut üzerine tedbir konulması talebini tapu kayıtlarına ilişkin kayıt bilgileri bildirilmediği gerekçesiyle reddetmiştir.

Eğitim hakkı engellenen müşterek çocuklar, kendi çabaları ile açık öğretimden yararlanarak eğitimlerini sürdürmeye çalışmışlar ancak bu girişimleri nedeniyle de şiddete maruz kalmışlardır. Müşterek çocuklardan B., açık öğretim sınavına girmek için taksiye bindiği sırada babası ve amcaları tarafından taksi durdurulmuş, taksiciyi, B.'yi ve M.A.'yı sopa, yumruk ve demir çubuklarla darp etmişlerdir. İlçe Jandarma Komutanlığı şiddet uygulayan K.A., kardeşleri İ.A. ve R.A. hakkında 6284'e göre tedbir kararı almış, onanması için Mahkemeye başvurmuştur. Boşanma davası nedeniyle M.A. ve çocuklar, sürekli tehdit edilip darp edilmişlerdir. Defalarca koruma kararı verilmesine rağmen faillerin M.A. ve çocuklara saldırısı devam ettiğinden kadın ve çocuklar, bulundukları yerden başka bir yere nakledilmişlerdir.

DEĞERLENDİRME

1. Bu olay, kadınların doğdukları andan itibaren uğradıkları çoklu ayrımcılığa bir örnek teşkil etmektedir. M.A. kız çocuk doğurduğu için ayrımcılığa ve şiddetin her türüne maruz kalmıştır.

2. K.A. ve ailesi kız çocukların eğitim hakkını gasp etmiş, çocuklara okula gitmek istedikleri için şiddet uygulamışlardır. Kendi çabalarıyla okuma arzuları nedeniyle hem babaları hem de amcaları tarafından şiddete uğramışlardır.

3. Uğradıkları şiddet nedeniyle M.A. ve çocuklar defalarca adli makamlara başvurmuşlar, verilen tedbir kararları, ihlal edilmiştir. Son tedbir kararına kadar adli makamların olaya sıradan ve olağan bir adli vaka olarak bakmaları nedeniyle verilen tedbir kararları etkili olamamıştır.

4. Adalete erişim hakkının kullanılmasına yarayacak etkili mekanizmaların bulunmaması ve adli makamların meseleye mağdur odaklı yaklaşmamaları nedeniyle şiddet devam etmiş, şiddetin yöneldiği mağdur sayısı artmıştır.

5. Yeterli hukuki malzeme bulunmasına rağmen Mahkeme, aile konutu tahsisi talep edilen tedbir kararını, herhangi bir tedbir talebi gibi değerlendirmiş, tapu kayıtlarını sunmadıkları için talebi reddetmiş, esasen mağdurları cezalandırmıştır. Oysa tapu kayıtlarına ulaşmak hiç de zor değildir ve Mahkeme, tapuya yazdığı bir yazı ile bu kayıtlara ulaşabilecek iken talebi reddetmiş, M.A. ve çocukları başlarını sokacakları bir evden mahrum bırakacak karara imza atmıştır.

6. Verilen tedbir kararlarının etkili olmadığı, saldırının sürdüğü sürecin sonunda Mahkeme, risk değerlendirmesi yapmış, M.A. ve çocukları başka bir yere naklederek korumaya almıştır. Olaya özgü ve etkili olması bakımından bu son tedbir kararı olumlu bir örnektir.

21. M.M.

OLAY ÖZETİ

02.12.2009 tarihinde Emniyete, A.M. ve F.M.'nin, M.M.'yi öldürüp evin bahçesindeki kümesin altına gömdükleri ihbarı gelmiştir. M.M.'yi öldürüp kümesin altına gömdükleri öne sürülenler M.M'nin babası ve dedesidir. M.M. henüz 16 yaşındadır ve kayıptır. Adli makamlarca evin bahçesindeki kümesin altındaki yaklaşık 10 cm yüksekliğinde beton kırılmış, 1,60 metre derinlikte M.M.'nin sağ eli görülmüş, 1,90 metrede oturur vaziyette, dizleri karnına doğru çekilmiş, elbiseleri üzerinde, eşarplı, elleri kelepçe şeklinde iple bağlanmış vaziyetteki M.M.'nin cesedine ulaşılmıştır. Adli Tıp Kurumu raporuna göre, ölüm, canlı olarak toprağa gömülerek boğulma sonucu gerçekleşmiştir. Rapora göre, yemek borusu boyunca kum ve küçük taş parçacıkları, sağ bronş girişinde kum ve küçük taş parçacıkları, lümen boyunca kum bulaşığı canlı canlı gömüldüğünü göstermektedir. Canlı gömülmeye bağlı mekanik asfiksi sonucu öldüğü anlaşılmıştır. M.M., toprağın altında yaşamak için adeta çırpınarak eziyet çeke çeke ölmüştür. Elleri kelepçe şeklinde iple bağlanmıştır. Toprağın altında can çekişmesi dolayısıyla dişleri dökülmüş, dişlerden ikisi ağzının içinde bulunmuştur. El tırnaklarından biri hariç hiç birinin yerinde olmadığı, döküldüğü görülmüştür. Toprağın altında hayatta kalabilmek için çırpındığı, bütün insani refleksleriyle yaşam mücadelesi verdiği, toprağı kazmaya çalıştığı, bu nedenle tırnaklarının söküldüğü, nefes almaya çalıştığı, ağzına giren toprak ve taş parçaları nedeniyle dişlerinin döküldüğü, ciğerlerine kadar toprak yuttuğu, tarifi imkânsız acılar içinde eziyet çekerek vahşice öldürüldüğünün anlaşıldığı tespit edilmiştir.

M.M., kardeşleri, annesi, babası hep birlikte dedeleri F.M. ile birlikte ikamet etmektedirler. Dede F.M. aşırı agresif ve despotik bir kişiliğe sahiptir. Ailedeki oğlan çocukların aksine kız çocuklardan hiç biri okula gönderilmemiş, eğitim hakkından yoksun bırakılmaları yanında sokağa dahi çıkmalarına izin verilmemektedir. 2009 yılının Ocak ayında, dede F.M., M.M.'yi evin kapısının önünde bir oğlan çocukla konuştuğunu görmüş, bu olay üzerine M.M.'yi, ölümle tehdit ederek döverek evin balkona bağlamıştır. Bu olay üzerine, M.M. dedesinden şikâyetçi olmuştur. Eylemi nedeniyle Asliye Ceza Mahkemesinin 2009/82 E sayılı 2009/244 K sayılı ilamıyla 10 ay hapis cezasına çarptırılan ve silahına el konan dede F.M., M.M.'ye düşman olmuş, üzerinde ağır baskı kurmuş, *"ya kendini öldür ya da ben sana kötü şeyler yapacağım, seni öldüreceğim"* demeye başlamıştır.

M.M.'nin öldürülmesinden bir gün önce dede ve baba, M.M.'yi alıkoyarak bütün aileyi başka bir yerde kalmaları için göndermişler, giderlerken sanık dede kümesi tamir edeceğim diyerek M.M.'nin annesine fırından tahta getirmesini söylemiş, anne tahtaları getirmiş, bahçeye bırakmıştır. Aile gittikleri yerde bir gece kalıp ertesi gün döndüklerinde kümesin tabanına beton döküldüğünü görmüşlerdir. Annesi M.M.'yi bulamayınca dedeye sormuş o da M.M.'nin evden kaçtığını, kendilerinin de kayıp ihbarıyla polise başvurduklarını söylemiştir. Oysa polise her hangi bir başvuru yoktur. F.M. aile bireylerinden çevreye rezil olmamak için Antalya'ya eniştesinin yanına gönderdiklerini söylemelerini istemiştir. Poliste ve savcılıkta susma haklarını kullanan sanıkların mahkemedeki beyanları çelişkili ve tutarsızdır. Kovuşturma aşamasında sanık dede, suçlamaları inkâr etse de diğer sanık ve tanıklar, sanık dede F.M.'nin M.M.'ye had safhada baskı ve işkence uyguladığını, defalarca "*kendini öldür, öldürmezsen ben seni öldüreceğim*" dediğini, dava açılınca da geline ve oğluna, suçu üzerlerine almaları için baskı yaptığını anlatmışlardır. Mahkeme, babaya ve dedeye ayrı ayrı ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası vermiş, iyi hal indirimi uygulamamış ve bu karar kesinleşmiştir.

DEĞERLENDİRME

1. M.M.'nin kısa süren hayatı ve öldürülmesi olayı doğallaşmış ve normalleşmiş ataerkil pratiklerin vardığı noktayı göstermesi bakımından ilginç ve çok acı bir örnektir. M.M. öldürüldüğünde henüz 16 yaşındadır. Ağır şiddet altındadır. Kısa süren hayatı boyunca M.M.'nin, aile içinde eşitlik hakkı, kişi güvenliği ve özgürlüğü hakkı, eğitim hakkı, insanlık dışı veya onur kırıcı muameleye ve cezaya maruz kalmama hakkı ihlal edilmekle kalınmamış, sonunda canavarca bir yöntem kullanılarak yaşam hakkı ihlal edilmiştir.

2. M.M., bütün bu eşitsiz ilişkilere ve maruz kaldığı şiddete rağmen dedesini şikâyet etmiş ancak adli makamlar, olaya özenle yaklaşmak, somut olayın hassasiyetine uygun tedbirler almak yerine, şikâyeti sıradan bir başvuru olarak değerlendirip, bir ceza davası dosyası açıp M.M.'yi şiddetin mekânına ve şiddet failinin insafına terk etmişlerdir.

3. Kadınların toplumsal hayattaki eşitsizliklerden doğan normalleştirilmiş mağduriyetleri dolayısıyla, haklarının kullanımı, özellikle adalete erişim hakkının kullanımı anlamında karşılaştıkları zorluklar düşünüldüğünde M.M.'nin dedesini, büyük bir riski göze alma pahasına şikâyet etmesi büyük bir cesaret örneğidir. Yasa uygulayıcılarının, M.M.'nin maruz kalabileceği riskleri algılamaktaki isteksizlikleri, kadına yönelik şiddeti normalleştirme eğiliminden başka bir anlama gelmemektedir.

4. Bu olayda ayrıca gözlenen olay, cinayet nedeniyle aile bireylerinin suskunluğu ve failleri koruma tavrıdır.

5. Mahkemece faillere iyi hal indirimi (TCK 62) uygulanmamıştır. Bu bakımdan olumlu bir karardır.

22. M.K.

OLAY ÖZETİ

M.K. erken yaşta F.K. ile evlendirilmiş, okula gönderilmemiş, Türkçe bilmiyor. Çocuk yaşta hamile kalan M.K. erken doğum yapıyor, bebek yaşamıyor. Bunun üzerine kocası ve kocasının ailesi tarafından çocuk doğuramadığı gerekçesiyle baskı ve şiddet görüyor, aşağılanıyor. 16 yaşında ikinci doğumunu yapıyor. Üçüncü çocuğa hamile iken belini doğrultamadığı için hastaneye götürülüyor ancak gerekli tedavi yapılmadığından zamanla kötüleşiyor, yürüyemez hale geliyor. M.K. doğumdan sonra yataktan kalkamıyor. Ölüm tarihinden geriye doğru son altı ay içinde tedavi amaçlı hiçbir sağlık kuruluşuna götürülmüyor. Hastalığı nedeniyle tuvaletini tutamadığından sanıklar kayınbaba K.K. ve kayınvalide N.K. tarafından son üç ay içinde çetin kış koşullarına rağmen evin tuvaletinde yaşamaya mahkûm ediliyor, böylece hayatının geri kalan kısmını yatalak olarak tuvalette geçiriyor. Bakımı ve temizliği yapılmıyor, tuvaletini tutamadığı gerekçesiyle beslenmesi de sağlanmıyor. M.K.'nın babası da kızının rahatsızlığını ve tedavi ettirilmediğini bildiği halde zamanında harekete geçmiyor, kızını tedavi ettirmiyor. Bu dosyada muhtar B.L.'nin ifadesi büyük önem taşıyor. Bu ifadeye göre; dört ya da beş yıl önce M.K.'nın babası K.L., kızı M.K.'nın ölü bir çocuk doğurduğunu, kızını eksi 40 derecede dışarıya attıklarını, kayınpederi ile

kavgalı olduklarından kendisinin gidemediğini söylemiş Muhtar B.L.'den yardım istemiştir. Ertesi gün babası K.L. ile Muhtar, M.K.'nın yaşadığı köye giderek uzun tartışmalardan sonra M.K.'yı almışlardır. Muhtar, ifadesinin devamında aynen şunları söylemiştir: *"M.K. evlenmeden önceki dengesini kaybetmiş, zavallı bir hale gelmişti. Sanki aç susuz kalmış dengesini kaybetmiş bir insan gibi duruyordu. Konuşması iyi değildi, bana gözümün içine bakarak "beni buradan kurtar" dedi. Yürümesi o zaman normaldi. Onu alarak evime götürdüm. Annesi ve benim eşim ona banyo yaptırdılar, bakımlarını yaptılar. Ertesi gün K.L. kızını köye götüreceğini söyledi. Ben ne size ne de kocasına vermem dedim. Babası Kuran üzerine yemin etti ki M.K.'yi kayınpederine vermem dedi. Aradan 10 gün geçmişti ki kızı götürdüklerini öğrendim."* Bu ifadeden anlaşıldığı kadarıyla M.K.'yı yardım çağrısına, çırpınışlarına rağmen babası şiddet gördüğü eve göndermiştir.

Muhtar B.L.'nin ifadesinin bundan sonraki bölümü; acil bir müdahale gereken durumda, adli makamların, idare makamların, sağlıkçıların olaya yaklaşımlarını ve duyarsızlıklarını göstermesi açısından son derece ibret vericidir. Muhtar B.L. ifadesinin devamında aynen şunları anlatmaktadır: *"Bu sene K.L. ile Doğubayazıt'a giderken kızım hasta dedi. Kızımın saçını kesmişler, tuvalete atmışlar dedi. Bu sırada telefonum çaldı, sanıkların akrabası olduğu için ismini veremeyeceğim bir kişi, "siz nasıl insanlarsınız, akrabanız olan M.K. çok kötü durumda" dedi ve telefonu kapattı. Bunun üzerine Jandarma Karakolunu aradım, merkeze polislerin baktığını, söyleyip emniyet amirinin numarasını verdiler. Emniyet amirini aradım, M.K.'ye işkence ve eziyet edildiğini söyledim, durumu izah ettim, gelin dedi. Gittik, Savcı Bey'i aramadan kızı size veremeyiz dediler. Savcıyı defalarca aradılar, ulaşamadılar. Bunun üzerine, "sen git Kaymakam Hanımla görüş" dedi. Gittim, Kaymakam Hanım müsait değil ama olaydan haberdar dediler. Ben yine ısrar ettim, bana yine bekle dediler, o arada bildiğim ne kadar basın mensubu varsa aradım, bana yardım edin dedim. Kaymakam Hanım basın araya girince bana sakin ol, nedir senin derdin dedi. Ben de kızın durumu çok kötü dedim. Savcı beyin izni olmadan eve giremeyiz dedi. Kaymakam Hanım hastanenin Başhekimini çağırdı. Başhekim, o evin aile hekimi kimse o eve girebilir dedi. Kaymakam Hanım Başhekimi yanıma verdi ve çıktık, Başhekim sen burada bekle ben aile hekimi ve hemşireleri alıp geleceğim dedi ama bir daha gelmedi. Akşam oldu, karanlık çöktü, ben de eve geldim. Sabah 08.00'de beni aradılar, Savcı Bey'e ulaştıklarını, kızın teslimini uygun bulduğunu söylediler. Ben de babası K.L. ve akrabamız T.L.'yi gönderdim, M.K.'yi alıp getirdiler. Kızın durumunu görünce çok duygulandım, K.L.'nin evinde yıkattık ve hastaneye acile kaldırdık. O gün M.K. bana işkence yapıyorlar, diye söyledi."*

Ağrı Hastanesinde yatmaya bağlı ayaküstlerinde bilek ve kalça kısımlarında yaralar, darp ve cebir izleri, kırıklar bulunduğu tespit edilen M.K., hayati tehlikesi bulunduğu gerekçesiyle Ankara Dış Kapı Yıldırım Bayezid Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk ediliyor. 25.07.2012 tarihinde ölmeden önce, Dr. F.Ç.'ye tercüman aracılığıyla, işkence gördüğünü, beslenmediğini, tuvalete kapatıldığını, banyo yaptırılmadığını anlatıyor.

Adli Tıp Kurumu raporlarına göre; tüm vücut fonksiyon kaybı, %98 oranındadır. Evin tuvaletinde bir tahta üzerinde uygun olmayan koşullarda uzun süre hareketsiz kalan M.K.'nin kalça bölgesinde iki taraflı enfekte yaralar, ayaklarında ve bacaklarında yaralar, ileri derecede anemi, vücut kirliliği tespit edilmiş, yaraların enfekte olması ve enfeksiyonun tüm vücuda yayılması nedeniyle ölümün gerçekleştiği tespitiyle tıbbi bakım ve tedavinin karşılanması halinde iyileşmenin tıbben mümkün olduğu, dolayısıyla beslenme, tıbbi bakım ve tedavi ihtiyacının karşılanmaması ile ölümü arasında illiyet bağının olduğu sonucuna varılmıştır. Mahkeme, sanıklar hakkında ihmal suretiyle öldürme suçundan ceza vermiş, iyi hal indirimi uygulamıştır. İşkence, kötü muamele ve eziyet suçu ile ilgili bir ceza vermemiştir.

DEĞERLENDİRME

1. M.K., kısa süren hayatının hiçbir döneminde bir birey olarak görülmediğinden hiçbir haktan yararlanamamıştır. Eğitim hakkından, aile içindeki eşitlik hakkından yararlandırılmayan M.K., çocuk yaşta evlendirilerek başka bir köye gönderilmiştir. Burada M.K.'nin işkenceye, zalimane, insanlık dışı ve onur kırıcı muameleye maruz kalmama hakkı, fiziksel ve zihinsel sağlığa sahip

olma hakkı, eşit korunma hakkı, beslenme ve tedavi görme hakkı ihlal edilerek yaşam hakkı da ihlal edilmiştir. M.K., acılar içinde, insani olmayan koşullar altında, aç ve susuz bırakılarak ölüme terk edilmiş, başta babası olmak üzere çevresindeki hemen herkes M.K.'nin ölümüne seyirci kalmışlardır.

2. M.K., işkence mekânından kurtarılması için adeta yalvarmış ancak babası, onu hiç dönmek istemediği şiddet mekânına göndererek şiddete ve sonuçta ölümüne iştirak etmiştir.

3. Muhtar B.L.'nin çabaları ne yazık ki sonuç vermemiş, adli ve idari makamlar yanında sağlıkçılar, doktorlar, acilen müdahale edilmesi için ellerinde gerekli hukuki malzeme bulunmasına rağmen harekete geçmemişler, işbirliği yapmamışlardır.

4. Bütün bir gün savcıya ulaşılamaması, diğer görevlilerin sorumluluğu birbirlerine atması, kamu görevlilerinin meseleye ne kadar ciddiyetsiz, özensiz ve duyarsız yaklaştıklarının tipik bir göstergesidir.

5. Oysa mülki amirin, kolluğun bu gibi durumlarda koruyucu tedbirler alabilmesi için başta 6284 sayılı Yasa olmak üzere yeterli hukuksal düzenleme vardır. Savcı, müdahale için şikâyet koşulunu öne sürmektedir ki bu durum, İstanbul Sözleşmesinin de ihlali anlamına gelmektedir. Zira hizmetlerin sağlanması, mağdurun şikâyette bulunmasına veya faile karşı tanıklık etmesine bağlı olamaz.

23. N.B.

OLAY ÖZETİ

N.B., A.B. ile 1987 yılından beri evlidir ve üç çocuğu vardır. Davacı kocanın başka bir kadınla ilişkisi vardır, karısını ve çocuklarını terk etmiş, başka bir şehre taşınmış ve orada yeni sevgilisi ile birlikte yaşamaktadır. Evin ve çocukların bakımına katkısı yoktur, maddi yardımda bulunmamakta hatta hiç aramamaktadır. Davacı, başka kadınla ilişkisi olması yanında eşine ve çocuklarına rahat yüzü göstermemektedir. A.B. karısı N.B.'ye sürekli psikolojik ve sözel şiddet uygulamaktadır. N.B., bu nedenle psikolojik bunalıma girmiş ve Devlet Hastanesi psikiyatri bölümünde tedavi görmüştür. Bu olayda tamamen kusurlu olmasına rağmen boşanma davasını A.B. açmıştır. Mahkeme, N.B.'ye atfedilecek küçük bir kusur dahi bulunmadığı, davacının kusurlu davranışları nedeniyle boşanma davası açıp hak talep edemeyeceği gerekçesiyle boşanma davasını reddine ve tedbir nafakasına karar vermiştir.

DEĞERLENDİRME

N.B. dosyası, ekonomik yönden güçsüz kadınların, gördükleri onca eziyete, fiziksel ve psikolojik şiddete rağmen boşanmayı tercih etmediklerini göstermektedir. Yoksulluk ve eğitimsizlik kadının seçimleri üzerinde önemli rol oynadığından çocuklu kadınlar genellikle boşanmayı tercih etmemekte, nafaka talebi ile yetinmektedirler.

24. N.K.

OLAY ÖZETİ

N.K., 15 yaşındadır ve uyku halinden istifade eden ağabeyi sanık A.K. tarafından tecavüze uğramıştır. Tecavüz olayını korktuğu için kimseye anlatamayan N.K., hamile kaldığını fark edince annesine ve ablasına anlatmıştır. Anne E.K., kızına *"git kendini patosun içine at, yoksa babana söylerim, baban seni öldürür"* diyerek kızına yardımı reddettiği gibi kendini öldürmesi gerektiğini telkin etmiştir. N.K. bunun üzerine 05.09.2008 tarihinde önce köyde bulunan öğretmen lojmanına, oradan da Kars'a giderek polise başvurmuş, şikâyetçi olmuştur. Ağabey hakkında çocuğun cinsel istismarı, anne hakkında ise intihara teşvik suçlaması ile dava açılmış, yargılama sırasında N.K.'nin suç tarihinde 15 yaşının içinde olduğu, uğramış olduğu cinsel saldırı nedeniyle beden ve ruh sağlığının bozulduğu, travma sonrası stres bozukluğu tespit edilmiş, bebeğin biyolojik babasının %99,99 oranında ağabey A.K. olduğu Adli Tıp Kurumu raporlarıyla tespit edilmiştir. Aile tümüyle suçlamayı reddetmiş, ağabeyi aklamaya çalışmıştır. Yargılama sonunda annenin beraatına karar verilmiş, ağabey A.K.'ye çocuğun cinsel istismarı suçu nedeniyle 24 yıl hapis cezası verilmiş bu cezaya TCK 62 uyarınca indirim uygulanmıştır.

DEĞERLENDİRME

1. Tecavüz nedeniyle başvuruda bulunabilmek kadınlar için çok zor bir süreci göze almaktır. Hele bu tecavüz, aile içinden biri tarafından gerçekleştirilmiş ise neredeyse imkânsızdır. Ancak somut olayda N.K. önce köyde bulunan öğretmen lojmanına sığınmış oradan Kars'a giderek şikâyetçi olmuştur. Bu bakımdan olumlu örneklerden biri olarak kabul edilebilir.

2. Kadınla erkek arasındaki eşitsiz ilişkilerin, ayrımcı yaklaşımların, geleneksel önyargıların etkisiyle tecavüz olayında suçlanan tecavüzcü değil kadın olmaktadır. Doğallaşmış, normalleşmiş ataerkil pratiklerin yansıması olarak tecavüze uğramış kadına kendi hayatına son vermesi, vermediği takdirde ailenin erkek bireyleri tarafından öldürüleceği söylenmektedir. Nitekim incelediğimiz pek çok olayda ya kadınlar intihar etmiş ya da intihar etmeyenler en yakınları olan erkekler tarafından öldürülmüşlerdir. Bu olayda annesi, ya kendini öldür ya da baban öldürecek seni diyerek N.K.'yi intihara yönlendirmiştir.

3. N.K, bütün bunlara rağmen zor bir süreci ve riskleri göze alarak evi terk etmiş, adli makamlara başvurmuştur. Bu pek de rastlanamayan cesur bir davranış biçimidir. Ancak, N.K.'nin başvurusu üzerine açılan davada, annesinin intihara teşvik suçu işlediği çok açık olmasına rağmen annenin beraatına karar verilmiştir. Geleneksel önyargıların, kadın erkek eşitsizliğinin giderilmesinde yasa uygulayıcılarının tavrı çok önemlidir. Yasa uygulayıcıları, onarıcı ceza sistemi yerine, şiddetin ciddiyetini küçümseyen, şiddete yol açan toplumsal ilişkileri dönüştürmek yerine, bir dosya açıp bir fail cezalandırarak dosyayı kapatma eğilimindedirler. Bu dosyada çocuk N.K.'nin tedavisi, rehabilitasyonu konusunda bir tedbir de alınmış değildir.

25. N.R.A.

OLAY ÖZETİ

N.R.A. Suriye uyruklu, Türkçe bilmiyor, okuryazar değil. R.M. ile 11 yıldır evli. Sekiz, yedi ve beş yaşlarında üç çocukları var. Suriye'de birden fazla resmi nikâh yapılabildiği için R.M. ve diğer eşle aynı evde kalıyorlar. R.M. iki eşi ve çocukları Türkiye'ye Suriye'den göç etmiş ve hala Batman'da ikamet etmektedirler. R.M. Türkiye'de kalmak istemiyor, Avrupa'ya gitmek istiyor ancak Avrupa ülkeleri iki eşliliğe izin vermedikleri için N.R.A.'yı boşayıp çocukları da alarak diğer eşle birlikte Avrupa'ya gitmek istiyor. N.R.A., boşanmayı kabul etmiyor, tartışıyorlar, baskılara dayanamayan N.R.A, aile dostları A.H.'nin evine sığınıyor. R.M. buraya gelerek N.D.A.'ya şiddet uyguluyor, kafasına ve karnına vuruyor. A.H.'nin ifadesine göre küfrediyor, hakaret ediyor, saçından tutup yere düşürüyor, karnına tekme atıyor.

N.R.A. Batman Bölge Devlet Hastanesine kaldırılıyor. Burada verdiği 25.02.2016 tarihli ifadede olayı anlatıyor, şikâyetçi oluyor, R.M.'nin evden uzaklaştırılmasını istiyor ancak sığınma ve boşanma talebi olmadığını da beyan ediyor. Batman İl Emniyet Müdürlüğü önleyici tedbir kararı veriyor ve ertesi gün onay için Aile Mahkemesine başvuruyor. Tedbir kararı, 3 ay boyunca şiddet, tehdit ve aşağılamadan men, kendine, konuta, okula yaklaşmasının yasaklanmasını kapsıyor.

DEĞERLENDİRME

1. 6284 sayılı Kanuna göre kolluğun tedbir kararı alarak süresi içinde Mahkemeye başvurmasına örnek teşkil eden bu olay da Batman İl Emniyet Müdürlüğünün bir uygulamasıdır.

2. Ancak tedbir kararı, yine matbu hazırlanmış şablona göre verilen bir karar ve olayın kendine özgü özelliklerini dikkate almayan bir uygulama. Oysa bu olayda Suriye'de meşru ve hukuki olan birden fazla evlilik, ülkemizin yasal mevzuatına aykırıdır. Verilen tedbir kararının olayın özelliklerine uygun olması gerektiği gibi takibi ve infazının da kontrolü gerekmektedir.

3. Çok eşli evliliklerin ve aile bireylerinin, medeni hukuk, aile hukuku, çocukların durumu, miras hukuku gibi alanlarda sorun yaşayacağı aşikârdır. Gerek kolluğun ve gerekse Mahkemenin sorunu bu boyutlarıyla ele alıp tartışılması ve çözüm yollarının aranması için girişimde bulunması gerekirdi. Kolluk ve Mahkeme şablon uygulayarak bu dosyayı tekrar önlerine gelinceye kadar kapatmışlardır.

4. Göçmen kadınların dil sorunu da önemli bir sorundur. Dil bilmemelerinden doğan dezavan-

tajlar yanında uzman, bağımsız çevirmenlerin bulunmayışı haklarını aramaları önünde büyük bir engel oluşturmaktadır.

5. Suriyeli kadınların mevcut örnekte olduğu gibi güvencelerinin olmadığı, sığınmacı sayısının giderek artması nedeniyle bu sorunların ileride devasa sorunlar olarak ortaya çıkma ihtimali çok yüksektir.

26. N.C.

OLAY ÖZETİ

11.07.2002 tarihinde evlenen N.C. ve E.C.'nin bu evliliklerinden üç çocukları var. N.C. evliliğinin ilk zamanlarında kocasının kız kardeşleri, annesi ve babası ile birlikte yaşıyor bu süreçte E.C. sürekli karısını aşağılıyor, hakaret ediyor, fiziksel şiddet uyguluyor, çocukları ve eşiyle ilgilenmiyor, uyuşturucu kullanıyor. Aynı zamanda kumar alışkanlığı var, gece hayatı olduğu için eve gelmiyor. N.C. 30.04.2013 tarihinde boşanma davası açıyor ancak 10.06.2014 tarihinde davasından feragat ediyor.

DEĞERLENDİRME

Bu dava kadının güçsüzlüğünün boyutlarını göstermesi bakımından örnek teşkil etmektedir. N.C. fiziksel, psikolojik ve sözel şiddete maruz kalmasına rağmen boşanma davasından feragat ederek şiddet faili ile birlikte yaşamaya devam ediyor.

27. N.Ç.

OLAY ÖZETİ

N.Ç. ile H.Ç. 21.06.2006 tarihinde evlenmişler, bu evlilikten yedi yaşında B.R. ve üç yaşında E.N. isimli iki çocukları var. Öğretmen olan H.Ç. "*Sizinle yaşamak istemiyorum*" diyerek eve gelmemeye başlıyor. N.Ç. bir işte çalışmıyor, ev kadını. H.Ç.'nin başka bir kadınla yaşadığını öğreniyorlar. H.Ç. dava tarihinden bir ay önce karısından habersiz tayinini istemiş ve şahsi eşyalarını ve evdeki 5.999.-TL'sını da alarak evi tamamen terk etmiştir. Yüksekova ilçesine yerleşmiştir. N.Ç. adli yardım talepli tedbir nafakası davası açıyor. Mahkeme, ekonomik durum araştırması için yazı yazıyor.

DEĞERLENDİRME

1. N.Ç. ekonomik yönden güçsüzdür ve kocasına bağımlı yaşamaktadır. Bu nedenle boşanma davası açmak yerine tedbir nafakası için dava açmayı tercih etmiştir.

2. Davanın seyri ve nasıl sonuçlandığı hakkında bilgi sahibi olmasak da davasını adli yardım talepli açması, en azından adalete erişim konusunda bilgi sahibi olduğunu göstermektedir.

28. O.Y.

OLAY ÖZETİ

1979 Doğumlu O.Y. Sağlık Lisesi son sınıf öğrencisidir. Çok başarılı bir öğrenci olan O.Y. ailesi köyde ikamet ettiğinden kız pansiyonunda kalmaktadır. O.Y. 07.03.2016 tarihinde kaldığı pansiyonda asılmak suretiyle ölü bulunmuştur. O.Y.'ye ait Ölü Muayene ve Otopsi Tutanağına göre ölüm sebebi askıya bağlı mekanik asfiksidir. Soruşturmada, O.Y.'nin Ağrı Devlet Hastanesinde staj yaptığı sırada okuldan bir erkek arkadaşıyla konuşurken o sırada kendi babasını hastaneye getirmiş olan babasının arkadaşı F.P. tarafından taciz edildiği, cinsel istismara uğradığı anlaşılıyor. O.Y. ailesine taciz olayını ağlayarak anlatmış, babası ile karakola giderek F.P.'den şikâyetçi olmuştur. 23.02.2016 tarihinde Çocuk Şube Müdürlüğünde avukat ve sosyal çalışmacı nezdinde alınan ifadesinde O.Y. olayı şu şekilde anlatmıştır: "Staj için hastanede iken, okuldan bir erkek arkadaşımla karşılaştım ve onunla konuştum. Babamın arkadaşı olan F.P., babasının tedavisi için hastaneye gelmişti. "Senin sevgilin mi, onunla konuşuyorsun" dedi. Ben de "F. amca o benim okul arkadaşım" dedim. "Babana söyleyeceğim, fotoğraflarınızı çektim" dedi. Yalvardım, babama söyleme dedim. Telefonumu aldı, kendi numarasına çağrı attı, seni gene arayacağım dedi. Aynı gün telefonla aradı, acilin önüne gel dedi. Sana bir şey söyleyeceğim dedi arabasına çağırdı. Ailece görüştüğümüz için ve babamın arkadaşı olması sebebiyle kötülük düşünmedim, arabasına bindim. Arabayı otoparka çekti, öpmeye, bacaklarımı, göğsümü okşamaya başladı, zorla kucağına oturtmaya çalıştı. Ağladım, yapma diye yalvardım, çok ağlayınca bıraktı." Bu olaydan sonra ailesinin kendini okuldan alacağı korkusuyla ve tedirginliğiyle yaşayan

O.Y.'nin bunalıma girdiği ve daha önce de intihara teşebbüs ettiği tanık ifadeleriyle ortaya çıkıyor. Tanık D.Ö., babasının bir arkadaşının kendisini taciz ettiğini, o yüzden intihar etmeye çalıştığını söylüyor. İntihar denemesinden sonra defterine şu notu yazmış: "Allahım beni affet, verdiğin canı almaya çalıştım, okulumu hayırlısıyla bitirmem için bana yardım et". İkinci intihar denemesinde O.Y. hayatını kaybetmiştir. Güçlü bir aşirete mensup ve Eğitim Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Müdürü olan F.P.'nin suç işlemeye tahrik suçundan adli sicil kaydı vardır. F.P. taciz suçundan tutuklanmış, tutuklama gerekçesinde O.Y.'nin taciz olayı nedeniyle ruhsal bunalıma girdiği tespitine yer verilmiştir.
Ağır Ceza Mahkemesinde açılan dava devam ediyor.

DEĞERLENDİRME

1. O.Y. büyük çabalar vererek sürdürdüğü eğitim hayatında çok başarılı bir öğrencidir. Yaşadığı sosyal çevredeki önyargıların kurbanı olan O.Y.'nin en büyük korkusu maruz kaldığı cinsel saldırı nedeniyle babası tarafından okuldan alınmaktır.

2. Kendisine amca diyen arkadaşının kızına cinsel saldırıda bulunan kişiyi cezalandırmak yerine saldırıya uğrayan mağduru suçlayan, dışlayan önyargıların ve ayrımcı uygulamaların kurbanıdır.

3. Taciz nedeniyle şikâyetçi olmuş, ifadesi sırasında hazır bulunan sosyal çalışmacı ve yasa uygulayıcıları, meseleye sıradan bir şikâyet gibi yaklaşarak ifade işlemini bitirip gündelik yaşamlarına devam etmişlerdir. Oysa azıcık duyarlı ve özenli davranmış olsalardı, ataerkil bakış açısına biraz mesafeli tutum almış olsalardı, O.Y.'nin hayatını tehdit eden riski tahmin edebilirlerdi. Zira bulundukları ve görev yaptıkları çevrede cinsel şiddete uğrayan kız çocuklarının akıbeti konusunda pek çok olaya tanıklıkları vardı.

4. O.Y.'ye yaşı ve yaşamış olduğu travma nedeniyle psikolojik yardım ve rehabilitasyon konusunda azıcık duyarlı davranmış olsalardı bugün yaşıyor ve çok sevdiği okulunu bitirmiş olacaktı.

29. S.P.

OLAY ÖZETİ

16 yaşında evlendiği Ş.B.'den 25 yıl evli kaldıktan sonra 17.11.2014 tarihinde boşanan S.P., 28.06.2015 tarihinde Ş.B. tarafından ateşli silahla öldürülmüştür. Sanık Ş.B., evlilik süresince şiddet uyguladığı gibi boşandıktan sonra da S.P.'yi sürekli rahatsız ediyor, takip ediyor ve burayı terk edersen seni öldüreceğim diye tehdit ediyor. Bir seferinde S.P. balkonda çamaşır asarken anahtarla içeri girip S.P.'yi balkondan aşağıya atmaya teşebbüs etmiş, bir başka seferinde de bıçakla öldürmek istemiştir. 16, 14 ve 10 yaşlarında üç müşterek çocukları var ve Ş.B.'nin S.P.'yi öldürmesine çoğu kez çocuklar engel olmuşlardır. 28.06.2015 günü sanığın evine giden S.P., "beni rahat bırakın bizim evliliğimiz bitti, yollarımız ayrıldı" diyerek Ş.B.'nin ve ailesinin baskılara son vermesini istemiş ancak merdivenden inerken 9 el ateş edilerek ateşli silaha bağlı çoklu organ yaralanması nedenine bağlı olarak hayatını kaybetmiştir. S.P.'nin tırnakları arasında sanık dışında başka bir erkeğe ait doku örnekleri vardır. Sanığın elinde atış izine rastlanmamıştır. Davaya, ASP vekili yanında, baro çocuk hakları merkezi ve büro emekçileri sendikası katılmışlardır. Yargılama sonunda Mahkeme, sanık Ş.B. hakkında kasten öldürme suçundan müebbet hapis cezası, ruhsatsız silah kullanımından ise bir yıl hapis cezası vermiş, TCK 62'de düzenlenen iyi hal indirimini uygulamamıştır.

DEĞERLENDİRME

1. S.P., erken yaşta evlendirildiği Ş.B.'den sürekli şiddet görüyor. Çalışmaya başladıktan sonra ekonomik yönden kocasına bağımlı olmaktan kurtulmuş ve bunun kendisine verdiği güvenle boşanmıştır.

2. Ş.B., boşandıkları halde S.P.'yi bağımsız bir birey olarak değil kendi malı gibi gördüğünden kardeşleriyle birlikte takip ve rahatsız etmiş, fiziksel şiddet uygulamıştır.

3. S.P. cinayeti, son zamanlarda pek çok kadın cinayetinde karşılaştığımız, olaya intihar süsü vermeye çalışılan bir cinayettir.

4. Etkili bir soruşturma ve kovuşturma yürütülmemiştir. Örneğin S.P.'nin tırnakları arasında sanık Ş.B. dışında başka birine ait doku örnekleri

bulunmuştur. Bu bulgu, S.P.'nin öldürülmeden önce biriyle boğuştuğunu göstermektedir. Yapılacak iş DNA araştırmasıdır, öncelikle cinayet mahallindeki bütün kişiler ve Ş.B.'nin yakınları araştırılmalıdır. Oysa Mahkeme, cinayeti çok yönlü araştırmak yerine tek bir sanığı yakalamak ve bir kişiyi yargılamakla yetinmiştir.

5. Ayrıca bu davada gerek iddia makamının ve gerekse Mahkemenin yumuşatıcı ve fail yararına olacak şekilde yorumlarda bulunması dikkat çekicidir. Örneğin, boşandıkları halde failin S.P.'yi sürekli taciz ve tehdit ettiği açıkça ortaya çıkmışken, "tarafların tartıştıkları, S.P.'nin küfrettiği, failin onur ve gururunun kırıldığı, ani bir kararla silahı ateşlediği" gibi fail yararına yumuşatıcı yorumlarda bulunulmuştur.

6. ASP vekili davaya ikinci duruşmada katılmıştır. ASP vekili yanında, baronun ve büro emekçileri sendikasının davaya katılma taleplerinin kabulüne karar verilmesi son derece önemli ve olumludur. Sanık hakkında TCK 62'de öngörülen iyi hal indiriminin uygulanmaması, bu işbirliğinin sonuçlarından biridir.

30. S.K.

OLAY ÖZETİ

Taraflar 06.09.2002 tarihinde evlenmişler, bu evliliklerinden biri kız, ikisi oğlan olmak üzere müşterek üç çocukları vardır. S.K. herhangi bir işte çalışmamakta, ev işleri ve çocuklarının bakımı ile ilgilenmektedir. Davalı N.K. Suriye mültecileri için oluşturulan kampın kantininde çalıştığı sırada, Suriyeli bir kadınla tanışmış, evliliği devam ettiği halde Suriyeli kadınla yaşamaya başlamıştır. N.K. yeni bir ev kiralayıp, içini döşüyor. Bu süreçte eşi ve çocuklarıyla görüşmüyor, onların bakım ve giderlerini hiçbir şekilde karşılamamıştır.

S.K. Aile Mahkemesinde kocası N.K. aleyhine açmış olduğu davada, kendisi ve çocukları için tedbir nafakasına karar verilmesini talep etmiştir.

Taraflar arasında evlilik birliği halen devam etmektedir ancak N.K. ayrı bir ikamet edindiğinden dava dilekçesi ve duruşma bildirimi N.K.'nin bu yeni ikametindeki adrese yollanmış ve bu adreste kendisine tebliğ edilmiştir. Tebligatın başka bir adrese yapılması, N.K.'nin ayrı bir ikametgâhta yaşadığını göstermektedir.

N.K. duruşmaya gelerek 2014 yılının Aralık ayından bu yana işsiz olduğunu, nafaka ödemek istemediğini beyan etmiştir.

Aile Mahkemesi 14.05.2015 tarihinde, S.K.'nin tanık ve delil sunmaması gerekçesi ile davanın reddine karar vermiş ve S.K.'yi dava masraflarını ödemeye mahkûm etmiştir.

DEĞERLENDİRME

1. Hukuki düzenlemelere göre, velayetin düzenlenmesi ve kişisel ilişkinin kurulmasında olduğu gibi iştirak nafakasına karar verilmesi için de istek gerekli değildir. Hâkim bu konuda kendiliğinden karar vermek zorundadır. Bütün bu düşüncelerden amaç çocuğun her yönü ile sağlıklı yetişmesidir ve çocuğun üstün yararıdır.

2. Gerek Medeni Kanun, gerekse 6284 sayılı Kanun, Çocuk Koruma Kanunu ve uluslararası sözleşmeler, bu ve benzeri olaylarda çocuğun yüksek yararının gözetilmesi gerektiği şeklindedir. Oysa bu kararda yargıç, davacı delil göstermediği için davanın reddine karar vermiştir. Somut olayda davalı kocanın evi terk ettiği ve başka bir ikametgâhta yaşadığı tebligat adresinden anlaşıldığı gibi davalı koca duruşmaya gelerek işsiz olduğu gerekçesiyle nafaka ödemek istemediğini beyan etmiştir. Anne ev kadınıdır ve hiçbir geliri yoktur. Nafaka talebini reddeden yargıç, çocukların nasıl geçineceklerini dahi sorun etmemiştir.

3. Yargıcın böylesine vahim bir karara imza atması, meseleye şekilci yönden yaklaştığı anlamına gelebileceği gibi yasayı bilmediği ya da yanlış yorumladığı anlamına da gelebilir. Her ihtimalde yargıcın soruna özenle yaklaşmadığı, çocukların yararını gözetmediği açıktır.

31. S.Ö.

OLAY ÖZETİ

Davacı ve davalılar kardeştir. Babaları ölmeden önce bazı taşınmaz mallarını tapuda oğlan çocuklar üzerine satmıştır. Davacı S.Ö. babalarının yaptığı bu işlemlerin gerçekte satış olmadığı,

kendisinden mal kaçırmak, miras payını vermemek için satış gibi gösterdiklerini öne sürerek tapunun iptali ile malların miras paylarına göre bölüştürülmesini istemiştir. Mahkeme, anlaşmazlık konusu taşınmazlar üzerine tedbir kararı vermiş, mahallinde keşif yaparak tanıkları dinlemiş ve taşınmazların değerini bilirkişi vasıtasıyla tespit etmiş, sonuçta davayı kısmen kabul ederek S.Ö.'ye çok küçük bir pay karşılığı olan değerinin ödenmesine karar vermiştir.

DEĞERLENDİRME

1. Bu dava hakların öznesi olarak kabul edilmeyen kadınların miras hakkından da yararlanamadığına dair örnek bir olay karşısında açılmış bir davadır. Geleneksel bakış ve önyargılar, kadının miras hakkından yararlanamayacağı yönündedir. Davacı S.Ö. ve davalılar, babalarının kanuni mirasçılarıdır. Bu nedenle babalarının ölümünden sonra S.Ö. davalı kardeşleri ile birlikte mirastan eşit pay sahibidir. Kanuni düzenleme bu şekilde olduğundan baba, ölümünden sonra oğlan çocuklarının mirastan yararlanması ve S.Ö.'nün mirastan mahrum edilmesi amacıyla oğlan çocuklarına mallarını satmış gibi göstererek S.Ö.'yü miras hakkından mahrum etmek istemiştir.

2. Mahkeme, toplumsal önyargılar ve geleneksel uygulamaları tamamen göz ardı ederek sıradan bir miras ve tapu iptali gibi olaya yaklaşarak, sonuçta satış işlemini hukuka uygun bulmuş ve esasen S.Ö.'ye çok küçük bir payla yetinmesi anlamına gelen bir karar vermiştir.

32. Ş.E.

OLAY ÖZETİ

Dava, yaşı küçük E.D.'nin velayetin değiştirilmesi ve anneanne Ş.E.'nin vasi tayin edilmesi istemi ile açılmıştır. Küçük E.D.'nin anne ve babası boşanmışlar, velayet anneye verilmiştir. Ancak anne, İstanbul Kartal ilçesinde ikamet etmekte, çocuğu ile ilgilenmemekte ve E.D. bebekliğinden itibaren anneanne ve dedesiyle yaşamaktadır. Anneanne Ş.E., annenin çocuğuyla hiçbir iletişimi olmadığından ve resmi işlemler sırasında çok sıkıntılar yaşamaları nedeniyle velayetin değiştirilmesi ve kendisinin çocuğa vasi tayin edilmesi talebiyle dava açmıştır. Sosyal Hizmet Uzmanı, E.D. ile görüşmüş, E.D.'nin anneanne ile yaşamak istediğine dair rapor vermiştir. E.D.'nin anlatımına göre, son beş yıldır anne ve babası ile görüşmemektedir. Kendisini arayıp sormadıkları gibi yanına gittiği annesi kendisine şiddet uygulamıştır. Dava, hakim değişikliği nedeniyle sürekli erteleniyor ve halen devam ediyor. Bu arada küçük E.D.'nin annesi, çocuğun babaya verilmesini istemiştir.

DEĞERLENDİRME

Bu davada, çocuğun anne ve babası tarafından terk edilmişlik travması ve çocuğun yüksek yararı yönünden Mahkemenin vereceği karar son derece önemli. Bu davada ne olacağını takip ediyoruz.

33. Ş.A.

OLAY ÖZETİ

Ş.A., okula gönderilmemiş ve 16 yaşında C.A. ile dini nikâh yoluyla evlendirilmiştir. E.C. ve E.R. isimli iki çocuk doğurmuş ancak çocuklar, resmi nikâhı olmadığından C.A.'nın anne ve babasının nüfusuna kaydedilmiştir. C.A. sorumsuz bir kişiliğe sahiptir; evin ve çocukların bakımı ve masraflarını üstlenmediği gibi Ş.A.'ya sürekli fiziksel şiddet uygulamakta, hakaret etmektedir. Hastaneye gidiş parası olarak 1.-TL talep eden Ş.A.'ya bu parayı vermediği gibi ısrarı karşısında saldırıp darp etmiştir. Şiddet ve darp olayları ile ilgili olarak polise intikal etmiş 4 dosya bulunuyor. Ş.A. çocuklar aç diye ekmek istediği için eşarpla ağzını kapatarak boğmaya çalışmış, komşuların yardımı ve polis çağırmaları ile Ş.A.'nın hayatı kurtulmuştur. Ş.A. boşanma, çocukların velayeti ve nafaka istemiyle dava açmıştır. Mahkeme davayı kabul etmiş, çocukların velayetini anneye vermiştir.

DEĞERLENDİRME

1. Bu dosya, kadınların çoklu mağduriyete maruz kaldıklarına örnek bir dosyadır. Ş.A. hiç okula gönderilmemiş, aile içindeki eşitlik hakkından ve eğitim hakkından mahrum bırakılmış, erken yaşta dini nikâhla evlendirilmiştir. Gittiği evde sürekli şiddete maruz kalmış, doğurduğu

çocukların velayetine sahip olma hakkından dahi mahrum bırakılmıştır.

2. Bu dosya aynı zamanda adli makamların ve kolluğun etkili bir soruşturma yürütmediklerinin, meseleye mağdurun hakları yönünden bakmadıklarının örneğidir. Ş.A., dört defa karakola başvurduğu halde Ş.A.'yı ve çocukları koruyucu ve şiddeti önleyici hiçbir tedbir alınmamıştır.

3. Ş.A.'nın adalete erişim hakkı ihlal edilmiştir. Karakola başvuru dışında adalete erişim konusunda bilgisi olmayan Ş.A.'ya yardımcı olacak bir mekanizma danışma birimi yoktur. Ancak boşanma davasının kabulü ve çocukların velayetlerinin anneye verilmesi kararı olumlu bir karar olarak kabul edilmelidir.

34. Ş.T. – Bebek T.

OLAY ÖZETİ

Kocası 2008 yılında vefat eden Ş.T., üç kız ve dört oğlan olmak üzere toplam yedi çocuğuyla Siirt'in Eruh ilçesine bağlı köyünde yaşamaktadır. Yoksuldur, gelir getirici bir işi yoktur, hiç okula gitmemiştir ve Türkçe konuşamamaktadır. Ş.T.'nin yaşadığı köy, korucu köyü olarak bilinmektedir. Aynı köyde ikamet eden korucu olarak da görev yapmış sanık A.Ü.'nün asıl mesleği kasaplıktır. 2012 yılının Mart ayında A.Ü. karakolun aşağısında bulunan dere içinde çalı toplamaya giden Ş.T.'ye tecavüz etmiş, kadını kimseye söylememesi için tehdit ederek olay yerinden ayrılmıştır. Ş.T., korktuğu için tecavüz olayını saklamış ancak tecavüz'den hamile kalmıştır. "Düşük yaparım, kimsenin haberi olmaz" diye hamile olduğunu da saklamıştır. Sanık A.Ü. kadının kürtaj olmasını istemektedir. 31.10.2011 günü, Siirt Kadın Doğum Hastanesi personeli tarafından Jandarma karakolu aranarak Ş.T. adında hamile bir kadının üzüm topladığı esnada düşmesi sonucu yaralandığı, karnındaki yırtılmadan dolayı bebeğin öldüğü ihbar edilmiştir. Olayın duyulması üzerine A.Ü. firar etmiş ancak arama kararından sonra yakalanarak tutuklanmıştır. Bunun üzerine başlatılan soruşturmada, Ş.T. önce kendisinin düşerek yaralandığını, karnının yırtıldığını beyan etmiş, bebeğin babasının kim olduğunu söylemek istememiş, kimseden şikâyetçi olmamıştır. Daha sonra verdiği ifade ile sanıktan şikâyetçi olmuş, tecavüze uğradığını, bebeği karnından sanığın çıkarmaya çalıştığını ancak çıkarmayı başaramadığını, kaçarak ağabeyi H.E.'nin evine gittiğini ve ağaçtan düşerek yaralandığını, üzerindeki elbise nedeniyle bebeği göremediklerini, üzerindeki kanın, yaralanmadan dolayı olduğunu sandıklarını, hamile olduğunu hastanede öğrendiklerini söylemiştir. Dinlenen bütün tanıklar olayın Ş.T.'nin Mahkeme huzurunda anlattığı gibi geliştiğini doğrulamışlardır. Sanık A.Ü. ise tecavüz ve bebek düşürtme ile ilgili bütün iddiaları inkâr etmiştir. Mahkeme, müştekinin, sanığın ve bebeğin vücudundan örnek alınarak alınan örnekler üzerinde moleküler inceleme yaptırmıştır. İstanbul Adli Tıp Kurumu Başkanlığınca düzenlenen raporda, bebeğin biyolojik babasının sanık A.Ü. olduğunu tespit edilmiştir. Mahkeme, sanığı Ş.T.'ye tecavüz etmek suretiyle cinsel saldırıda bulunduğu gerekçesiyle mahkûm etmiş ancak çocuk düşürtme suçundan beraatına karar vermiştir. 05.11.2014 tarihli kararda sanığa 7 yıl hapis cezasına iyi hal indirimi uygulanmış ve sonuçta ceza 5 yıl 10 aya düşürülmüştür.

DEĞERLENDİRME

1. Bu olay, tecavüz uğrayan kadınların adalete erişim hakkından yararlanamadıkları, adli makamlara başvuramadıklarını gösteren örneklerden biridir. Tecavüz failinin *"korucu"* olması, toplumsal önyargılar yanında Ş.T.'nin adli makamlara başvurusunun önünde diğer bir engeldir. Ş.T.'nin resmi dili ve haklarını bilmemesi de uğradığı tecavüz olayını saklamasının önemli nedenlerindendir.

2. Mahkeme, Adli Tıp Kurumundan gelen rapor karşısında sanığa cinsel saldırı suçunun cezasını tayin etmiş ancak ortada zorla düşük yaptırma suçu bulunmasına rağmen bu suçla ilgili hiçbir araştırma yapmamıştır. Bu suçun faili aranmamıştır. Ş.T.'nin karnında düzgün bir kesik bulunması, kesilen bölgenin ancak anatomi bilen biri tarafından yapılabileceğine ilişkin bulgular bulunmasına rağmen bu husus hiç araştırılmamış, sonuçta suç olarak tanımlanan bir eylem görmezden gelinmiştir. Kasap olan sanığın bu suçun faili olabileceği yönünde şüpheler bulunmasına rağmen bu yönde bir inceleme yapılmış değildir. Sanığın korucu olmasının bu yaklaşımda rolü olduğu düşünülebilir.

35. T.T.

OLAY ÖZETİ

T.T. ve Y.T. 2014 yılında evlenmişler ve İstanbul'a yerleşmişlerdir. Y.T., T.T. ile evlenmeden önce birlikte yaşadığı kadınla cinsel ilişki esnasında kaydettiği kamera görüntülerini T.T.'ye zorla izletmek istemiş, direndiği için T.T.'ye fiziksel, psikolojik ve sözel şiddet uygulamıştır. Baskı ve şiddete dayanamayan T.T. annesinin evine sığınmış ve boşanma davası açmıştır. Bunun üzerine Y.T. boşanmak isteyen T.T.'yi ve ailesini sürekli ölümle tehdit ettiği gibi T.T.'ye evlerini basarak sürekli fiziksel şiddet uygulamıştır. Y.T., T.T. ve ailesini adli makamlara yaptığı şikâyetini geri çekmesi için ölümle tehdit etmiş, 24.02.2016'da görülecek davadaki şikâyetinden ve nafaka talebinden vazgeçmediği takdirde 2 metre kefen bezini hazırlaması gerektiğini defalarca dile getirmiştir. Hatta T.T. ile görüşen kendi akrabalarını da öldüreceğini söylemeye başlamıştır. T.T. ve annesi, hasta olan teyzesi Ş.Ç.'nin evinde iken bu evi basan Y.T., burada bulunan herkesi silahla taramış ve T.T., teyzesi ve teyzesinin çocuğu dahil olmak üzere dört kişiyi öldürmüş, iki çocuğu da hayati tehlike yaratacak şekilde yaralamış ve kaçmıştır. Ertesi gün, T.T.'yi Sam köyündeki evinde misafir eden amcası M.T.'nin evine gitmiş ve burada da toplam beş kişiyi öldürerek firar etmiştir. Savcılık her iki dosyayı birleştirmiştir, toplam dokuz cinayet ve iki öldürmeye tam teşebbüsten açılan dava devam etmektedir.

DEĞERLENDİRME

1. T.T. ve diğer sekiz kişinin cinayeti yasa uygulayıcılarının konuya ataerkil bakış açısıyla yaklaştıklarının, kadını koruyucu ve şiddeti önleyici tedbirler almak yerine her bir şikâyeti birbirinden ayrı ve sıradan bir başvuru gibi değerlendirdiklerinin çok çarpıcı bir örneğidir. Meseleye mağdur odaklı bakış yerine özensiz ve duyarsız yaklaşım, sonunda dokuz kişinin ölümüyle ve iki kişinin de hayati tehlike oluşturacak şekilde yaralanması ile sonuçlanmıştır.

2. Sanık Y.T., kolluk ve yasa uygulayıcıları da dahil olmak üzere herkesin gözü önünde T.T.'yi, ailesini, onunla ilişki kuran kendi akrabalarını dahi ölümle tehdit etmiş, şiddet uygulayarak cinayete giden yolda engelsiz yürümüştür ve kimse onu engellememiştir. Y.T. cinayetlerini işledikten sonra akrabalarının yanına gitmiş ve bu şahıslar bildirim yükümlülüğünü yerine getirmedikleri gibi Y.T.'yi evlerinde saklamışlardır. Akrabaların ikinci cinayet dizisinin gerçekleşmesinde önemli payları ve sorumlulukları vardır.

36. V.Ç.

OLAY ÖZETİ

A.Ç. ile V.Ç. 27.11.2002 tarihinde evlenmişler ve bu evliliklerinden altı çocukları vardır. A.Ç. karısı V.Ç.'ye yumrukla, boğazını sıkarak, saçından yerlerde sürükleyerek sürekli şiddet uygulamaktadır. Şiddete dayanamayan V.Ç. sonunda babasının evine sığınmış ancak sanık A.Ç., V.Ç.'nin sığındığı baba evine silahla saldırmış, ateş etmiş, kayınbiraderinin arabasının camını kırmış ve yumrukla darp etmiştir.

Ailesi ile birlikte şikâyetçi olan V.Ç. aynı zamanda boşanma davası açmıştır. Ancak daha sonra aile büyüklerinin araya girmesiyle V.Ç. ile A.Ç. barıştırılmışlar, V.Ç. ve ailesi ceza davasının yargılama aşamasında şikâyetten vazgeçmişlerdir. Şikâyetten vazgeçtikleri için Mahkeme, yaralama ve mala zarar verme suçlarından davaların düşürülmesine karar vermiştir. Sadece sanığın üst aramasında ele geçirilen sustalı bıçak, 6136 sayılı Kanunun 4. madde kapsamına girdiği ve bu suç şikâyete bağlı bir suç olmadığı için 2 ay hapis 25 gün adli para cezası verilmiş ve bu ceza, iyi hal indirimi uygulanarak 1/6 oranında indirilmiştir. Sonuçta hükmün açıklamasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

Fakat A.Ç. kadına şiddet uygulamaya devam etmiş, 2012 yılındaki saldırı nedeniyle V.Ç. hastaneye kaldırılmış, tedavi görmüştür. Hastaneden taburcu edilince tekrar ailesinin yanına yerleşen V.Ç. onlarla yaşamaya başlamıştır. Bu olay nedeniyle açılan davada da V.Ç.'nin şiddet gördüğüne dair adli raporları bulunmasına ve suçu sabit olmasına rağmen şiddet failine verilen cezada 1/6 oranında iyi hal indirimi uygulanmıştır. V.Ç.'nin bir işi ve geliri bulunmadığından ona kardeşleri bakmaktadır. Bu arada A.Ç. başka bir kadınla birlikte yaşıyor ve bu kadından da çocukları oluyor.

Gayrı resmi yaşadığı bu kadına da şiddet uyguluyor ve hakkında yaralama, tehdit ve hakaret suçlarından işlem yapılıyor. A.Ç. bu arada V.Ç. ile müşterek çocukları da V.Ç.'ye göstermiyor.

DEĞERLENDİRME

1. Sürekli ve ağır biçimde şiddete maruz kalan, şiddetsiz yaşama hakkı ihlal edilen V.Ç.'nin adalete erişim hakkından da yararlanamadığı görülmektedir. Karakola başvuru dışında bir yol bilmemektedir ve esasen bu başvurular da sıradan bir şikâyet prosedürü ile ele alınmakta, mağdur şikâyetinden vazgeçtiğinde dava düşürülmektedir. Oysa somut olayda açıkça görüldüğü gibi, fail şiddet uygulamaya devam etmekte ancak etkili bir koruma sağlanmadığı gibi etkili bir önlem de alınmamaktadır.

2. Kadınların şiddete karşı etkili bir şekilde korunmasını sağlayacak hukuki düzenlemeler bulunmasına rağmen soruna bu perspektiften bakılmadığı ve bu nedenle de etkili koruma sağlanamadığı görülmektedir. Risk değerlendirmesi yapılmamakta, şiddetin tekrarlanmaması ya da ölüm riskinin bulunduğu durumlarda eşgüdümlü koruma ve destek sağlayacak tedbirler alınmamaktadır.

3. Yargısal süreçlerde soruna mağdur odaklı bakılmadığı, özen yükümlülüğüne uygun etkili bir soruşturma yürütülmediği gibi aynı sanığa sürekli iyi hal indirimi uygulanarak yeni mağduriyetlerin kapısı aralanmaktadır.

37. H.K.M.

OLAY ÖZETİ

H.K.M. ile E.M. 2008 yılında evlenmişler bu evliliklerinden bir çocukları vardır. Anlaşarak evlenmelerine karşın evlilik süresinde E.M. karısı H.K.M.'ye sürekli şiddet uygulamıştır. H.K.M. hamileliğinin son günlerinde dahi fiziksel ve sözel şiddete uğrayarak yara bere içinde ailesine sığınmış, boşanma davası açarak çocuğun velayeti, nafaka ile tazminat taleplerinde bulunmuştur. H.K.M. bir işte çalışmamaktadır ve geliri yoktur.

Yargılama sonucunda Mahkeme, tarafların boşanmalarına, çocuğun velayetinin anneye verilmesi ile cüzi miktarda nafakaya hükmetmiş, tazminat talebini ise reddetmiştir. Karar temyiz edilmiş, Yargıtay manevi tazminatın koşulları bulunduğu halde reddedilmesi yönünden bozma kararı vermiştir.

DEĞERLENDİRME

1. Bu davada her ne kadar boşanma, velayet ve nafaka yönünden H.K.M.'nin talepleri karşılanmışsa da koşulları ve unsurları bulunmasına rağmen tazminat talebi reddedilmiştir. Dava dosyasından E.M.'nin eşine sürekli sözel, fiziksel ve psikolojik şiddet uyguladığı anlaşılmakta iken reddedilmesi, kadının kişilik haklarının önemsenmediği anlamına gelmektedir.

2. H.K.M. bu davada avukat yardımından yararlanmaktadır ve ancak avukat yardımı sayesinde kararı temyiz edebilmiş, tazminat talebi cüzi bir miktar da olsa karşılanabilmiştir. Avukat yardımından yararlanmanın önemini göstermesi bakımından bu dosya tipik bir örnek teşkil etmektedir.

38. P.B.

OLAY ÖZETİ

P.B., 2011 yılında evlendiği M.B.'nin anne ve babasıyla aynı konutta yaşamaya başlamıştır. M.B. ve ailesi evliliğin ikinci ayında P.B.'ye şiddet uygulamıştır. Yaşadığı şiddet nedeniyle ailesinin yanına dönmek isteyen P.B.'ye, eşi M.B., kayınvalidesi A.B. ve kayınpederi R.B., kolundaki bilezikleri, boynundaki kolyeyi çıkarmasını ve kendilerine vermesini, bunları verdikten sonra gidebileceğini söylemişlerdir. P.B. kendine ait olan takıları vermeyi reddedince de onu döverek alıkoymuşlardır. P.B. ailesini aramak için telefon etmek istemiş ancak telefonu elinden alıp duvara fırlatmışlar, yere yatırıp elleri ve kollarına bastırarak takılarını zorla çıkarmaya çalışmışlar, P.B.'nin direnmesi üzerine takıları alamayan M.B. ve ailesi kadını silahla tehdit ederek, silahı kafasına dayayarak takıları ele geçirmişlerdir. P.B. saldırı altındayken sürekli bağırarak yardım istemiş, evden gelen sesleri duyan çevre sakinlerinden biri eve gelmiş P.B.'nin halini görmüş, yardım etmediği gibi, tülbendi açılan P.B.'ye, başını örmesi gerektiğini söyleyerek evden ayrılmıştır. Saldır-

ganlar, takıları aldıktan sonra P.B.'yi bırakmışlar o da annesini arayarak yardım istemiştir. P.B.'nin annesinin aradığı jandarma, P.B.'ye telefon ederek şikâyetçi olup olmadığını sormuş, şikâyetçi olduğunu öğrendikten sonra eve gelmiştir. Doktor raporuna göre; P.B.'nin kafasında ve boynunda kesikler, ödemler, sağ ve sol elde kesi ve ekimozlar vardır. Sanıklar savunmalarında üzerlerine atılı suçlamaları kabul etmemişlerdir. Yapılan yargılama sonunda Mahkeme her üç sanığı da yağma suçundan cezalandırmış, kayınvalide ve kayınpeder hakkında iyi hal indirimi uygulamış, ancak sanık M.B.'ye Mahkeme heyetine saygısız davranışlarda bulunduğu gerekçesiyle iyi hal indirimi uygulamamıştır. Kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma ve kasten yaralama suçlarından ise her üçü hakkında beraat kararı verilmiştir. Temyiz edilen dosyanın Yargıtay incelemesi henüz sonuçlanmış değildir.

DEĞERLENDİRME

1. Bu dosya, özel alanda yaşanan şiddetin nasıl görmezden gelindiğini, kadının yardım çağrılarına nasıl kulak tıkandığını göstermesi açısından çarpıcı bir örnektir. Çığlıklar üzerine sadece bir kişi eve gelmiş, tanık olarak duruşmada dinlenen bu kişi de kadına yardımdan ziyade, kadının kafasındaki tülbentle ilgilenip evi terk etmiştir.

2. Jandarmanın tavrı da ilginçtir. İhbarı alan jandarma, telefon ederek kadının şikâyetçi olup olmadığını sormuş ve ancak şikâyetçi olduğunu öğrendiğinde harekete geçmiştir. Jandarma, P.B.'yi telefonla aradığında ona ulaşamasaydı ne olacaktı? Büyük bir olasılıkla ev içinde yaşanan şiddete, özel alan nedeniyle müdahale etmeyecekti. Bu durum, İstanbul Sözleşmesi ile 6284 sayılı Kanunun normlarına ve ruhuna aykırı bir tutumdur.

3. Mahkemenin iyi hal indirimi konusundaki kararı da ilginçtir. Zira Mahkeme, üç sanıktan ikisi hakkında iyi hal indirimi uygularken üçüncü sanık hakkında iyi hal indirimi uygulamamış, bu kararının gerekçesini de sanığın Mahkemeye saygısızlık ettiği gerekçesiyle açıklamıştır. İyi hal indiriminden yararlandırılmayan sanık bir duruşma çıkışında duruşma salonundaki sıraları tekmeleyip "bu nasıl adalet?" diye bağırmıştır. Öyle anlaşılıyor ki Mahkemede uslu duran her sanık bu indirimden yararlanacaktır. Kadına karşı saygısızlığın Mahkeme için bir önemi yoktur.

39. D.K.

OLAY ÖZETİ

D.K. ile E.K. 2003 yılında evlenmişlerdir, bu evliliklerinden bir çocukları vardır. D.K. evlendiği günden başlayarak eşi ve ailesinden fiziksel ve sözel şiddet görmektedir. Evin ve çocuğun ihtiyaçlarını karşılamayan E.K., başka bir kadınla imam nikâhı ile evlenmiş ve bu kadından da bir çocuğu olmuştur. Müşterek çocukla görüştürülmeyen D.K., çocuğunun kendisine karşı kışkırtıldığı, kendisine karşı olumsuz düşünmesinin sağlandığı ve kendisine iftira atılarak evden kovulduğu iddiasıyla boşanma davası açmış ve çocuğun velayetini talep etmiştir. Davalı E.K. ise daha önce açtığı davasında, davacının çocukla ve evle ilgilenmediğini, internette bir şahısla görüştüğünü, eşinin kendisini birden fazla insanla aldattığını, müşterek çocuğun yanında söz konusu kişilerle görüştüğünü ve hatta bahsedilen kişilerden biriyle kaçarak iki ay birlikte yaşadığını iddia etmiştir. Davacı D.K.'nın tanıkları, taraflara ayrı ev açılmadığını, davalı ve ailesinin davacıya fiziksel ve sözel şiddet uyguladıklarını, en son sadakatsiz olduğu yönünde iftira atıp evden kovduklarını, çocuğunu davacıya göstermediklerini, ziynet eşyalarının davalıda kaldığını beyan etmişlerdir. Davalı tanıkları ise davacının ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgilenmediğini, internetten başka bir şahısla görüşmek suretiyle eşini aldattığını beyan etmişlerdir. Çocuk için pedagog incelemesi yaptırılmış, küçük çocuğun babaannesi ve dedesi ile beraber kaldığı, davalı babanın yurtdışında çalıştığı, iki üç ayda bir gelip çocuğu görebildiği, çocuğun ihtiyaçlarının karşılandığı, çocuğun annesi ile ilgili olumsuz düşünmesi sebebiyle velayetinin davalı babaya verilmesinin çocuğun pisikososyal gelişimi açısından yararına olacağı rapor edilmiştir. Davacı D.K. için yapılan araştırmada ailesi ile beraber kaldığı ve ortamın çocuk yetiştirmek için uygun olduğu rapor edilmiştir.

DEĞERLENDİRME

Bu dava, özellikle müşterek çocuğun sağlıklı gelişimi ve çocuğun üstün yararının korunması ilkesinin gözetilmesi açısından önemlidir. Çocuk, annesinden ayrıdır, babaanne ve dede yanında kalmaktadır. Baba, yurtdışında olduğundan

birkaç ayda bir babasını görebilmekte ve böylece sonuçta anne ve babasından ayrı yaşamaktadır. Yanında kaldığı baba ve ailesi tarafından sürekli annesi hakkında olumsuz düşünmesi için etkilendiği açıktır. Annesinin haysiyetsiz yaşam sürdüğü ve başkalarıyla ilişkisi olduğu yönünde çocukta algı yaratılmaya çalışılmış ve bu iddiayla ilgili daha önce anne D.K. aleyhine açılan boşanma davasında bu iddia ispatlanamadığından dava reddedilmiş ve karar kesinleşmiştir. Çocuğun ısrarla babaanne ve dede yanında kalmak istediğine ilişkin pedagog incelemesi gerekçe gösterilerek çocuğun velayeti babaya verilmiştir. Mahkemenin somut durumu gözeterek sonuçta çocuğun anne ve babadan ayrı yaşamasına neden olacak bu kararı verirken çocuğun, anne hakkında olumsuz düşünmesinin onun bütün hayatını etkileyeceğini de gözeterek uzman psikologlar ve pedagoglar eşliğinde çocuğun rehabilitasyonu yönünde karar alması gerekirdi. Bu yönde bir karar çocuğun üstün yararı yönünden ve onarıcı adalet yönünden daha doğru olacaktı.

40. H.A.

OLAY ÖZETİ

H.A. ile M.A., 10.11.2009 yılında evlenmişler ve bu evliliklerinden 11.11.2010 doğumlu bir kız çocukları vardır. Taraflar, birbirleri aleyhine boşanma davası açmışlar ve boşanma kararı ile çocuğun velayetini talep etmişlerdir. Ayrıca birbirlerinden tazminat talep etmişlerdir. H.A.'nın eşinin evliliğin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmediği, fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddet uyguladığı, başkalarıyla ilişkisi olduğu, Almanya'dan sabıkalı olduğu, kendisine ve başkasına zarar verebilir ifadesi ile sınır dışı edildiği, esrar kullandığı, müşterek çocuğu istismar ettiği ve bu durumu fark eder etmez müşterek haneyi terk ettiği yönünde iddiaları vardır. H.A. çocuğun cinsel istismarı iddiasıyla erkek hakkında suç duyurusunda bulunmuştur. M.A. ise eşinin, hemşire olarak çalışmakta iken *"bipolar bozukluk"* tanısıyla malulen emekli olduğunu, kendisini sürekli kıskandığını, yolda yürürken bile kendisine ağır hakaretler ve sinkaflı küfürler yönelttiğini, psikolojik rahatsızlığı nedeni ile çocuk ile ilgilenmediğini, müşterek çocuğa kendi bilgileri ile ilaç verdiğini ve merhem kullandığını bu sebeple çocuğun makatında ve cinsel organında hastalık oluşmasına sebebiyet verdiğini iddia etmektedir. Pedagog raporunda; H.A.'nın görünen her hangi bir fiziksel olarak rahatsızlığının olmadığı, bununla birlikte psikolojik rahatsızlık yaşadığı, öz bakımının yerinde olduğu, kendisini rahat ifade edebildiği belirtilmiştir. M.A.'nın babası ve annesi ise yapılan görüşmelerde çocuğun bakımıyla kendilerinin ve M.A.'nın ilgilendiğini, bundan sonra da çocuğa bakmak istediklerini belirtmişlerdir. Raporda müşterek çocuk ile yapılan görüşmede; çocuğun kendisini ifade edebildiği ve annesi ile kalmak istediğini beyan ettiği; müşterek çocuğun 2010 doğumlu olması nedeniyle yaşı itibari ile anne bakımı ve şefkatine ihtiyaç duyduğu, anneden ayrı kalmasının gelişimini olumsuz etkileyebileceği, H.A.'nın ailesinin davalıya destek verdiği, çocuğun bakımında her hangi bir ihmalin olmadığı, H.A.'nın psikolojik rahatsızlığının çocuğa bakmasından her hangi bir engel teşkil etmeyeceği, müşterek çocuğun anneye verilmesinin uygun olacağı şeklindeki görüş bildirilmiştir. Malatya Devlet Hastanesinden alınan yazıda H.A.'nın bipolar bozukluğu olduğu, hastanın kapalı bir psikiyatri kliniğinde yatarak izlem sonrası karar verilmesinin uygun olacağı bildirilmiştir. Mahkeme, pedagog raporunu yok saymış ve Malatya Devlet Hastanesinin raporunu gerekçe yaparak çocuğun velayetini babaya vermiştir. Oysa Malatya Devlet Hastanesi raporunda H.A.'nın kapalı bir psikiyatri kliniğinde yatarak izlem sonrası karar verilebileceği yazılıdır. Mahkeme, boşanmaya ve müşterek çocuğun babaya verilmesine karar vermiştir.

DEĞERLENDİRME

1. Bu karar, Mahkemenin çocuğun üstün yararını gözetmediğinin tipik bir örneğini oluşturmaktadır. Annenin psikolojik rahatsızlığının çocuğun velayeti açısından sakınca oluşturmadığı, çocuğun anne ile kalmak istediği yönündeki pedagog raporuna neden itibar edilmediği gerekçeli kararda yeterince açıklanmış değildir. Malatya Devlet Hastanesinin raporu ise kesin bir yargı içermemekte ancak yatarak izlem sonrasında karar verilebileceği şeklindedir. Çocuğun velayeti gibi son derece hassas bir konuda, üstelik somut durumun karmaşıklığı nedeniyle yeterince araş-

tırma yapılmadan velayet babaya verilmiştir ki bu durum bile başlı başına yargı uygulayıcılarının olaya gereken özenle ve hassasiyetle yaklaşmadığının göstergesidir.

2. Babanın çocuğu cinsel yönden istismar ettiği, istismar nedeniyle çocuğun cinsel organında ve anüsünde rahatsızlık oluştuğu, çocuğun babayla kalmak istemediği iddiaları ile ilgili takipsizlik kararı verilmiş ise de iddiaların çocuğun sağlıklı gelişimi açısından uzman psikologlar yardımıyla ciddi olarak araştırılması gerekirken bu yapılmamış ve son derece şekilci bir yaklaşım benimsenerek dava sonuçlandırılmıştır.

3. Çocuk 2010 doğumludur ve anne bakım ve şefkatine muhtaç bir kız çocuğudur. Babanın Almanya'dan sınır dışı edilmesinin nedeni ve esrar kullanma alışkanlığı araştırılmadan verilen bu karar, çocuk açısından ileride telafisi imkânsız zararlara yol açabilir. Mahkeme, psikolojik rahatsızlığı olan bir anne ya da esrar kullanan bir baba arasında velayet açısından bir seçim yapmadan önce bütün iddiaları yeterince araştırmalı ve çocuğun üstün yararı neyi gerektiriyorsa bu yönde bir karar vermeliydi.

41. K.A.

OLAY ÖZETİ

Dava, evlilik içi tecavüze ilişkin bir davadır. K.A., 2010 yılında B.A. ile evlenmiş, evliliklerinin ilk aylarından sonra B.A., anal yoldan ilişki için eşi K.A.'yı zorlamaya başlamıştır. K.A., bu durumu hem istemediği hem de dini inançları açısından uygun olmadığı için kabul etmemiştir. Ancak B.A., K.A.'ya şiddet uygulayarak anal yolla tecavüz etmiş ve K.A.'nın bütün itirazlarına rağmen, hatta hamileliği sırasında da tecavüz etmeye devam etmiş, ilişkilerini kaydedip satmayı teklif etmiştir. B.A. birkaç defa eşyalarını toplayıp evi terk etmek isteyen K.A.'yı engellemiş ve ölümle tehdit etmiştir. Bu duruma daha fazla dayanamayan K.A. çocuğunu da yanına alarak ailesinin yanına kaçmıştır. Müşterek çocuğun merdivenlerden düşerek yaralanması sonucu hastaneye gidildiğinde çocuğu görmek için hastaneye gelen B.A. ile karşılaşılmış, çıkan tartışmada K.A.'nın ailesi olanları öğrenmiştir. K.A.'nın ağabeyi, B.A.'ya doğruluğunu sorduğunda K.A. söz konusu durumu kabul etmiştir. K.A. ailesinin de desteğiyle eşi B.A.'yı savcılığa şikâyet etmiştir. Sanık B.A., eşi K.A.'nın kendisini terk ederek ailesinin yanına Malatya'ya gittiğini, boşanma davası açtığını ve bu davada kendisini haklı çıkarabilmek için bu iddialarda bulunduğunu belirterek suçlamaları kabul etmemiştir. Mağdur K.A.'nın sevk edildiği Adli Tıp Şube Müdürlüğünce düzenlenen raporda ve rahatsızlandığı sebebiyle tedavi gördüğü hastaneden getirtilen teşhis ve tedavi belgeleri ile Akdeniz Üniversitesi Adli Tıptan alınan raporlarda, rahatsızlığın anal ilişki sebebiyle oluşabileceği gibi yetersiz hijyen, obezite, uygunsuz antibiyotik kullanımı, diyabet gibi sistematik hastalıklar ve çok eşli cinsel yaşam gibi faktörlere bağlı da oluşabileceği yönünde görüşler beyan edilmiştir. Mahkeme, sanığın atılı suçu işlediğine dair ciddi anlamda şüphe bulunduğu kanaatine varmakla beraber şüpheden sanık yararlanır ilkesi uyarınca işlediği sabit olmayan atılı suçtan beraatına karar vermiştir.

Dosya Yargıtay aşamasında.

DEĞERLENDİRME

1. Bu karar, evlilik içi cinsel saldırı suçları söz konusu olduğunda yasa uygulayıcılarının yaklaşımını göstermesi açısından çarpıcı bir örnektir. Mahkeme, ciddi anlamda şüphe bulunmakla beraber, şüpheden sanık yararlanır ilkesi uyarınca iddianın ispatlanamadığı sonucuna vararak sanığın beraatına karar vermiştir. Evlilik içinde gerçekleşen cinsel saldırı suçlarında, sıradan davalarda istenen ispat araçlarını istemek, esasen kadını bir hak süjesi olarak görmeyen, erkeğin üzerinde her türlü tasarrufu yapabileceği bir nesne olarak gören anlayışın bir yansımasıdır. Bilindiği gibi bu türden davalarda ispat konusundaki güçlük, genel olarak cinsel suçlardaki ispat güçlüğünden daha fazladır. Özellikle geleneksel yargılar bu güçlüğü artırmaktadır.

2. Cinsel suçlarda, suçun kanıtlanabilmesi için klasik ispat araçlarına başvurmak her şeyden önce İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanunun düzenlemesine de aykırıdır.

42. F.Ü.

OLAY ÖZETİ

Okuryazar olmayan F.Ü. Malatya ilinde yaşamaktadır. Davalının ikinci eşidir. Bu evliliğinden iki tane çocuğu bulunmakta, bunlardan biri velayet çağındadır. F.Ü. davalı eşinin ilk evliliğinden olan altı çocuğa da bakmaktadır. F.Ü. evliliğin ilk günlerinden itibaren şiddete maruz kalmıştır. Davalı eş F.Ü.'ye maddi destekte bulunmadığından, F.Ü. hayvan bakarak, süt-yoğurt yaparak çocuklarının geçimini sağlamaya çalışmaktadır. Davalı eş tarafından ağır şiddet uygulanmasına rağmen F.Ü. kendi ailesinden maddi ve manevi destek göremediği için evden kaçsa da belli bir süre sonra geri dönmek zorunda kalmıştır. Ancak davalı eş her defasında şiddetin dozunu daha da artırmıştır.

F.Ü. akciğer kanseridir ve bir ciğeri alınmıştır. Doktor tarafından cinsel ilişki yasaklanmışsa da davalı eş bu duruma özen göstermemiştir. F.Ü. bu durumdayken bile davalı tarafından defalarca darp edilmiştir. Davalı fiziksel şiddetin yanında psikolojik ve cinsel şiddet de uygulamıştır. Çocukların gözü önünde F.Ü.'yü kolundan tutarak yatak odasına götürmüş, kanser sebebiyle cinsel ilişkiye giremeyen F.Ü.'ye *"sen ne biçim kadınsın, kadınlık bile yapmıyorsun"* gibi aşağılayıcı, ağır sözler sarf etmiştir.

F.Ü.'nün kolunda platin bulunmaktadır. Davalı eş, F.Ü.'yü darp ederken platinli koluna ve akciğerinin alındığını bildiği halde bilinçli olarak akciğer hizasına vurmaktadır. Sargılar içinde yaşamak zorunda kalan F.Ü.'nün fiziksel şiddete ilişkin doktor raporu da vardır.

Darp edildiği bir gün kızı tarafından hastaneye götürülen F.Ü. burada şikâyetçi olmuş, bir aylık koruma kararı almıştır. Fakat davalı koruma kararına uymamış eve gelerek F.Ü.'ye saldırmaya çalışmıştır. F.Ü. çocuklarını alarak evi terk etmişse de ekonomik yönden güçsüzlüğü nedeniyle eve dönmek zorunda kalmıştır. Boşanma davası, ilgili koruma kararı süresi içerisinde açılmıştır. F.Ü.'yü adliyede sargılar içerisinde ağlarken gören kadın avukatlar onun avukatlığını ücretsiz olarak üstlenmişler, boşanma yanında nafaka, tazminat, koruma kararının işlevsizliği nedeniyle çocukları da kapsayan yeni koruma tedbiri ve mallar üzerine tedbir kararı talep etmişlerdir. Avukatlar ayrıca F.Ü.'nün sosyal yardım almasını sağlamışlardır. Mahkeme, F.Ü. ve reşit olmayan çocuklar lehine nafakaya karar vermiş, uzaklaştırma ve malları üzerine tedbir istemini kabul etmiş ancak henüz boşanma hakkında bir karar vermemiştir.

DEĞERLENDİRME

1. Bu dosya, okuryazar olmayan ve ekonomik yönden güçsüz olan kadının yaşadığı mağduriyetler açısından örnek bir dosyadır. Mağdur F.Ü.'nün sargılar ve alçılar içinde dahi uğradığı fiziksel ve psikolojik şiddet karşısındaki çaresizliğini göstermektedir. Uğramış olduğu ağır şiddete rağmen şiddetin mekanına ve şiddet failinin yanına dönmekten başka çaresi olmamıştır. Haklarını bilmemekte, adalete erişim hakkından yararlanamamaktadır. Ancak tesadüfen karşılaştığı ve konuya duyarlı kadın avukatların yardımıyla dava açabilmiş ve sosyal yardımdan yararlanabilmiştir.

2. Bu dava aynı zamanda koruma kararlarının infazı ve takibi sorununa çarpıcı bir örnek teşkil etmektedir. Koruma kararı verilmiş ancak infazı ve takibi yapılmadığından F.Ü. bu koruma kararı süresince de şiddete uğramıştır.

43. S.Ü.

ÖZET

S.Ü. %91 oranda görme engelli ve ileri derecede şeker hastasıdır. Ailesi ile birlikte İstanbul'da ikamet ettikleri sırada babasının kuzeni erkek tarafından anal yoldan tecavüze uğramış ve şikâyetçi olmuştur. Bu olay nedeniyle açılan dava devam ederken babasının ölümü üzerine annesi ile memleketleri olan Elazığ'a dönmüşlerdir. Korucu olan babasının ölüm tazminatını alabilmek için işlemler sırasında tanıştıkları A.T. köy muhtarıdır. A.T. işlemler hakkında bilgi vermek ve yardım amacıyla S.Ü.'nün telefon numarasını almış ve bu tarihten itibaren sürekli arayarak ve evlerine giderek S.Ü.'nün ve annesinin güvenini kazanmaya çalışmış, S.Ü.'ye âşık olduğunu söyleyerek onu etkilemiştir. A.T.'ye güvenen ve ken-

disine âşık olduğuna inanan S.Ü., İstanbul'daki tecavüz olayını ona anlatmıştır. A.T. annesinin evde olmadığını ve evde yalnız olduğunu bilerek evlerine gitmiş, S.Ü.'ye anal yoldan tecavüz etmiştir. A.T. kendisinden şikayetçi olacağını söyleyen S.Ü.'yü İstanbul'daki tecavüz olayını herkese anlatacağını söyleyerek tehdit etmiştir. Sanık tecavüz eylemini birden fazla zamanda gerçekleştirmiştir. Sistematik olarak cinsel saldırıya maruz kalan S.Ü. yaşadığı tecavüzü annesine anlatmış, annesi Savcılığa başvurmuştur. Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Cinsel Suçlar Sağlık Kurulu raporuna göre, S.Ü. bedensel yönden kendisini savunamayacak durumdadır ve ruh sağlığı bozulmuştur. Ayrıca S.Ü.'nün iç çamaşırlarında ve peçetede sanığa ait DNA örnekleri tespit edilmiştir. Sanık hakkında niteliksel cinsel saldırı suçuyla dava açılmış ve bu davaya, ASP vekili katılmış ancak etkili bir savunma yapmadığı gibi beraat kararını dahi temyiz etmemiş, böylece karar kesinleşmiştir. Mahkeme, beraat kararını, "sanığın üzerine atılı eylemi zorla gerçekleştirmediği kanaatinin Mahkemede hâsıl olduğu, yeterli, her türlü şüpheden uzak ve inandırıcı delil bulunmadığı kanaati" ile açıklamıştır.

DEĞERLENDİRME

1. Bu davada mağdur, kendisini bedensel ve ruhsal yönden savunamayacak engelli bir kadındır. Kendini savunamayacak bu kadına karşı yapılan cinsel saldırı nedeniyle defalarca mağdur olmasına rağmen cezalandırılan da yine odur. Muhtar olan sanık, sahip olduğu makam ve nüfuzu sayesinde bu suçu defalarca işlemiş ancak beraat ettiği için avukatının ücretini de mağdurdan alacaktır. Ataerkil zihniyet kodlarıyla hareket eden yargıçlar, olaya mağdurun hakları yönünden bakmamışlar, mağdurun haklarını merkeze alan bir yaklaşımdan uzak karar vermişlerdir. Etkili bir soruşturma yürütülmemiş, sonuçta failin beraatına karar verilmiştir.

2. Sanık muhtardır ve kamu görevlisidir. ASP vekili davaya katılmış ancak duruşmalarda etkili bir varlık göstermemiş, gerekli müdahalelerde bulunmamış, mesela mağdur ve annesi müştekinin katılmadığı duruşmada karar verilmesine itiraz etmemiş, kararı temyiz dahi etmemiştir.

44. B.S.

OLAY ÖZETİ

B.S. ile M.S. 2000 yılında evlenmişler ve bu evliliklerinden Ş. ve A. adında iki çocukları vardır. B.S. kocasının eve karşı yükümlülüklerini yerine getirmediğini, maddi destekte bulunmadığını, fiziksek ve sözel şiddet uyguladığını, kendisinin el işi ürünler yapıp satarak ve evlere temizliğe giderek evin geçimini sağlamaya çalıştığını, kendisine ve çocuklarına şiddet gösterilmesine daha fazla dayanamayarak evi terk ederek anne-babasının yanına sığındığını belirterek kendisi ve çocukları için nafaka talebinde bulunmuştur. Davalı koca, iddiaları kabul etmemiş, eşini sevdiğini, maddi durumunun nafaka ödemeye elverişli olmadığını ileri sürerek davanın reddine karar verilmesini istemiştir. Ekonomik durum araştırmasına göre, B.S. ev kadınıdır ve bir geliri yoktur. Dava devam ediyor.

DEĞERLENDİRME

Bu dava, kadının ekonomik yönden güçsüzlüğünün, evden ayrılıp ayrı yaşamasına rağmen boşanma değil nafaka talep etmesinin bir örneğidir. Ailesinin desteği ile çocuklarını da yanına alarak şiddet mekânını terk edebilen B.S., boşanmayı tercih etmemektedir.

45. B.Ö. - N.Y.

OLAY ÖZETİ

B.Ö. 2011 yılında Ç.Ö. ile evlenmiştir ve bu evlilikten A.P. adında müşterek bir çocukları vardır. Ç.Ö. ile B.Ö. resmi nikâhtan önce bir süre birlikte yaşamışlar, evlendikten sonra Ç.Ö.'nün düzenli bir işte çalışmaması nedeniyle B.Ö.'nün ailesi ile birlikte yaşamaya başlamışlardır. Dosya içeriğinden alkol ve uyuşturucu madde bağımlısı Ç.Ö.'nün bu maddelerin etkisiyle eşi B.Ö.'ye, müşterek çocuğa ve birlikte yaşadığı kayınpederi N.Y.'ye yumrukla, bıçakla saldırdığı, fiziksel ve sözel şiddet uyguladığı, ölümle tehdit ettiği anlaşılmaktadır. Kayınpederi N.Y.'yi bıçakla yaralaması nedeniyle Sulh Ceza Mahkemesinde yargılanan Ç.Ö. kasten yaralama suçundan ceza almıştır. Ayrıca B.Ö.'yü darp ve tehdit etme-

si nedeniyle Asliye Hukuk Mahkemesi Ç.Ö.'ye bir aylık müşterek konuttan uzaklaştırma kararı vermiştir. Bunlara ek olarak Ç.Ö. eşi B.Ö.'yü kasten yaraladığı ve tehdit ettiği suçlamalarıyla yargılandığı Asliye Ceza Mahkemesindeki dosyadan ceza almıştır. Olay günü Ç.Ö. eve yine alkollü gelmiş, B.Ö.'ye, kayınvalidesine bağırmaya ve küfür etmeye başlamış, her ikisini de ölümle tehdit etmiştir. Olay esnasında korkup ağlamaya başlayan çocuğu sakinleştirmek için emziren B.Ö.'ye saldırarak boğazını sıkmış ve ağzını parmaklarıyla yırtmaya çalışmıştır. B.Ö.'nün annesi N.Y. polisi aramak üzere balkona çıktığında Ç.Ö. bu defa kayınvalidesine saldırıp onu içeri çekmiş ve polisi aramasını engellemiştir. B.Ö. başka bir odada çocuğu ile ilgilendiği sırada içeriden ses geldiğini duymuş ve içeriye koştuğunda annesi ve eşinin boğuştuğunu, ellerinde bıçak olduğunu görmüştür. Bıçağı almak istediğinde bıçakta kan olduğunu fark etmiş ve kan var diye bağırdığında iki tarafta kendine gelerek bıçağı bırakmıştır. Olay esnasında Ç.Ö. karnından ve sol meme sağ kısmında yaralanmış ve kaldırıldığı hastanede kurtarılamayarak hayatını kaybetmiştir. Öldürme suçundan yargılanan sanık N.Y., bıçağı ilk Ç.Ö.'nün aldığını kendini savunmak için Ç.Ö.'nün elindeki bıçağı aldıktan sonra gözlerini kapatarak rastgele bıçağı savurduğunu, gözlerini kızının bağırması üzerine açtığını ve o zaman Ç.Ö.'nün yaralandığını fark ettiğini belirtmiştir.
Sanık N.Y. kasten adam öldürme suçundan müebbet hapis cezası almıştır. Haksız tahrik hükümleri çerçevesinde cezası 15 yıla indirilmiş ve mahkeme süresinde göstermiş olduğu tavır ve davranışlar neticesinde de indirime giderek 12 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırılmıştır.
Dosya halen Yargıtay'dadır.

DEĞERLENDİRME

1. Bu olay, kadına yönelik şiddetin önlenmesi bakımından etkin bir şikâyet mekanizması bulunmadığının, yeterli hukuki düzenleme bulunmasına rağmen kadının korunması ve şiddetin ortadan kaldırılması perspektifinden bakılmadığının bir örneğidir. Karakola, savcılığa, mahkemeye başvuran B.Ö. ve ailesinin korunması amacıyla etkili, özenli tedbirler alınmamıştır. Ç.Ö.'nün uyuşturucu ve alkol bağımlısı olduğu, uyuşturucu ve alkol aldığında öfke kontrolünü tamamen yitirdiği bilindiği halde tedavi ve rehabilitasyona yönelik bir karar alınmadığından trajik olay gerçekleşmiş, Ç.Ö. yaşamını yitirmiştir. Oysa 6284 sayılı Kanun düzenlemesinde bu sonucu engelleyecek iyileştirici tedbirler vardır.
2. Karakola, savcılığa, mahkemeye başvuran B.Ö. ve ailesinin korunması amacıyla etkili, özenli tedbirler alınmış olsaydı Ç.Ö. ölmeyecek, N.Y. hayatının kalan kısmını cezaevinde geçirmeyecekti.
3. Kolluk, savcı ve hâkimlerin, kadına yönelik şiddet ve kadının haklarının ihlali davalarına olağan ve sıradan yargılamalar olarak yaklaştıklarının, olağan ve şekilci karar verme süreçlerini uyguladıklarının tipik bir örneğidir. Yasa uygulayıcıları, önlerine gelen olaylara, mağdurun hakları açısından değil adeta bitirilmesi gereken dosyalar olarak bakmakta, işi biten dosyalar arşive kaldırılmaktadır.
4. Soruna mağdur odaklı bakılmadığından, gereken özen gösterilip olayın özelliklerine uyan tedbirler alınmadığından sonraki süreçte bu dosyalar, bu defa cinayet dosyaları olarak önlerine gelmektedir. Nitekim bu davada da olay bu yönde gelişmiştir.
5. Kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin rol alması gereken kurumların, kişilerin ve hatta yargı uygulayıcılarının gerekli duyarlılığı ve gerekli özeni göstermedikleri, kurumlar ve organlar arasında işbirliği yapılmadığı, bu dosyada da açıkça görülmektedir.

46. S.O.

OLAY ÖZETİ

Ö.A. ve S.O. 2008 yılında evlenmişler, bu evliliklerinden M.E. adında bir çocukları vardır. Sorumsuz bir kişiliğe sahip olan Ö.A., eşi S.O.'ya sürekli şiddet uygulamaktadır. S.O.'ya destek olan yakınlarına da şiddet uygulayan Ö.A. bir keresinde kayınvalidesini de döverek burnunu kırmıştır. Düzenli bir işte çalışmayan ve şiddete dayanamayan S.O. ailesinin yanına taşınmıştır. Ö.A. ise S.O.'ya evi terk ettiği gerekçesiyle boşanma davası açmıştır. S.O. ise Mahkemeye boşanmayı istemediğini ancak nafakaya karar verilmesi halinde boşanmayı kabul edeceğini bildirmiştir. Ö.A.'nın annesi ve babası da dahil olmak üzere davacı Ö.A.'nın tanıkları, S.O.'nun şiddet gördü-

ğünü, darp edildiğini beyan etmişlerdir. Bu arada dava devam ederken S.O., ikinci çocuğunu dünyaya getirmiştir. Mahkeme,tarafların boşanmalarına, müşterek çocukların velayetlerinin anneye verilmesine, çocuklar için iştirak nafakasına, anne için de yoksulluk nafakasına karar vermiştir. Ancak nafaka alacağı için yapılan icra takibine rağmen Ö.A. nafakayı ödememekte ısrarcıdır.

DEĞERLENDİRME

Bu dosya, ekonomik yönden güçsüz olan S.O.'nun, gördüğü onca eziyete, fiziksel ve psikolojik şiddete rağmen boşanmayı tercih etmediğini göstermektedir. Yoksulluk, eğitimsizlik, çevrenin önyargıları ve çocuklar, S.O.'nun seçimi üzerinde önemli rol oynamaktadır. Şiddet gördüğü, davayı açan kocanın tanıkları tarafından da açıkça beyan edildiği halde S.O., Mahkemeye boşanmak istemediğini bildirmiştir.

47. N.A.

OLAY ÖZETİ

N.A. ile Ü.K. 2005 yılında evlenmişlerdir. Bu evlilikten bir çocukları bulunmaktadır. Taraflar anlaşarak boşanma talebiyle mahkemeye başvurmuşlardır. Boşanma protokolünde taraflar, boşanma kararı ve karşılıklı nafaka ve tazminat taleplerinin bulunmadığını, müşterek çocuğun anneye verilmesi hususlarında anlaştıklarını bildirmişlerdir. Boşanma protokolü ve tarafların beyanlarını dikkate alan Mahkeme, boşanmaya, müşterek çocuğun velayetinin anne N.A.'ya verilmesine, dosya kesinleştiğinde Çocuk Mallarının Korunmasına ilişkin dava açılabilmesi için Nöbetçi Aile Mahkemesine ihbar müzekkeresi yazılmasına karar vermiştir.

Dosya kesinleşmiş ve Erzurum Aile Mahkemesi tarafından müşterek çocuk Z.'nin mallarının korunabilmesi için dava açılmıştır. Söz konusu davada davalı anne N.A. çocuğun geçimini kendisinin sağladığını, üzerine kayıtlı herhangi bir malının bulunmadığını, ileride çocuk adına açılacak mevduat hesabı yahut üzerine mal geçmesi halinde mahkemeye bildireceğini beyan etmiştir. Mahkemece yeni bir mal elde edilmesi halinde bir ay içerisinde dava dosyasına yazılı bildirim yapılması hususunda N.A. ihtar edilmiş ve dosya karara bağlanmıştır.

DEĞERLENDİRME

Bu dosya incelenen boşanma davaları arasında anlaşmalı olması ve tarafların önceden anlaşarak Mahkemeye sundukları protokolün onaylanmasını istemeleri açısından tek dosyadır.

48. H.Ö.S.

OLAY ÖZETİ

H.Ö.S. ile A.Ö. 2003 yılında evlenmişler, B.N. ve İ.C. adında iki çocukları vardır. A.Ö. evle ilgilenmediği gibi eşine şiddet uygulamaktadır ve 2013 yılında kasten adam öldürme suçundan dolayı 18 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır ve halen cezaevindedir. H.Ö.S. boşanma davası açmıştır. Müşterek çocuklar pedagog beyanlarında boşanmanın gerçekleşmesi durumunda annelerinde kalmak istediklerini belirtmişlerdir.

Mahkeme H.Ö.S.'nin talepleri, tanık beyanları ve deliller sonucunda tarafların boşanmalarına, müşterek çocukların velayetinin beyanları ve A.Ö.'nün cezaevinde olması gözetilerek anneye bırakılmasına karar vermiştir. Nafaka talebinin bulunmaması ve A.Ö.'nün cezaevinde olması sebebiyle nafakaya hükmedilmemiştir.

DEĞERLENDİRME

Bu dosya, ekonomik yönden güçsüz olan H.Ö.S.'nin gördüğü fiziksel ve psikolojik şiddete rağmen boşanma kararını kocası öldürme suçundan ağır bir ceza alıp cezaevine girdiğinde verdiğinin örneğidir. Şayet A.Ö. uzun süre cezaevinde kalacak şekilde ceza almamış olsaydı, evliliğin ve dolayısıyla şiddetin devam edeceği varsayılabilir. Yoksulluk, eğitimsizlik, çevrenin önyargıları ile çocuklar, kadının seçimini belirlemektedir.

49. E.B.

OLAY ÖZETİ

E.B., R.B. ile görücü usulü ile evlenmiş ve bu evlilikten üç çocuk doğurmuştur. R.B. şiddete aşırı eğilimli bir kişidir ve eşi E.B.'yi öldürmeden önceki süreçte, adli sicil kaydına göre hakkında

13 dava açılmış ve çeşitli cezalar almıştır. Evlilikleri süresince sürekli şiddete maruz kalan E.B. çeşitli kereler polise başvurmuş, hatta bir keresinde kadın sığınma evine yerleştirilmiş, ancak çocuklarını yanına alamamıştır. Görümcesi, kadın sığınma evine gelerek E.B.'yi eve dönmesi için ikna etmeye çalışmış, E.B. çocuklarından ayrı kalmaya dayanamayarak evine dönmüştür. R.B. müşterek çocuklarını annelerini öldürmesi için *"çocuksun ceza yemezsin"* diyerek yönlendirmeye başlamıştır. E.B.'nin şikâyeti üzerine açılan davadan feragat etmesi için baskı kurmuş, E.B.'ye şikâyetini geri çekmesine rağmen saldırmaya devam etmiştir. R.B. karısı E.B.'yi evde yatağında yatarken 4-5 el ateş ederek tabancayla öldürmüştür. R.B., E.B. ile tartıştıklarını ve E.B.'nin kendisine bağırması üzerine gardıroptan silahı çıkarıp E.B.'ye doğrulttuğunu, bu arada E.B.'nin yataktan kalkmadığını söyleyerek kendini savunmuştur. Yer gösterme tutanağı ve iddianamede sanığın anlatımları gerçekmiş gibi yansıtılmıştır. Oysa kendisine silah doğrultulan bir kişinin hiçbir tepki vermeyerek yatakta yatmaya devam etmesi hayatın olağan akışına tamamen aykırı bir iddiadır. E.B.'nin cesedi, yatakta bulunmuştur ve tanık olarak dinlenen F.G.'nin, E.B.'nin uyurken öldürüldüğü yolundaki beyanı olayın oluşuna uymaktadır. ASP ve Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, davaya katılma talebinde bulunmuşlar, Mahkeme, ASP'nin katılma talebini kabul etmiş ancak Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun talebini reddetmiştir. ASP vekilinin diğer dosyaların aksine bu davada etkin ve ilgili olduğu gözlenmiştir. Yargılama sonunda Mahkeme, sanık R.B. hakkında ağırlaştırılmış müebbet cezası vermiştir.

DEĞERLENDİRME

1. R.B. şiddete aşırı eğilimli bir kişidir ve adli sicil kaydına göre hakkında 13 ceza davası açılmış ve çeşitli cezalar almıştır. E.B. şiddetten korunmak için defalarca, tek bildiği yol olan karakollara başvurmuş ancak kolluk ve adli makamlar etkili hiçbir koruma tedbiri almamış, E.B.'nin ölüme giden yolculuğunu adeta seyretmişlerdir.

2. Kadınların şiddete karşı etkili bir şekilde korunmasını sağlayacak hukuki düzenlemeler bulunmasına rağmen soruna bu perspektiften bakılmamış ve bu nedenle de etkili koruma sağlanmamıştır. Risk değerlendirmesi yapılmamış, diğer kurumlarla eşgüdümlü koruma ve destek sağlayacak tedbirler alınmamıştır. R.B.'nin psikolojik tedavi görmesi için bir sağlık kuruluşuna yatırılması gerekmekte iken bu yapılmamış ve E.B.'nin yaşam hakkı ihlal edilmiştir.

3. E.B.'nin talebi üzerine kadın sığınma evine yerleştirildiği görülmektedir. Ancak E.B.'nin çocukları olmasına rağmen çocuklarıyla birlikte değil sadece kendisi sığınma evine yerleştirilmiştir ki bu durumda kadının çocuklarının yokluğuna dayanamayarak şiddet failinin yanına döneceği açıktır. Oysa E.B.'nin çocuklarıyla birlikte sığınma evine yerleştirilmesi ve burada kendisine ve çocuklarına nafaka sağlanması için yeterli hukuki düzenleme vardır. Bu yapılmadığı gibi dosyadan öğrendiğimize göre, E.B.'nin görümcesi kadın sığınma evine gelerek eve dönmesi için ikna etmiştir. Bu bilginin gösterdiği kadın sığınma evinin nerede olduğu herkes ve elbette görümce tarafından da bilinmektedir ki bu olgu, kadın sığınma evlerinden beklenen yararı tamamen ortadan kaldırmaktadır.

4. Bu dosyanın gösterdiği bir başka gerçek, kolluğun ve yargısal makamların kadına yönelik şiddetin soruşturulması ve kovuşturulması sırasında etkin bir soruşturma yürütmedikleri gibi kullandıkları dil ve yorum sorunudur. R.B.'nin anlatımları, olayın oluş biçimine tamamen aykırı olduğu halde gerçekmiş gibi kabul edilmiş, R.B.'nin eylemi, kullanılan dil ve yorumlarla hafifletilmeye çalışılmıştır. Mesela, E.B.'nin yatağında uyurken öldürüldüğü yönünde ciddi deliller bulunmasına rağmen tartıştıkları kabul edilmiş ve E.B.'nin R.B.'ye kötü davrandığına ilişkin anlatımına itibar edilmiştir.

5. ASP, vekili aracılığıyla davaya katılmıştır. Bu davayı diğerlerinden ayıran, ASP vekilinin davaya etkin bir biçimde katıldığı, gerçeğin ortaya çıkarılması yönünde çabaladığı olgusudur.

50. E.K.

OLAY ÖZETİ

Dava boşanma davasıdır. E.K. ile H.K. beş yıl önce evlenmişler, ancak E.K.'nın kendi beyanına göre, eşinin onu kandırması, aldatması ve gördüğü şiddet sebebiyle 2 yıl çocuk doğurmadığı-

nı, daha sonra bir kızı olduğunu, eşiyle yaşadığı sorunları ailesine anlattığını fakat destek göremediğini, defalarca ailesine sığındığı halde eşinin ailesini ikna ettiğini ve eve döndüğünü, en son eşinin mesaj ve telefon görüşmelerini çıkartıp görüştüğü kadını bulduğunu, onunla konuştuğunu ve kadının H.K.'nın evli olduğunu bilmediğini söylediği halde ilişkilerini devam ettirdikleri, aileler devreye girince kadının H.K.'yı terk ettiğini, bunun akabinde evine döndüğünü fakat bir gece H.K.'nın telefonun çaldığını, telefonu kendisine uzatıp konuş dediğini, karşısındaki kişinin kim olduğunu bilmediğini, adama kimsin diye sorduğunda haberin yok mu, kocan sana söylemedi mi cevabıyla karşılaştığını ve telefonu kapattığını, sonradan kocasının kendisini başka adamlara peşkeş çekmeye başladığını anladığını, o gece bayıldığını uyandığında kocasına ne yapmaya çalıştığını sorduğunda pişkin pişkin özür dilediğini, bunun üzerine sabah evi terk ettiğini ve amcasının desteği ile boşanma davası açtığını belirtmiştir.

DEĞERLENDİRME

Bu dosya, kadının içinde bulunduğu çaresizliği göstermektedir. Aşağılanmasına, aldatılmasına, şiddet görmesine rağmen E.K.'ya ailesi de destek olmamıştır. Bütün bu olumsuzlukları kabullenen E.K. ancak kocası onu başka erkeklere peşkeş çektiğinde amcasının desteğiyle evi terk edebilmiş ve boşanma davası açmıştır.

51. A.D.

OLAY ÖZETİ

A.D.16 yaşında iken M.D. ile evlendirilmiştir. Bu evliliğinden bir çocuk sahibidir. Kocası M.D. sürekli geçici işlerde çalışan sorumsuz bir kişidir. M.D. ekonomik sıkıntı içindeki A.D.'yi para istediğinde fuhuş yapmaya zorlamakta ve sürekli şiddet uygulamaktadır. M.D. eve kadının tanımadığı erkekler getirmekte, kadını erkeklerle fuhşa zorlamakta, kabul etmediği için de şiddet uygulamaktadır. M.D. kadının telefon numarasını tanımadığı erkeklere vermiş, kadını arayan erkekler A.D.'ye uygunsuz tekliflerde bulunmaktadır. Ailesi ve KAMER'in desteğiyle boşanma davası açan A.D. bu davada, boşanmayı, çocuğun velayetini, nafaka ve tazminata talep etmiştir.

DEĞERLENDİRME

1. Erken yaşta evlendirilerek fiziksel ve ruhsal gelişimi, eğitim hakkı engellenen A.D. ekonomik açıdan da evlendiği kişiye bağımlı hale getirilmiştir.

2. Özgür ve tam iradeyle evlenme, eşini seçme, eğitim hakkı ihlal edilen A.D.'nin, en temel haklardan yoksun olmasına, şiddet görmesine rağmen evliliği sürdürdüğü, ancak eşi M.D. tarafından fuhşa zorlanması karşısında KAMER'in desteğiyle boşanma davası açabildiği görülmüştür. Bu olay yine kadın örgütlerinin önemini göstermektedir.

52. E.Ş.

OLAY ÖZETİ

2012 yılında Ç.Ş. ile evlenen E.Ş. alışveriş merkezinde çalışmaktadır. Çocukları olmayan eşler, başvurdukları doktorlardan Ç.Ş.'nin tıbben çocuk yapamayacağını öğrenmişlerdir. Çocuk yapmasının tıbben mümkün olmadığını öğrenen Ç.Ş. eve geç gelmeye, ufak tefek sorunları bahane ederek E.Ş.'ye şiddet uygulamaya başlıyor ve işten ayrılıyor. Ç.Ş. 2015 yılının Ocak ayında E.Ş.'yi boğazını sıkmak suretiyle öldürmeye çalışıyor. E.Ş. bu eylemi nedeniyle erkekten şikâyetçi olmuyor ancak boşanmak istediğini söylüyor. Bunun üzerine Ç.Ş., E.Ş.'nin telefonunu ve çantasını zorla elinden alıyor, bıçak çekiyor ve ölümle tehdit etmeye başlıyor. E.Ş. bu olay nedeniyle şikâyetçi oluyor ve boşanma davası açıyor. Ç.Ş. bu defa E.Ş.'nin kardeşine de şiddet uyguluyor, ölümle tehdit ediyor, babasının evine sığındığı için babasının evini basıyor. E.Ş. ve ailesi bu olaylar nedeniyle Ç.Ş.'den birden fazla defa şikâyetçi oluyor. Ç.Ş., E.Ş.'nin doğum gününde ona sürpriz yaparak ev tuttuğunu, değişeceğini, her şeye yeniden başlamak istediğini söylüyor. Yeni eve giden E.Ş.'ye gittiği gece yine şiddet uyguluyor. E.Ş. tekrar ailesinin yanına dönüyor ancak Ç.Ş. tarafından tehdit edildiği için evden çıkamıyor ve boşanma davasının duruşmasına gidemiyor. Olay günü, E.Ş. arabasında iken Ç.Ş. kiraladığı araç ile gelip bir şey söyleyeceğim di-

yerek E.Ş.'den aracının camını açmasını istiyor. E.Ş. korkudan arabayı stop ettiriyor ve çalıştıramıyor. Ç.Ş.'nin elindeki silahı görüyor ve can havliyle iki eliyle başını tutup yan koltuğa doğru yatıyor. Sanık 7 el ateş ediyor, 6 mermi E.Ş.'ye isabet ediyor. Ç.Ş. akabinde E.Ş.'nin annesini arıyor, *"kızını öldürdüm, git fakülteden topla"* diyerek telefonu yüzüne kapatıyor. Adli rapora göre, E.Ş.'nin hayati önem arz eden bölgelerine ateş edilmiştir ve hayati tehlikesi vardır. Ç.Ş. hakkında öldürmeye teşebbüs ve ruhsatsız silah ve mermi kullanma suçlarından soruşturma açılıyor. Ç.Ş. hazırlıkta verdiği ifadesinde, E.Ş.'nin kendisine onur kırıcı sözler sarf etmesi nedeniyle korkutmak amacıyla ateş ettiğini, kiralık aracına binerek olay yerinden uzaklaştığını ve yolda silahı ve iki adet fişeği araçtan attığını söylüyor. Mahkemeye çıktığında ise E.Ş.'nin kendisini bir başka erkekle aldattığını iddia ediyor. *"Kiminle yatıp kalktığım seni ilgilendirmez"* dediğini, bunun üzerine ateş ettiğini söylüyor.

Mahkeme Ç.Ş.'ye *"eşe karşı kasten öldürmeye teşebbüs"* suçundan verdiği ağırlaştırılmış ömür boyu hapis cezasını, eylemin teşebbüs aşamasında kalması nedeniyle 18 yıla indiriyor. Mahkeme ayrıca eylemin haksız tahrik altında işlendiğine kanaat getirerek hapis cezasını 13 yıl 6 aya, yargılama sürecindeki davranışlarını *"iyi hal"* sebebi sayarak cezayı 11 yıl 3 aya indiriyor. Ruhsatsız silah kullanmak suçundan ise 2 yıl hapis cezası veriyor. Oysa E.Ş. son olaydan önce Ç.Ş. aleyhine 25 defa kolluğa ve savcılığa suç duyurusunda bulunmuştur. Bu başvurulardan beşi ceza davasına dönüşmüştür. Ayrıca boşanma davası açan E.Ş., bu davada Ç.Ş.'nin saldırgan tutumunu ve eylemlerini açıkça anlatmıştır. Ancak adli makamlar tarafından her başvuruda Ç.Ş.'nin ifadesini almak dışında hiçbir koruyucu ve önleyici tedbir alınmamış, risk değerlendirmesi yapılmamıştır. Son saldırıda ise E.Ş. tesadüf eseri hayatta kalabilmiştir ancak korkular içinde yaşamaktadır.

DEĞERLENDİRME

1. E.Ş.'nin ve ailesinin şiddetten korunmak için 25 defa, karakola, savcılığa başvurdukları, bu başvuruların beşinin ceza davasına dönüştüğü halde etkili hiçbir koruma tedbiri alınmamış, her bir şikâyete mağdur odaklı yaklaşılmadığı için risk değerlendirmesi yapılmamış ve sonuçta E.Ş. öldürülmenin eşiğinde aldığı kurşun yaralarına rağmen tesadüfen hayatta kalmıştır.

Kolluk, savcı ve hâkimlerin, kadına yönelik şiddet ve kadının haklarının ihlali davalarına olağan yargılamalar olarak yaklaşmakta, olağan ve şekilci karar verme süreçlerini uyguladıklarının çarpıcı bir örneğidir E.Ş. dosyası.

2. Bu dosyada diğer dosyaların aksine haksız tahrik indirimi uygulanmış, bu indirim gerekçesi olarak sanığın beyanına itibar edilmiş, mağdurun beyanları yok sayılmıştır. Kolluk aşamasından başlayarak iddianamede, sanığın haksız tahrik indiriminden yararlanmak için ileri sürdüğü soyut iddia, başından itibaren gerçekmiş gibi yansıtılmış, sanığın eylemini hafifletecek yorumlar yapılmıştır. Bununla da yetinilmeyerek iyi hal indirimi uygulanmıştır. Sanığın önceki eylemleri ve suçları görmezden gelinmiştir.

3. Yaşanan şiddetin ciddiyetini küçümseme, algılamaktaki isteksizlik ve hatta normalleştirme eğilimi, yasa uygulayıcılarının da sorunu ataerkil bir bakış açısıyla ele aldıklarını, ataerkil düşünce kalıplarından sıyrılamadıklarını göstermektedir.

53. S.T.

OLAY ÖZETİ

S.T. 14 yaşındadır ve akrabası Ş.T.'nin tecavüzüne uğramıştır. Ş.T. tecavüzü kimseye söylememesi için S.T.'yi tehdit etmiştir, S.T. bu nedenle cinsel istismar olayını kimseye anlatamamıştır. Hamile olduğunun farkında olmayan S.T.'nin kanaması başladığında ailesi tarafından sağlanan ambulansla hastaneye götürülürken, ambulansın içinde zor bir doğum gerçekleştirmiştir. Soruşturma sonucu düzenlenen iddianamede, sanık Ş.T.'nin çocuğun cinsel istismarı suçundan cezalandırılması istenmiştir.

DEĞERLENDİRME

S.T. olayı çocuk istismarı olaylarının çocuğun en yakın çevresi ve tanıdıkları tarafından gerçekleştirildiğinin bir örneğidir. Bu istismar olayı 14 yaşında bir kız çocuğun hayatını fiziksel ve ruhsal yönden karartmıştır. Ambulansta gerçekleşen erken doğumda S.T. ölümün eşiğinden dönmüş, bebek ise ölmüştür. Savcı bu olayda S.T.'nin

bir sağlık kurumuna, tedavisi için sevkini istemiş ancak bu karar henüz takip edilmemiştir. Bu tür olaylarda onarıcı hukuk kurumları yanında sağlık görevlileri ile işbirliği hayati önem taşıdığından onarıcı ve iyileştirici tedbirler acilen alınmalıdır.

54. E.E.

OLAY ÖZETİ

E.E. 16 yaşındadır ve öğrencidir. Oğlan çocuğu olan E.E. 13 yaşında iken mahalleden tanıdığı ve amca diye hitap ettiği market sahibi K.'nin tecavüzüne maruz kalmış ve 2015 yılına kadar bu şahıs tarafından çeşitli kereler istismar edilmiştir. 2014 yılından soruşturmanın başladığı 2016 yılına kadar ayrıca dört erkek şahıs tarafından kimi kez korkutularak, bıçak gösterilerek defalarca cinsel saldırıya uğramış, şahıslardan birinin fiziksel saldırısına uğrayınca polise giderek önce bu şahıstan daha sonra hepsinden şikâyetçi olmuştur. Açılan soruşturmada, şüphelilerden sadece K. eylemini kabul edip pişmanlık bildirmiş ancak diğer şahısların hepsi suçlamayı inkâr etmişlerdir. Soruşturma safhasında alınan adli tıp raporuna göre, E.E.'de travma sonrası stres bozukluğu ile kişilik değişikliği ile anal bölgede fissür izlendiği, fissürün livata ile mümkün olduğu tespit edilmiştir. Yargılama sonunda üç sanık hakkında ağır cezalara hükmeden Mahkeme, TCK 62'de yazılı iyi hal indirimini hiçbir sanık için uygulamamıştır. Ancak sanıkların başvurduğu İstinaf Mahkemesi, her üç sanık açısından da kararı bozmuştur.

DEĞERLENDİRME

1. 2000 doğumlu E.E.'yi 13 yaşından 16 yaşına kadar istismar eden erkekler, E.E.'nin tanıdıkları ve hatta "amca" diye hitap ettiği erkeklerdir. Cinsel saldırı mağduru çocukların en yakınları ve tanıdıkları tarafından istismara uğradıklarının bir örneği de bu dosyadır. Sanıklar eylemlerini inkâr etmiş ancak E.E. isimli oğlan çocuğunu henüz 13 yaşında iken istismar eden mahalle bakkalı, çocuğun rızası olduğunu hatta çocuğun kendisini zorladığını söylemiştir.

2. Mağdur çocuk olmasına rağmen E.E.'nin kollukta, savcılıkta ve yargılama aşamasında defalarca ifadesi alınmış, uğramış olduğu cinsel saldırıları açıkça ve ayrıntılarıyla anlatması istenmiştir. E.E.'nin, travma sonrası stres bozukluğu yaşadığı gerek soruşturma safhasında ve gerekse kovuşturma aşamasında alınan adli tıp kurumu raporlarında açıkça belirtilmiştir. Defalarca ifadesi alınan E.E.'ye cinsel istismar nedeniyle uğramış olduğu travmaya ek olarak travma üstüne travma yaşatılmıştır.

3. Sanıklara iyi hal indirimi uygulanmayan altı dosyadan biridir.

55. S.D.

OLAY ÖZETİ

S.D. çocuk yaşta iken 2011 yılında A.D. ile dini nikâh yoluyla evlendirilmiş, bu evliliğinden M.N. ve G. isimli iki çocuğu olmuştur. A.D. tedaviye dirençli ve tedavi ile çalışma olanağı bulunmayan kronik şizofreni hastasıdır. Bu nedenle bir işte çalışamadığından evin ve çocukların bakımı, geçimi gibi yükümlülüklerini yerine getirememektedir. Ekonomik yönden çok sıkıntı çeken S.D., bir yandan eşinin rahatsızlığı ile ilgilenip diğer yandan çeşitli işler bulup çalışmaktadır. S.D. eşinin ailesinden yardım değil aksine baskı gördüğü, telefonu ve maaş kartına zorla el koydukları ve çocuklarını kendisine vermediklerini öne sürerek adli yardım talepli boşanma davası açmıştır. Bu davada çocuklarının velayetini, nafaka ve tazminat talep etmiştir.

Mahkeme, boşanma talebini kabul etmiş ve çocukların velayetlerini S.D.'ye vermiştir. ASP'den çocukları için yardım alan S.D., ÇATOM'da çalışmaya başlamıştır.

DEĞERLENDİRME

1. Erken yaşta evlendirilen S.D.'nin, özgür ve tam iradeyle evlenme, eşini seçme hakkı ihlal edilmiştir. Bu hak kendisine tanınsaydı büyük bir olasılıkla tedavisi mümkün olmayan hastalık sahibi bir eş seçmeyecek, kendisini mutsuz eden ortama mahkûm olmayacaktı. S.D. her şeye rağmen evliliğini sürdürmeye çabalamış hem çalışıp hem de çocuklarının ve eşinin bakımını üstlenmiştir.

2. S.D.'nin çabaları işe yaramamış, eşinin ailesi tarafından ekonomik ve psikolojik şiddete maruz kalmaktan kurtulamamıştır. Çaresiz du-

rumda kalan S.D. adli yardım talepli boşanma davası açmış ve çocuklarının velayetini de talep etmiştir.
3. Bu dava, 6284 Sayılı Yasa düzenlemelerinin uygulanması bakımından olumlu bir örnek olarak değerlendirilmektedir. ASP İl Müdürlüğü'nün S.D. ve çocuklar lehine parasal yardım yanında, ekonomik yönden güçlendirilmesi bakımından bir işe yerleştirilmesi son derece önemlidir.

56. D.D.

OLAY ÖZETİ
D.D., C.D. ile 2012 yılından beri evlidir. 2013 doğumlu bir çocukları vardır. C.D. eşi D.D.'ye fiziksel, sözel ve ekonomik şiddet uygulamaktadır. C.D. düzenli ve sürekli bir işte çalışmadığı gibi eşinin bütün gelirini kendisine vermesini istemekte ve vermediğinde şiddet uygulamaktadır. C.D., karısı D.D.'yi boşanmak istediği için boğazını sıkarak öldürmeye çalışmış, D.D. can havliyle eşyalarını bırakarak evden kaçmak zorunda kalmış, bir akrabasının evine sığınmıştır. D.D.'nin çalıştığı işyerini basan C.D., onu işten kovdurmaya çalışmış, çocuğu kaçırmakla tehdit etmiştir. D.D. Aile Mahkemesine başvurarak koruma ile kendisi ve çocuğu için nafaka talep etmiştir. Mahkeme C.D.'ye 6 ay süre ile D.D.'nin kaldığı konuta yaklaşmamasına, kendisini ve yakınlarını rahatsız etmemesine, sözel şiddette bulunmamasına, D.D. için ve müşterek çocuk için nafaka ödenmesine karar vermiştir.

DEĞERLENDİRME
Bu tedbir kararını projemizdeki diğer tedbir kararlarından ayıran husus, tedbir nafakasına, herhangi bir delil aranmadan 6284 sayılı Kanun uyarınca verilmiş olmasıdır. Bu bakımdan olumlu bir örnektir.

57. M.A.

OLAY ÖZETİ
M.A. ile O.A. 2013 tarihinde evlenmişler ve bu evliliklerinden henüz beş aylık olan bir çocukları bulunmaktadır. O.A. evliliğin ilk günlerinden başlayarak karısı M.A.'ya fiziksel ve cinsel şiddet uygulamaktadır. O.A.'nın ailesinin evinde kaldıklarından ailesi de ekonomik şiddet uygulamaktadır. M.A., eşi O.A.'nın USB'de porno görüntüler biriktirdiğini ve kendisini porno izlemeye zorladığı gibi, anal yoldan, ağzını yastıkla kapatarak zorla ilişkiye girdiğini, bunun sonucu olarak tıbben rahatsızlandığını, grup seks yapmak isteyen eşinin hamilelik ve loğusa döneminde dahi cinsel ilişkiye zorladığını iddia etmektedir. Çocuğunu alarak ailesinin evine giden M.A. nafaka davası açmıştır. O.A. ise nafaka davasından sonra açtığı boşanma davasında, M.A.'nın sürekli kavga çıkardığını, annesinin evine gittiğini, ailesini istemediğini, evliliklerinin fiilen bittiğini, boşanma yanında maddi ve manevi tazminat talep ettiğini bildirmiştir.

Her iki davanın birleştirilmesini isteyen M.A., müşterek çocuğun velayetini, ayrıca nafaka ve tazminat yanında adli tıp kurumuna sevk edilerek anal yönden cinsel saldırı izlerinin tespitini de istemiştir.
Dava devam etmektedir.

DEĞERLENDİRME
Bu dosyada M.A.'nın uğradığı, cinsel, fiziksel ve ekonomik şiddete rağmen boşanma yerine nafaka talepli dava açtığı görülmektedir. Boşanma davasını açan şiddet mağduru değil failidir. O.A.'nın uyguladığı şiddet eylemleri, ceza yasasında her biri suç olarak tanımlanmasına rağmen, kadının açtığı dava, sadece nafaka davasıdır. M.A.'nın geleneksel önyargılar yanında ekonomik yönden kendini güçsüz hissetmesinin bu seçimde rol oynadığı düşünülmektedir. Kadının güçlendirilmesi, özgür ve bağımsız karar vermesini ve seçme iradesini de etkileyecektir.

58. N.E.

OLAY ÖZETİ
N.E. ile A.R.E. 2013 yılında evlenmişler ve bu evliliklerinden 3 çocukları vardır. Sürekli şiddete maruz kalan N.E., eşi aleyhine 12 defa savcılığa ve kolluğa başvurmuştur. Ayrıca Aile Mahkemesine başvurmuş ve koruma kararı almıştır. Koruma kararına rağmen A.R.E. saldırılarına devam etmiş, N.E.'ye sözel ve fiziksel şiddet uygu-

lamış, şikâyetlerinden ve koruma kararlarından vazgeçmesi için tehdit etmeye, iftiralar atmaya başlamıştır. Bu arada uyuşturucu bağımlısı, müşterek oğlan çocuklarını da açılan davalardan vazgeçmesi için annelerine karşı kışkırtmış, çocuklar annelerine saldırıp camları kırmış, anneleri N.E.'yi darp etmişlerdir. Hatta büyük çocuk F.E., annesine babalarına karşı açmış olduğu davalardan vazgeçmediği takdirde kendisini öldüreceklerini söylemiştir. Aile Mahkemesi, sadece 6 ay süre ile A.R.E.'nin şiddet tehdidi, hakaret veya aşağılamayı içeren söz ve davranışlarda bulunmamasına karar vermiştir. Bu karara itiraz eden N.E., eşinin başka bir kadınla ayrı bir evde yaşadığını, 2015 yılından beri tehdit edildiğini ve sürekli darp edildiğini, uzaklaştırma kararı verilmediği için korkudan bakkala dahi gidemediğini, sürekli ölüm tehdidi altında yaşadığını, eşinin 2009 yılından bu yana mahalle muhtarlığı yaptığını, polislerle ilişkisi nedeniyle kendini güvende hissetmediğini, eşinin 2009 yılında görülen bir davada kendisini hâkim karşısında dahi ölümle tehdit ettiğini, bu nedenle ceza aldığını, bu nedenlerle uzaklaştırma tedbirinin uygulanmasını istemiştir. İtirazı inceleyen Aile Mahkemesi, itiraz konusu karara, ek olarak tedbir kararı verilmesinin yasal açıdan mümkün olmadığı, mağdurun yeni bir dilekçe ile aile mahkemesine başvurabileceği gerekçesi ile itirazın reddine karar vermiştir.

DEĞERLENDİRME

1. Sürekli şiddete uğrayan N.E.'nin şiddet faili aleyhine 12 başvurusu vardır. Ayrıca koruma kararı talebinde bulunmuştur. Adalete erişim konusunda bildiği tüm yolları deneyen N.E.'nin korunması için etkili tedbirler alınmış değildir. Kurumlar arası işbirliği ve risk değerlendirilmesi yapılmamış, olayın özelliklerine uygun tedbirler alınmamıştır.

2. Şiddet failinin 12 defa adli makamlara şikâyet edildiği dosyalarda bütün bu şikâyetler, sıradan zabıtai olaylar gibi değerlendirilmiş, şekilci bir adalet mekanizması uygulanmıştır.

3. Aile Mahkemesinin son kararı da hâkimlerin olaylara şekilci yaklaşmalarının çarpıcı örneklerinden biridir. Mahkeme, şekil şartları açısından N.E.'nin koruma talebini reddetmiş ancak karşısındaki olayı sıradan bir dosya gibi gördüğünden, yeni bir başvuruyu yine N.E.'ye yüklemiştir. Oysa hâkim, somut olayda risk değerlendirmesi yapmış olsaydı, N.E.'nin çırpınışını görecek ve kendiliğinden yeni ve olayın özelliklerine uygun bir tedbir kararı verecekti.

59. S.Ç.

OLAY ÖZETİ

S.Ç. ile N.Ç. 2000 yılında evlenmişler ve dört çocukları bulunmaktadır. Uyuşturucu ve alkol bağımlısı N.Ç., eşine ve çocuklarına ağır fiziksel ve psikolojik şiddet uygulamakta, bu şiddetin dozu her geçen gün ve özellikle uyuşturucu ve alkol kullandığında artmaktadır. Son başvuru tarihinden yaklaşık bir yıl önce aile büyüklerinin de araya girmesi ile N.Ç., psikiyatra gitmeye ikna olmuş, ancak Sağlık Bakanlığı izni gerektiren ağır ilaçları, alkol ve uyuşturucu ile birlikte aldığından şiddetin dozu daha da ağırlaşmıştır. S.Ç.'nin maruz kaldığı fiziksel şiddete ilişkin doktor raporları vardır. 25.05.2016 günü, N.Ç. karısı S.Ç.'yi müşterek çocukların önünde soyarak dövmüş, araya girmeye çalışan çocukları da içinde kaynar su bulunan bir kap ile kovalamış, çocukların evden kaçarak komşulara sığınması üzerine komşuların çağırdığı polise dahi saldırmıştır. Bunun üzerine kolluk, 6284 sayılı Kanun uyarınca tedbir kararı vermiş ancak bu kararı, süresi içinde hâkim onayına sunmadığı için karar hükümsüz kalmıştır. Dört çocuğuyla akrabalarının yanında kalan S.Ç., kendisinin, çocuklarının ve akrabalarının tehdit altında olduğundan ve her hangi bir geliri bulunmadığından bahisle, nafaka ve koruma talepleri yanında eşinin bir sağlık kurumunda tedavi altına alınmasına karar verilmesini istemiştir. Mahkeme, 3 ay süre ile şablon tedbirlerin uygulanmasına karar verirken şiddet faili N.Ç.'nin sağlık kurumunda tedavisine ilişkin taleple ilgili kabul ya da ret gibi hiçbir karar vermemiştir. S.Ç. boşanma davası açmış, bu davada, boşanma yanında müşterek çocukların velayetlerini ve nafaka talep etmiştir. Bu arada N.Ç. aleyhine darp, tehdit, hakaret suçlarından iki ceza davası açılmıştır. S.Ç. Aile Mahkemesine, N.Ç. aleyhine yürütülen savcılık dosyası örnekleri ile doktor raporu ile tekrar başvurarak, tehdit altında olduğunu, davaların duruşmalarına

gitmemesi için tehdit edildiğini, bu nedenle 6 ay süre ile uzaklaştırma, koruyucu ve önleyici tedbir kararları yanında, N.Ç.'nin şiddete meyilli olması sebebiyle bir sağlık kuruluşunda tedavi olmasına karar verilmesini talep etmiştir. Mahkeme, talepleri kabul etmiş ve sağlık kuruluşunda tedavi konusunda ise bu defa, şiddet uygulayan kusurlu kişinin 6 ay süreyle korunan kişinin bulunduğu yerlerde alkol, ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması, ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişiye ve bunların bulunduğu yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması halinde hastaneye yatmak dahil muayene ve tedavisinin sağlanmasına karar vermiştir. Ancak raporun yazıldığı tarihe kadar tedavi konusunda alınan tedbir kararının takibi hususunda, savcılık, ASP ve kollukça her hangi bir adım atılmış değildir. Oysa bu kararın bir örneği bu kurumlara gereğinin yapılması için gönderilmektedir.

DEĞERLENDİRME

Bu dosya diğerlerinden, alınan tedbir kararının niteliği bakımından ayrılmaktadır. S.Ç., ilk başvurusunda N.Ç.'nin alkol ve uyuşturucu bağımlılığını, şiddete meyilli bir kişilik olduğunu anlatmış ve bir sağlık kuruluşunda tedavisinin sağlanmasına karar verilmesini istemiş ancak hakim, bu tedbir talebi hakkında bir karar vermeyerek şablon tedbirleri uygulamıştır. Ancak S.Ç.'nin ısrarlı talebi karşısında ikinci başvuruda, bu yönde bir karar vermiş ancak bu karar, infazı yönünden muğlaklık içermektedir. Hakim, N.Ç.'nin bağımlılığının olması halinde hastaneye yatmak dahil muayene ve tedavisinin sağlanmasına karar vermiştir ki N.Ç.'nin bağımlı olup olmadığına kimin karar vereceği belli değildir. Oysa hakim, kendiliğinden hastaneye sevkini ve muayenesini isteyebilirdi. Bu karar, yasa gereği, ASP İl Müdürlüğüne ve Savcılığa gönderilmiş ancak raporun yazıldığı tarihe kadar infazı ve takibi yönünde hiçbir kurum henüz harekete geçmemiştir.

60. Ş.S.

OLAY ÖZETİ

Ş.S. ve A.S. 1992 yılında evlenmişler ve bu evliliklerinden 3 çocukları vardır. A.S. evlilikten beklenen sorumlulukları yerine getirmeyen ve sürekli borçlanarak ailesine sıkıntılar yaşatan, onları külfet altına sokan biridir. Zaman zaman evi terk ederek 15-20 günlük sürelerle eve gelmeyen A.S.'nin telefonuna bir kadından gelen mesaj üzerine araları bozulmuş ve Ş.S. boşanmak istemiştir. Bunun üzerine eşinin işyerine giden A.S., elindeki bıçakla Ş.S.'yi yüzüne ve kafasına, kalçasına ve baldırına gelecek şekilde 6 yerinden bıçaklamış ve Ş.S.'nin bağırması üzerine olay yerinden kaçmıştır. Hastaneye hayati tehlike kaydı ile yatırılan Ş.S. uzun süre tedavi görmüştür. Adli Tıp Kurumu, Ş.S.'nin kesici delici aletle yaralanmasının yaşamını tehlikeye sokan bir durum olduğunu ve kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olmadığını bildirmiştir. A.S. hakkında yakın akrabayı öldürmeye teşebbüs suçundan dava açılmıştır. Şiddet faili A.S. verdiği ifadelerde, eşinin işyerine konuşmak amacıyla gittiğini, ancak eşinin kendisine olmadık laflar etmesi üzerine sinirlenerek korkutmak amacıyla bıçağı çıkardığını, o andan sonrasını hatırlamadığını, pişman olduğunu söylemiştir. Şiddet mağduru Ş.S. duruşmadaki beyanında, şikâyetçi olmadığını belirtmiştir. Dava sonuçlanmış ve A.S.'ye kasten yaralama suçundan 3 yıl 9 ay hapis cezası verilmiştir.

Ş.S. ayrıca boşanma davası açmış ve 18 yaşından küçük çocuklarının velayetinin kendisine verilmesini istemiş ancak nafaka ve tazminat, müşterek konuttaki eşyaları, yargılama gideri talep etmemiştir. Dava, anlaşmalı boşanma davası olarak açılmış ancak hayati tehlike geçirecek şekilde yaralama olayı nedeniyle dava çekişmeli boşanma olarak ele alınmış ve çekişmeli boşanma prosedürü uygulanmış, pedagog görüşü de alınarak sonuçta boşanmaya ve 18 yaşından küçük çocukların anneye bırakılmasına karar verilmiştir.

DEĞERLENDİRME

Bu dava da kadının özgür bir birey olarak görülmediğinin, karar alma konusunda hakkının olmadığının bir örneğidir. Evin bütün sorumluluğunu, geçimini, çocukların bakımını üstlenmesine rağmen Ş.S. birey olarak görülmediğinden hakları da yoktur. Boşanma isteği, neredeyse hayatına mal olacakken tesadüf eseri kurtulmuştur. Öldürmeye teşebbüs suçu, mağdurun şikayetini

geri çekmesiyle yaralama suçuna dönüştürülmüş, şiddet uygulayana daha az ceza verilmiştir.

61. A.Ç.

OLAY ÖZETİ

A.Ç. henüz 14-15 yaşlarındadır. Hasımları tarafından öldürülen babasının, yerlere saçılan parçalarını toplayan A.Ç. bu olaydan çok etkilendiğini söylemiş ve kan davası adıyla devam eden uyuşmazlıklar nedeniyle amcasının yanına gönderilmiştir. Amcası, adli sicili kabarık bir kişidir ve A.Ç.'yi başlık parası alarak tanıdığının oğlu M.Ş.D.'yle dini nikahla erken yaşta evlendirmiş, düğün yapılmıştır. Bir çocuk doğuran A.Ç.'nin amcası, bu defa kayınpederinin evindeki misafirlere saldırmış ve bu saldırıda bir kişi ölmüş ve A.Ç.'nin kayınpederi de yaralanmıştır. Bu olaydan sonra aileler arasına giren husumet nedeniyle M.Ş.D., A.Ç.'ye kötü davranmaya, A.Ç.'nin ailesi ise A.Ç.'ye çocuğunu da bırak gel diye baskı yapmaya başlamıştır. A.Ç.'nin annesi karakola giderek kızına şiddet uygulandığı ve zorla tutulduğu iddiasıyla suç duyurusunda bulunmuştur. Açılan soruşturma sırasında yaş küçüklüğünü fark eden Savcılık yaş tespiti için A.Ç.'yi Adli Tıp Kurumuna sevk etmiş ve A.Ç.'nin M.Ş.D. ile evlendiği sırada 15 yaşını doldurmadığı ortaya çıkmıştır. M.Ş.D., M.Ş.D.'nin babası, annesi ve A.Ç.'nin annesi ve amcası aleyhine çocuğun cinsel istismarı suçundan dava açılmış ancak nikâhı kıyan imamın kimliği diğer olaylarda olduğu gibi tespit edilememiştir. Yargılama sonunda çocuğun cinsel istismarı ve zorla alıkoymaktan M.Ş.D. ve A.Ç.'nin amcasına ceza verilmiş, bu cezalara iyi hal indirimi uygulanmıştır.

DEĞERLENDİRME

A.Ç. çocuk yaşta, babasının ölümü ile ruhsal yönden sarsılmış, can güvenliği bulunmadığından amcasının yanına gönderilmiştir. Eğitim hakkından yararlanamayan A.Ç. bu defa amcası tarafından başlık parası karşılığında tanımadığı bir kişi ile evlendirilmiştir. Küçük yaşta hamile kalmış ve bir çocuk dünyaya getirmiş, aileler arasındaki husumet nedeniyle bu defa psikolojik şiddet görmeye başlamıştır. Bu dosya küçük yaşta evlendirilen çocukların, bir dizi ayrımcı pratikle hayatlarının karartıldığının ve henüz fiziksel ve psikolojik yönden hazır olmadıkları halde cinsel ilişkiye ve çocuk doğurmaya zorlandığının tipik bir örneği olarak ortaya çıkmaktadır. Şayet aileler arasında husumet başlamasa ve A.Ç.'nin annesi bu nedenle karakola başvurmasa, bu evlilik bugün devam ediyor olacaktı. Bu örneğin de açıkça gösterdiği gibi esasen ceza yasasında suç olarak belirlenen eylem, yaygın bir biçimde işlenmekte ve ceza yasası, çocuğun cinsel istismarı yönünden sürekli ihlal edilmektedir. Cezai tedbirlerin sorunun çözümünde etkili olmadığı görülmektedir. Bu durumda yaygın, bütüncül ve eşgüdümlü politikalara ihtiyaç olduğu ortadadır. Bu politikaları planlayacak ve uygulamaya geçirecek güç, Devletin gücüdür.

HANE ZİYARETLERİ RAPORU

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bulunan 22 ilde 22.864 kadın evlerinde ziyaret edilerek onlara aileleri, evlilikleri ve çocuklarıyla ilgili çeşitli sorular yöneltilmiştir. Görüşme dili olarak %85,6 oranında Türkçe, %14,2 oranında Kürtçe ve geri kalanlarda Arapça ve Zazaca tercih edilmiştir. Kadınların %56,8'inin anadili Kürtçe, %33,1'inin Türkçe, %7,2'sinin Zazaca ve %2,8'inin Arapçadır. Görüşülen kadınların ortalama yaşı 36 olup en küçüğü 13, en büyüğü 89 yaşındadır.

Ziyaret ettiğimiz kadınların %75'i evli, geri kalanı bekârdır. Evliliklerde %96,2 oranında resmi ve dini nikâh birlikte yapılmıştır. Bekârlar arasında hiç evlenmemişler en yüksek oranı oluştururken, 362 kadın boşanmış, 1.094 kadın ise kocasını kaybetmiştir.

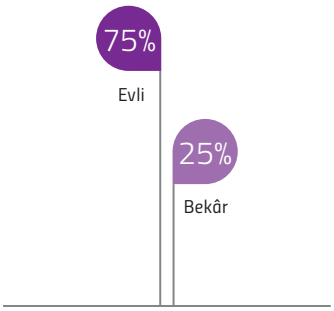

Medeni durumu

Evli olanlar	Sayı	%
Yalnız dini nikâhlı	374	2,2
Yalnız resmi nikâhlı	183	1,1
Resmi ve dini nikâhlı	16.484	96,1
Nikâhsız birlikte yaşıyor	25	0,1
Evli, ayrı yaşıyor	79	0,5
Toplam	**17.145**	

Bekâr olanlar	Sayı	%
Hiç evlenmemiş	4.263	74,6
Boşanmış	362	6,3
Kocası yaşamıyor	1.094	19,1
Toplam	**5.719**	

Evlendikleri yaş açısından bakıldığında kadınların %44'ü 18 yaşının altında evlendiğini ifade etmiştir. Evlilik şekli açısından bakıldığında ise kadınların %62'sinin görücü usulü, %4'ünün zorla evlendirildiği görülürken sadece %34'ü anlaşarak-severek evlendirilmiştir. Zorla evlendirilen kadınlar en çok akraba, kuma ve berdel evliliklerine zorlanmıştır.

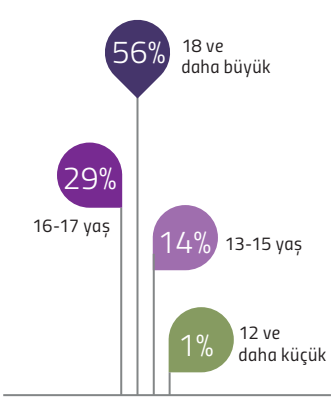

Evlilik yaşı

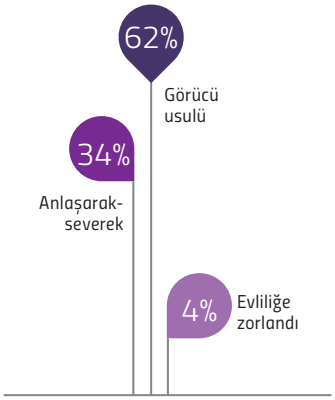

Nasıl evlendi?

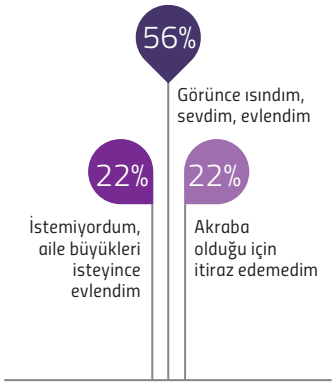

Görücü usulü evlenenler

Zorla evlendirilenler	Sayı	%
Akraba evliliği	350	53,0
Kayın evliliği	13	2,0
Kuma	115	17,4
Berdel	156	23,6
Kan bedeli	9	1,4
Beşik kertmesi	17	2,6
Toplam	**660**	

Ziyaret ettiğimiz kadınların %30'u göç ettiğini ifade etmiştir. Göçe en çok evlilik gerekçe olarak gösterilirken bunu iş bulma ve güvenlik takip etmektedir.

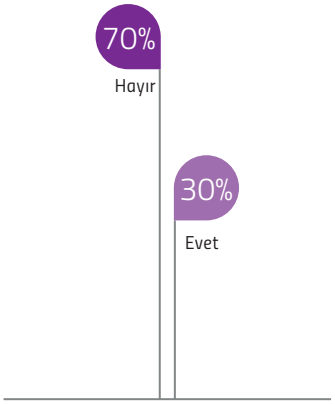

Göç ettiniz mi?

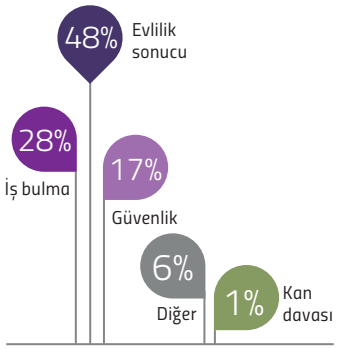

Göç etme nedeni?

Görüşme yaptığımız kadınlar arasında okur-yazar olmayanların oranı %26'dır. Ziyaret ettiğimiz kadınların %64'ü okula gitme imkânı bulmuştur ancak bunların yarıya yakını ilkokuldan sonra okula devam edememiştir.

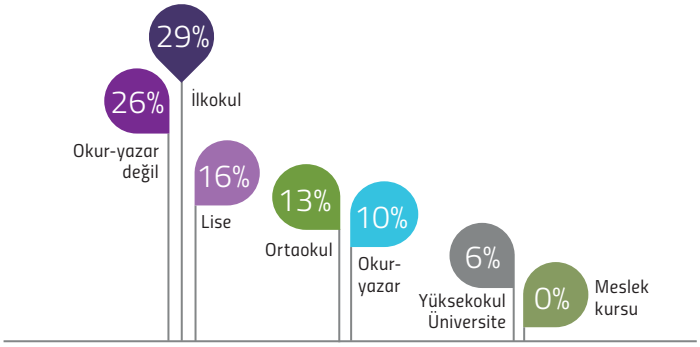

Eğitim durumu

Ziyaret ettiğimiz hanelerdeki oda sayısı 3,1 olup evlerde ortalama 5,3 kişi birlikte yaşamaktadır.

Ziyaret ettiğimiz hanelerdeki gelir daha çok 500.- ile 2.000.-TL arasındadır.

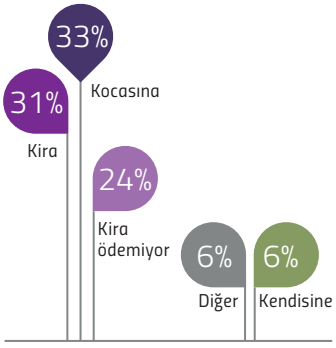

Ev kime ait?

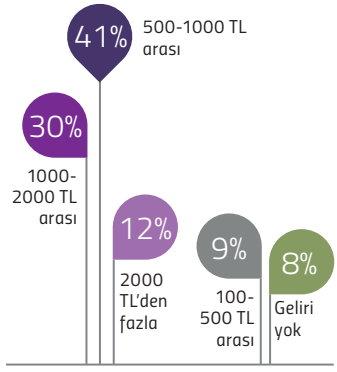

Hanenin ortalama aylık geliri

Evlerin ortalama %6'sı kadınların kendisine aittir. Ev dışında çalışan veya ev içinde çalışarak gelir elde eden kadın oranı sırasıyla %7 ve %3'tür.

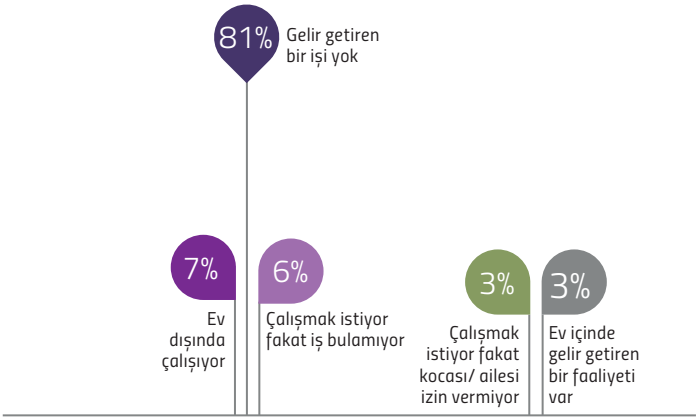

Ev işleri dışında gelir getiren bir faaliyetiniz var mı?

Ziyaret ettiğimiz kadınların %37'si mirastan pay alabildiklerini ifade etmiştir. İllerdeki duruma daha ayrıntılı bakıldığında kadınların eğitim seviyesi ve çalışma yaşamına katılımları arttıkça mirastan pay alma oranlarının da arttığı söylenebilir. Mirastan pay alan kişilerin %65,7'si bu paylaşımın daha çok medeni hukuk çerçevesinde olduğunu ve genellikle eşit dağıtıldığını ifade etmektedir.

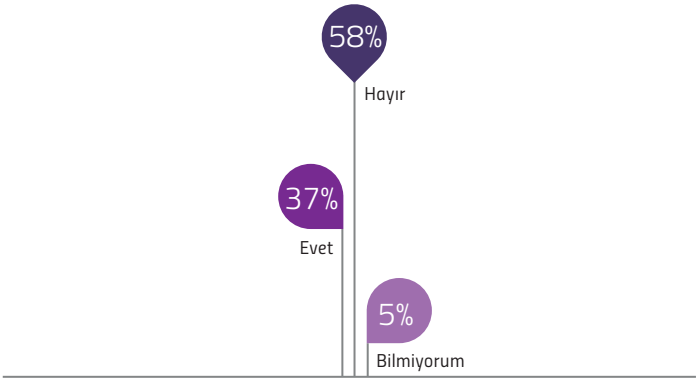

Ailenizde kadınlar mirastan pay alabilir mi?

Miras paylaşımında dayanak alınan nedir?	Sayı	%
Medeni kanun	5.626	65,7
Töreler (din, inanç vs.)	2.836	33,1
Bilmiyorum	107	1,2
Toplam	**8.569**	

Miras nasıl dağıtılır?	Sayı	%
Kadın ve erkeğe eşit bir şekilde	5.604	66,2
Erkeğe 2 hak, kadına 1 hak	1.973	23,3
Erkeğe 3 hak, kadına 1 hak	742	8,8
Diğer	140	1,7
Toplam	**8.459**	

Ziyaret ettiğimiz kadınların %91'i kadınların şiddet yaşadığını düşünmektedir. Genel olarak cinsel şiddet daha az olmak üzere kadınların tüm şiddet türlerini yaşadığı düşünülmektedir. Görüştüğümüz kadınların %30'u şiddet gören kadınların bundan kurtulmak için çaba gösterdiğini düşündüğünü söylemiştir. Şiddetten kurtulmak için öncelikle aileye başvurulmaktadır. Bundan sonraki tercih ise karakol, savcılık veya arkadaş olabilmektedir. Şiddetten kurtulmak için çaba gösteremeyen büyük çoğunluğun en önemli gerekçesi şiddet uygulayana karşı duyduğu korkudur. Bunu şiddete razı olma ve bazı illerde dil veya nereye başvuracağını bilmemek takip etmektedir.

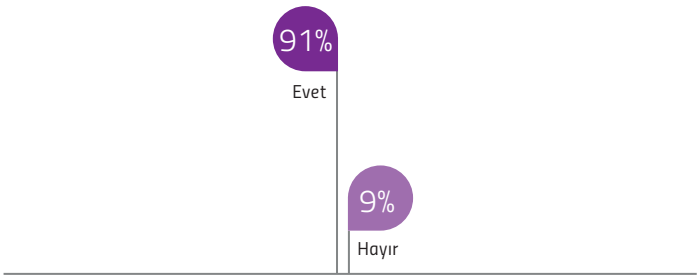

Sizce kadınlar şiddet yaşıyor mu?

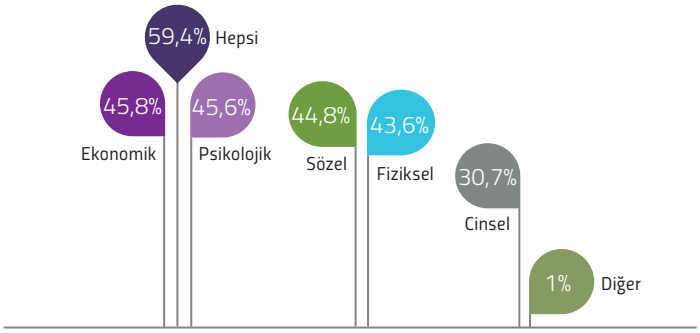

Kadınlar hangi şiddet türlerini yaşıyorlar?

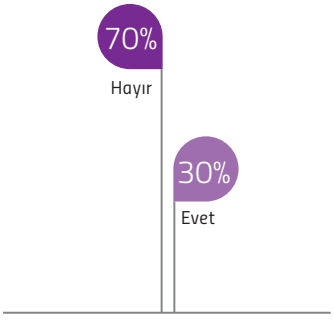

Kadınlar şiddetten kurtulmak için çaba harcıyor mu?

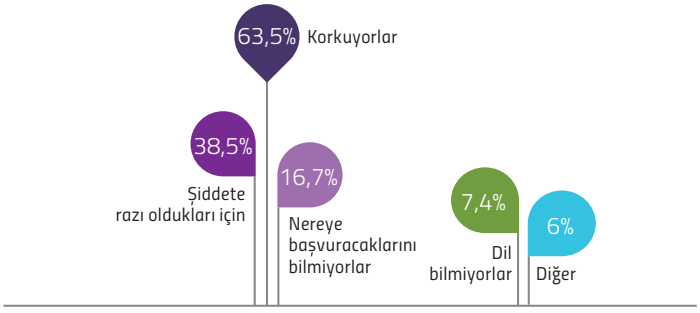

Kadınlar şiddetten kurtulmak için neden çaba harcamıyorlar?

** Birden fazla seçenek işaretlenmiş olabilir.*

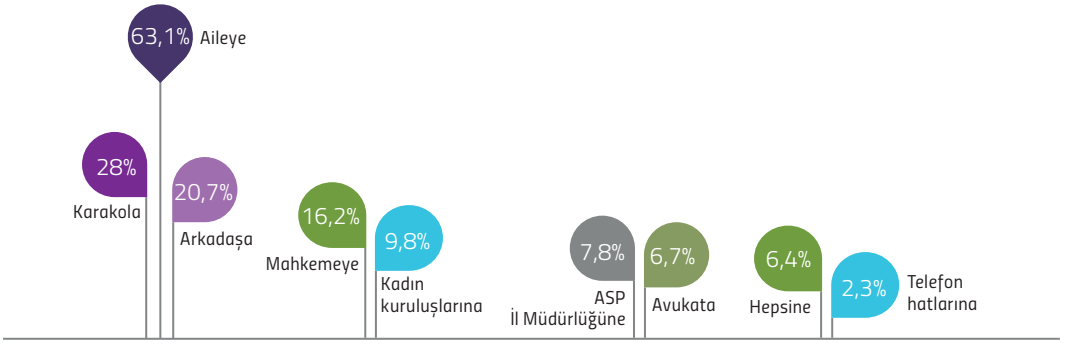

Kadınlar şiddetten kurtulmak için nerelere başvuruyorlar?

Ziyaret ettiğimiz kadınların 17.447'si ortalama 3,6 çocuk sahibidir ve ilk çocuklarını doğurma yaşı kendi ifadelerine göre 19,9 olmuştur. Evde çocuklarıyla özel vakit geçirebilenlerin oranı %68 olmuştur. Çocuklarıyla vakit geçiremeyen kadınlar ise buna gerekçe olarak büyük çoğunlukla boş vakitlerinin olmamasını göstermiştir. Annelerin %14,2'si ise gerek duymadığı için çocuklarıyla özel vakit geçirmemektedir.

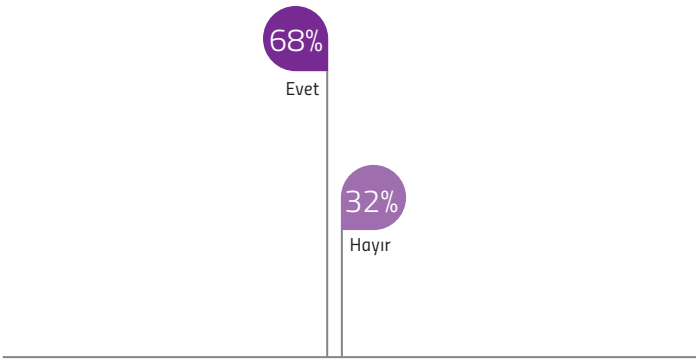

Evde çocuğunuzla özel vakit geçirebiliyor musunuz?

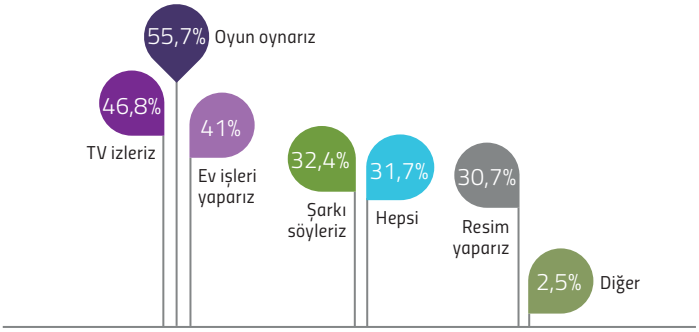

Evde çocuğunuz/çocuklarınızla özel vakit geçirebiliyorsanız neler yapıyorsunuz?

** Birden fazla seçenek işaretlenmiş olabilir.*

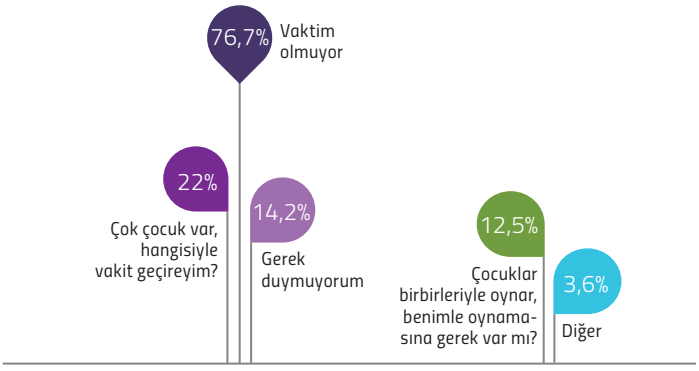

Evde çocuğunuz/çocuklarınızla özel vakit geçiremiyorsanız nedeni nedir?

** Birden fazla seçenek işaretlenmiş olabilir.*

Kadınların %60,5'i evde çocuklarıyla yaşadıkları problemleri konuşarak, dinleyerek çözdüklerini ifade etmiştir. Korkutarak, cezalandırarak sorunları çözenlerin oranı %30'ların altında kalmıştır. Çocuk sahibi kadınların %62'si aile ile ilgili kararlarda çocuklarına danışmaktadır.

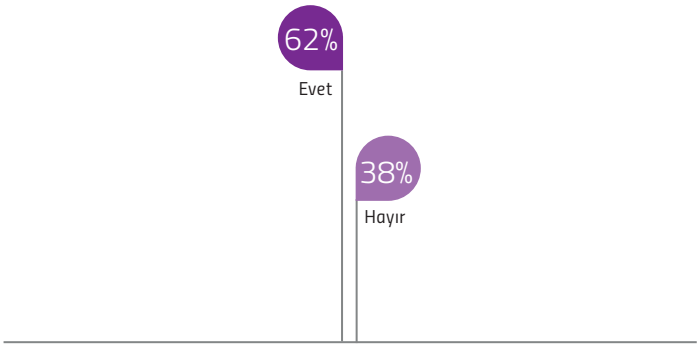

Ailenizle ilgili kararlar konusunda çocuklarınıza danışır mısınız?

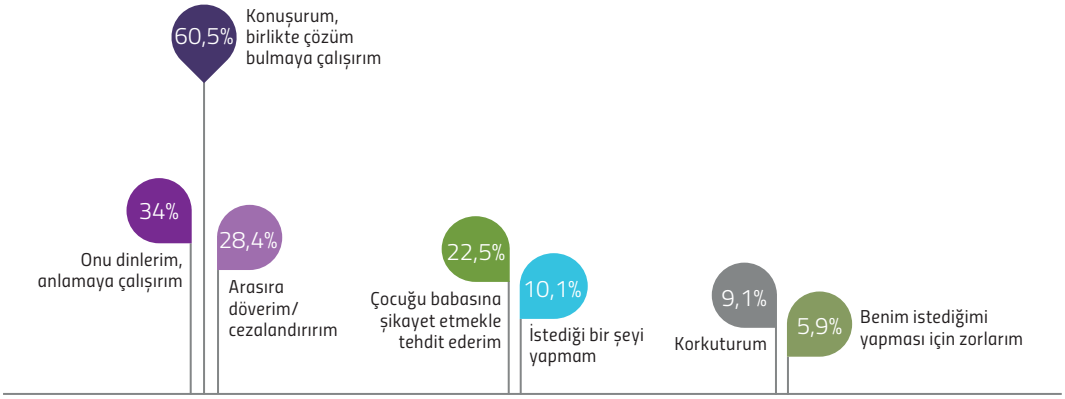

Evde çocuğunuzla/çocuklarınızla bir sorun yaşadığınızda nasıl çözüyorsunuz?

Çocuklarınız siz sormadan fikrini söylerse nasıl karşılarsınız?	Sayı	%
Dikkate alırız	11.915	68,3
Üstüne vazife olmayan şeylere burnunu soktuğu için kızarız	4.794	27,5
Diğer	730	4,2
Toplam	**17.439**	

Ziyaret ettiğimiz çocuk sahibi olan kadınların %33'ü çocuklarıyla bir etkinliğe katıldıklarını söylemiş ve sadece %39'u bundan sonra yapılacak etkinliklere katılmak istediğini ifade etmiştir. Her iki oran da oldukça düşük gözükmektedir. Daha önce imkânsızlıklar nedeniyle aileler çocuklarıyla bir etkinliğe katılma imkânı bulamamış olabilir ancak bundan sonraki etkinliklere katılma arzusunun bu kadar düşük olması eldeki veriler ile açıklanabilecek bir husus değildir.

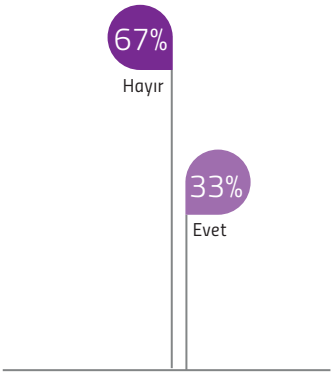

Çocuklarınızla bir etkinliğe katıldınız mı?

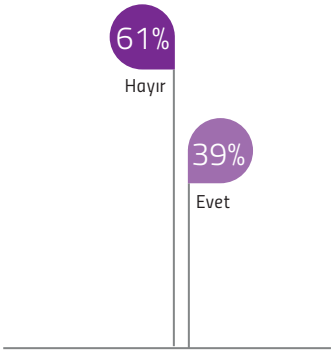

Çocuklarınızla bir etkinliğe katılmak ister misiniz?

Sorularımızı cevaplayan kadınlar mahallelerinin yoksulluk, altyapı eksikliği, çocuk parkının olmayışı ve güvenlikle ilgili problemleri olduğunu ifade etmiştir. Kendilerinin en önemli ihtiyacının ekonomik destek ve iş olduğunu söylemişlerdir. Haklarını öğrenmek isteyenlerin oranı %17, şiddetten kurtulmak için destek isteyenlerin oranı %3 olmuştur.

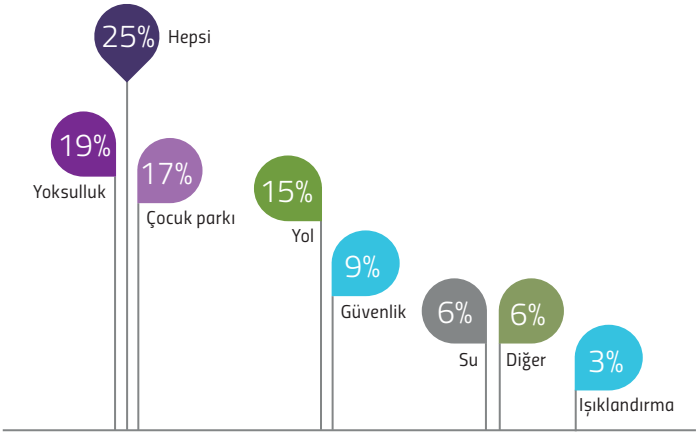

Mahallenizin en önemli sorunu nedir?

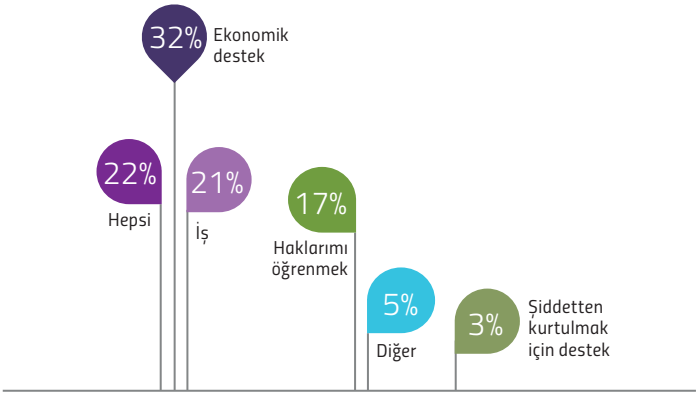

En önemli ve acil ihtiyacınız nedir?

ŞİDDET BAŞVURULARI RAPORU

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan 22 ilde 2016 yılında şiddet gördüğü için KAMER'e başvuran 726 kadın ile görüşülerek şiddet takip formu doldurulmuştur. Kadınlarla yapılan ilk görüşmelerin %93,3'ü yüz yüze, %6,7'si telefon ile yapılmıştır. Görüşülen kadınların ortalama yaşı 34,4 olup en küçüğü 12, en büyüğü 74 yaşındadır.

Başvuranların yaşı	
Yaş ortalaması	34,4
En küçük	12
En büyük	74
Cevap veren kişi sayısı	**726**

Kadınların çoğunluğunun anadili Kürtçedir. Eğitim durumları açısından bakıldığında %28'i okuma yazma bilmemektedir. Başvuru yapan kadınların ancak %20'ye yakın bir kısmı lise veya daha yüksek düzeyde bir eğitim alabilmiştir.

Anadili	Sayı	%
Türkçe	134	18,5
Kürtçe	473	65,2
Zazaca	36	4,9
Arapça	80	11,0
Rusça	0	0,0
Farsça	2	0,3
Diğer	1	0,1
Toplam	**726**	

Eğitim durumu	Sayı	%
Okur-Yazar Değil	203	28,0
Okur-Yazar	74	10,2
İlkokul Mezunu	191	26,3
Ortaokul Mezunu	116	16,0
Lise Mezunu ve Dengi	102	14,0
Yüksekokul /Üniversite Mezunu	38	5,2
Meslek Kursu	2	0,3
Toplam	**726**	

Kadınların %75'i evlidir ve evliliklerde %80,9 oranında resmi ve dini nikâh birlikte yapılırken %8,3'ünde yalnızca dini nikâh yapılmıştır. Bekârlar arasında hiç evlenmemişler en yüksek oranı oluştururken kadınların %35,7'si boşanmış, %21,4'ü kocasını kaybetmiştir. Halen evli olan veya yaşamlarında evlilik yaşamış olan kadınların %54,3'ü evliliklerini 18 yaşın altında yaptıklarını ifade etmektedir. Kadınların 573'ünün ortalama 3,4 çocuğu bulunmaktadır.

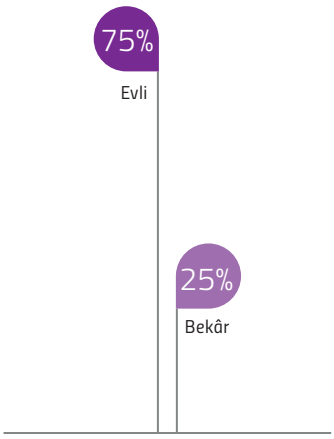

Medeni Durumu

Evlilik durumu	Sayı	%
Yalnız Dini Nikâhlı	45	8,3
Yalnız Resmi Nikâhlı	7	1,3
Resmi ve Dini Nikâhlı	440	80,8
Nikâhsız Birlikte yaşıyor	2	0,4
Evli Ayrı Yaşıyor	50	9,2
Toplam	**544**	

Bekâr ise	Sayı	%
Hiç Evlenmemiş	78	42,9
Boşanmış	65	35,7
Kocası Ölmüş	39	21,4
Toplam	**182**	

Evlilik şekli açısından bakıldığında başvuru yapan kadınların %67'si görücü usulü evlenirken, %8'i zorla evlendirildiğini ifade etmiştir. Görücü usulü evlendiğini söyleyen kadınların yarıya yakını evleneceği kişiyi görünce ısındığını sevdiğini ifade etmektedir. Zorla evlendirildiğini ifade eden 45 kadının büyük çoğunluğu akraba veya kuma evliliğine zorlanırken 4 kadın berdel, 1 kadın kayın ve 1 kadın da beşik kertmesi evliliğine zorlanmıştır.

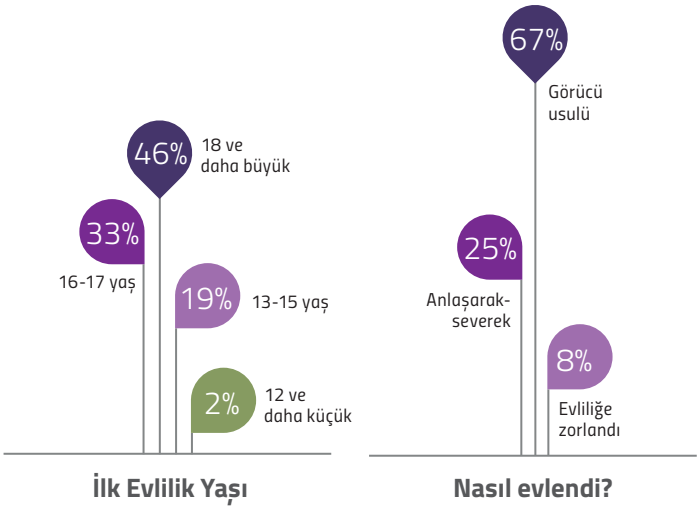

Görücü usulü evlenenler	Sayı	%
İstemiyordum aile büyükleri isteyince evlendim	165	37,7
Görünce ısındım, sevdim evlendim	200	45,8
Akraba olduğu için itiraz edemedim	72	16,5
Toplam	**437**	

Zorla evlendirilenler	Sayı	%
Akraba Evliliği	28	62,2
Kayın Evliliği	1	2,2
Kuma	11	24,5
Berdel	4	8,9
Kan Bedeli	0	0,0
Beşik Kertmesi	1	2,2
Toplam	**45**	

Başvuru yapan kadınların %43'ü daha öncesinde göç ettiğini ifade ederken bu kadınların %19,4'ü bunu son bir yıl içerisinde yaşadığını söylemektedir. Göçe neden olarak en çok evlilik ve güvenlik gerekçe olarak gösterilmiştir.

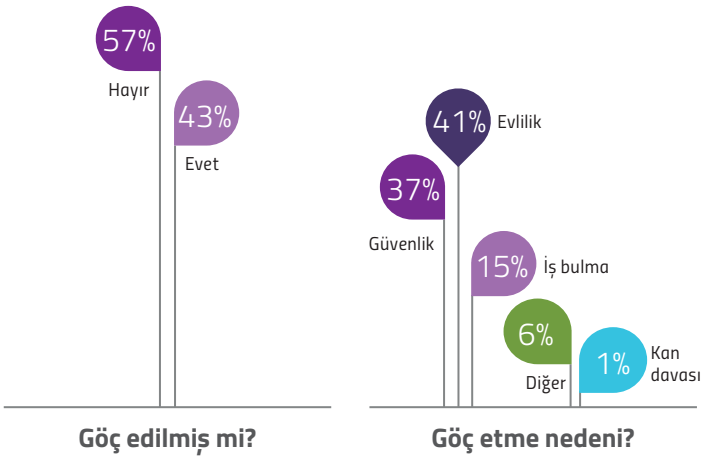

Ne zaman göç etmiş?	Sayı	%
Bir yıldan az	60	19,3
1-5 yıl	89	28,7
6-9 yıl	47	15,2
10 yıldan fazla	114	36,8
Toplam	**310**	

Şiddet nedeni ile başvuru yapan kadınların ancak %10'u ev dışında çalışmaktadır. Çalışmayan kadınların %44,2'si kendisinin çalışmak istemediğini belirtirken, %40,9'u iş bulamadığını, %14,9'u ise evden izin alamadığı için çalışmadığını ifade etmektedir. Başvuru yapan kadınların %84'ünün kendine ait geliri bulunmazken, %36,6'sının herhangi bir sağlık güvencesi bulunmamaktadır.

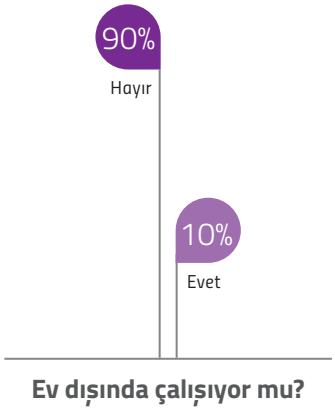

Neden ev dışında çalışmıyor?	Sayı	%
Çalışmak istiyor fakat kocası/ailesi izin vermiyor	51	14,9
Çalışmak istiyor, engeli yok fakat iş bulamıyor	140	40,9
Çalışmak istemiyor	151	44,2
Toplam	**342**	

Sosyal güvencesi var mı?	Sayı	%
Sağlık sigortası var	271	37,3
Babası üzerinden sağlık güvencesi var	63	8,7
Kocası üzerinden sağlık güvencesi var	123	16,9
Kendisi emekli memur ya da işçi	3	0,4
Sağlık güvencesi yok	266	36,7
Toplam	**726**	

Gelir kaynakları	Sayı	%
Kendine ait geliri yok	610	84,0
Kendine ait geliri var	93	12,8
Babası üzerinden geliri var	10	1,3
Kaybettiği kocası üzerinden bir geliri var	5	0,7
Çocuklara bakıyor	4	0,6
Nafaka	4	0,6
Toplam	**726**	

Başvuru yapan kadınların %15'i gecekonduda oturmaktadır. Evlerin ancak %21,6'sı kendisi veya kocasına ait olup başvuru yapan kadınlar çoğunlukla kirada oturmaktadır.

Konut kimin?	Sayı	%
Kendisinin	33	4,5
Kocasının	124	17,1
Kira	315	43,4
Babasının/kayınpederinin/akrabalarının kira ödemiyor	233	32,1
Diğer	21	2,9
Toplam	**726**	

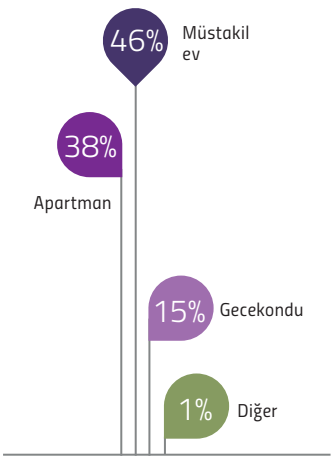

Yaşadığı konut türü

Evdeki kişi sayısı	Sayı	%
1-5 kişi	407	56,1
6-10 kişi	265	36,5
11-20 kişi	49	6,7
Daha fazla	5	0,7
Toplam	**726**	

Başvuru yapan kadınların %7,7'si gördüğü şiddetin aile dışından kaynaklandığını ifade ederken geri kalanlar aile içi şiddete maruz kalmışlardır. Kadınların %5,6'sı ise namus cinayetine maruz kalma ihtimalinden bahsetmiştir. Aile içi şiddet %72'ye yakın bir oranda koca veya birlikte olduğu kişi, %8 oranında ise eski koca veya ayrıldığı kişi tarafından uygulanmaktadır. Aile dışı şiddete ise kadınlar en çok kamu kurumlarında maruz kalmaktadırlar.

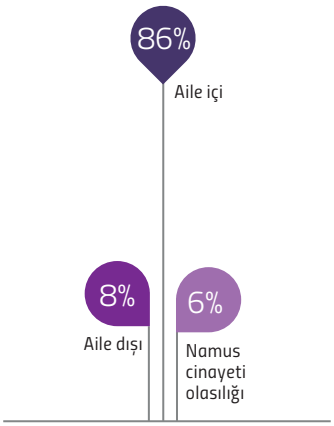

Vaka tanımı

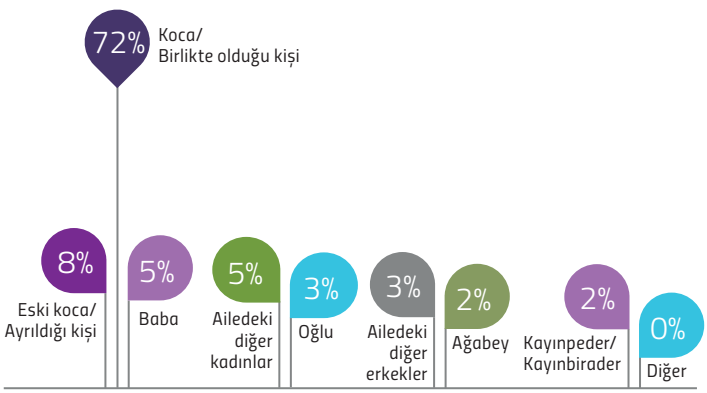

Aile içi şiddeti uygulayanın kimliği

Aile dışı şiddeti uygulayanın kimliği	Sayı	%
İş yerinde amiri	3	5,4
İş yerinde iş arkadaşları	3	5,4
Sokakta tanımadığı biri	8	14,3
Gözaltında	0	0,0
Bir kamu kurumunda/kuruluşunda	22	39,2
Diğer	20	35,7
Toplam	**56**	

Yaşanılan şiddet türü açısından bakıldığında %89 ile psikolojik şiddet ilk sırada yer alırken bunu ekonomik ve sözel şiddet türleri takip etmiştir. Kadınların %48,3'ü fiziksel, %38,3'ü ise cinsel şiddet yaşadığını ifade etmiştir.

Şiddet türü	Sayı	%
Fiziksel	351	48,3
Ekonomik	601	82,8
Sözel	500	68,9
Cinsel	282	38,8
Psikolojik	646	89,0
Cevap veren kişi sayısı	**726**	

** Birden fazla seçenek işaretlenmiş olabilir.*

Gördüğü şiddet nedeniyle KAMER'e yapılan başvuru sırasında kadınların %90,5'inde herhangi bir fiziksel iz bulunmamaktadır. Kadınların %7,4'ünde vücutta çeşitli yerlerde ağrılar mevcut iken 8 kadında kesik ve çürük, 3 tanesinde derin kesik ve 4 tanesinde ciddi travma bulunmaktadır.

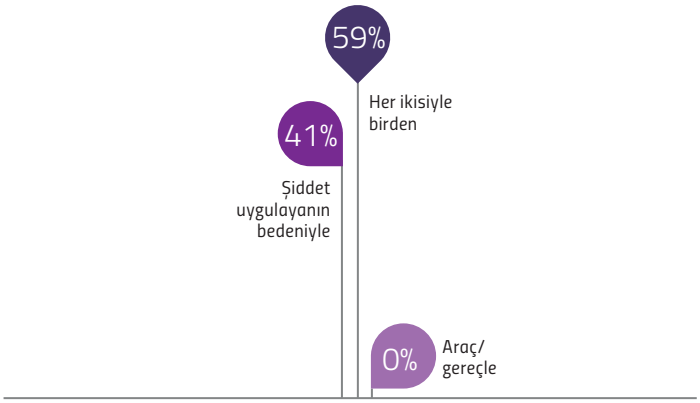

Fiziksel şiddet hangi yollarla uygulanıyor?

Başvuranın fiziksel durumu	Sayı	%
Gözle görülür fiziksel iz yok	657	90,5
Kesik ve çürük	8	1,1
Derin kesik ve çürük (dikiş gerektiren)	3	0,4
Kırık kemik	0	0,0
Ameliyat gerektirecek yara, kafa travması vb.	4	0,6
Şiddet sonucu çeşitli ağrılar (bel, kol, boyun, vb.)	54	7,4
Toplam	**726**	

Başvuranın doktor ya da adli tıp raporu var mı?	Sayı	%
Adli tıp raporu var (10 günden az)	16	2,2
Adli tıp raporu var (10 günden fazla)	13	1,8
Doktor-hastane raporu var	40	5,5
Tecavüz raporu var	1	0,1
Raporu yok	656	90,4
Toplam	**726**	

Şiddet gören kadınların ancak %10'dan az bir kısmı bunu hekim raporu ile belgeleme imkânı bulmuştur. Kadınların %12'si şiddet uygulayanın aynı zamanda ölümle tehdit ettiğini, %2,3'ü ise düşük yaptığını ifade etmiştir.

Başvuran ölümle tehdit ediliyor mu?	Sayı	%
Evet	87	12,0
Hayır	639	88,0
Toplam	**726**	

Düşük	Sayı	%
Evet	17	2,3
Hayır	709	97,7
Toplam	**726**	

Kadınların %37,5'i şiddetin evlendikten birkaç yıl sonra başladığını ifade ederken %32,6'sı ise evlendikten sonraki ilk günlerde şiddetin başladığını ifade etmiştir.

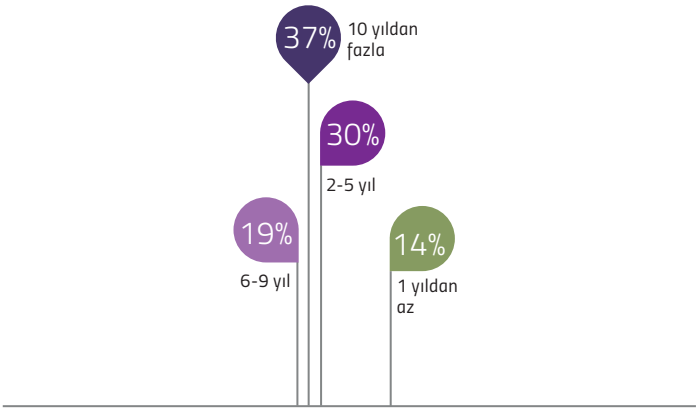

Şiddetin başladığı ilişkinin süresi

Şiddet içeren davranışa ilk defa ne zaman maruz kaldı?	Sayı	%
Çocukken	46	6,3
Evlenmeden önce	37	5,1
Evlendikten sonraki/birlikteliğin ilk günlerinde	237	32,7
Birinci hamileliğinde	24	3,3
Birinci çocuğu doğduğunda	25	3,4
Daha sonraki yıllarda	272	37,5
Başvurudan kısa bir süre önce	67	9,2
Diğer	18	2,5
Toplam	**726**	

Başvuru yapan kadınların %41'i cinsel şiddete maruz kaldığını ifade etmektedir. En sık yaşanan cinsel şiddet türlerine bakıldığında %49,5 ile ilgisiz davranmak ilk sırada yer alırken bunu %35,8 ile kaba kuvvetle cinsel ilişki, %21,8 ile başka bir kadınla ilişki ve %18,4 ile tecavüz takip etmektedir.

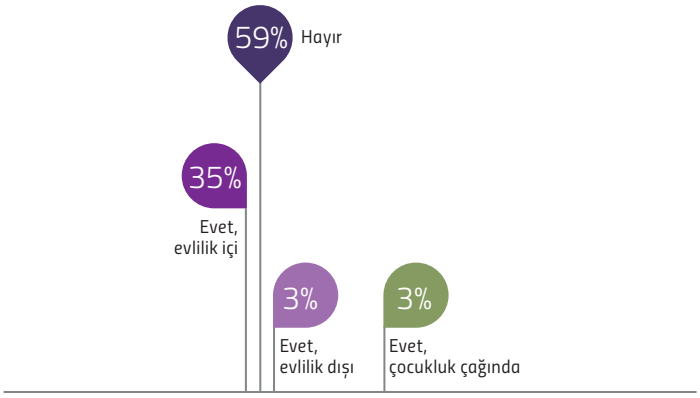

Cinsel şiddete maruz kaldı mı?

Cinsel şiddeti nasıl yaşadı	Sayı	%
Tecavüz	54	18,4
Kaba kuvvet kullanarak cinsel ilişkiye zorlamak	105	35,8
Zorla ters ilişki (Livada)	6	2,0
Fuhuşa zorlama	8	2,7
Herhangi bir cisimle cinsel zorbalık	4	1,4
Ensest	3	1,0
Pornografik film, resim vb. seyretmeye zorluyor	3	1,0
Başka kadınla ilişkisi var	64	21,8
Başka kadınla ilişkisini seyrettiriyor/çoklu ilişkiye zorluyor	20	6,8
Çocukların önünde cinsel ilişkiye zorluyor	3	1,0
Taciz	27	9,2
İlgisiz davranılarak/yok sayılarak	145	49,5
Diğer	8	2,7
Toplam	**293**	

** Birden fazla seçenek işaretlenmiş olabilir.*

Kadınların %73'ü gördüğü şiddet nedeni ile yardım arayışına girmişlerdir. Kadınlar %87,2 ile en çok ailelerine başvurur iken karakol, arkadaş ve savcılığa yapılan başvurular %10'lar düzeyinde kalmıştır. Her hangi bir yere başvurmayan kadınlardan cevap alınabilenler arasında en sık karşılaşılan gerekçe şiddet uygulayandan çekinme ve ailenin engel olması gösterilmiştir.

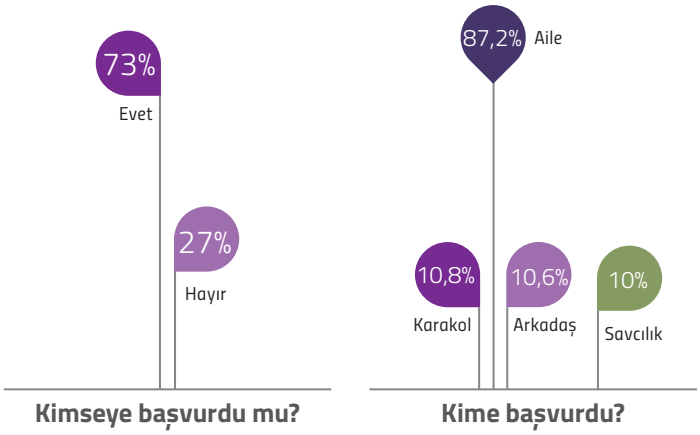

Neden kimseye başvurmadı?	Sayı	%
Erkeğin mesleki statüsünden çekindiği için	58	29,6
Koca, çocuklar engel olduğu için	15	7,7
Aile engel olduğu için	40	20,4
Erkeğin tanıdığı, yakını, arkadaşı engel olduğu için	13	6,6
Cevap yok veya diğer nedenlerle	70	35,7
Toplam	**196**	

Karakola başvuran kadınların %87,7'si burada kendisiyle ilgilenildiğini ifade ederken, savcılıkta ilgilenildiği anlamına gelen cevapların toplamı %90'nı aşmaktadır. Arkadaşa ve aileye yapılan başvurularda ise ilgilenme oranları daha düşük olmuştur. Arkadaşa başvurularda bu oran %78,6 olurken aileye yapılan başvurularda ilgilenenlerin oranı ancak %30,5 olmuştur.

Karakola yapılan başvurular	Sayı	%
Şiddet uygulayan erkeğe destek oldular	3	5,3
Barıştırıp eve gönderdiler	4	7,0
Alay ettiler, küçümsediler, kovdular	0	0,0
İlgilendiler ilgili kuruma gönderdiler (hastane, savcılık, KAMER)	50	87,7
Toplam	**57**	

Arkadaşa yapılan başvurular	Sayı	%
Barıştırdı eve gönderdi	11	19,6
Küçümsedi kovdu	1	1,8
İlgilendi ilgili kuruma gönderdi	44	78,6
Toplam	**56**	

Savcılığa yapılan başvurular	Sayı	%
Dilekçeyi işleme koymamak için zorluk çıkardılar	4	7,5
Hakaret ettiler, kovdular	1	1,9
Dilekçeyi işleme koydular	45	84,9
Hastaneye sevk ettiler	3	5,7
Toplam	**53**	

Aileye yapılan başvurular	Sayı	%
İlgisizler	168	36,4
Destek oluyorlar	141	30,5
Boşanmasına karşılar	29	6,3
Çocuklarını bırak gel diyorlar	13	2,8
Erkek üyeler şiddeti destekliyor	6	1,3
Destek vermek istiyorlar fakat şiddet uygulayandan korkuyorlar	21	4,6
Destek olmak istiyorlar ama ekonomik zorluk nedeniyle destek olmuyorlar	82	17,7
Diğer	2	0,4
Toplam	**462**	

Şiddet gören kadınların %37'si ilişkisinden uzaklaşırken bu uzaklaşma %60'a yakın bir oranda 1 yıldan daha az sürmüştür. Kadınların %15'i gördüğü şiddet nedeni ile tedavi gördüğünü, %4,1'i hastaneye yattığını ifade ederken %5,1'i en az bir kez intihara teşebbüs ettiğini ifade etmiştir.

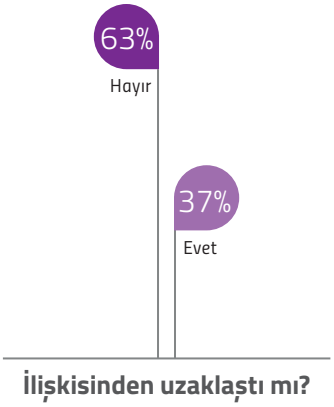

İlişkisinden uzaklaştı ise süresi?	Sayı	%
1 aydan az	68	25,4
1 yıldan az	91	33,9
1 yıldan fazla	109	40,7
Toplam	**268**	

Tedavi gördü mü?	Sayı	%
Evet	109	15,0
Hayır	617	85,0
Toplam	**726**	

Hastanede yattı mı?	Sayı	%
Evet	30	4,1
Hayır	696	95,9
Toplam	**726**	

Halen uygulanan tedavisi?	Sayı	%
İlaç	78	79,6
Terapi	13	13,3
Diğer	7	7,1
Toplam	**98**	

İntihar teşebbüsü	Sayı	%
Bir kez teşebbüs etti	24	3,3
Birden çok teşebbüs etti	13	1,8
Düşündü/planladı ama denemedi	96	13,2
İntihar düşüncesi yok	593	81,7
Toplam	**726**	

Şiddetin yaşandığı çocuklu ailelerde şiddet yaşayan kadına göre şiddet uygulayanların ancak %26,2'si çocuklarına karşı ilgili davranmaktadır. Şiddet gören kadınlar kendilerinin çocuklarının bakımlarını aksattıklarını, onlara kızdıklarını, dövdüklerini ve öfkelerini onlardan çıkardıklarını ifade etmektedirler.

Şiddet uygulayan çocuklara nasıl davranıyor?	Sayı	%
İlgili	164	26,2
İlgisiz	352	56,2
Çocuklara şiddet uyguluyor	88	14,1
Kız çocuklarını dövüyor	4	0,6
Oğlan çocuklarını dövüyor	1	0,2
Çocukları dövüyor ve aşağılıyor	1	0,2
Çocukları dövüp sokağa atıyor	0	0,0
Annesini koruyan kızını dövüyor	0	0,0
Annesini koruyan oğlunu dövüyor	0	0,0
Üvey çocuğunu dövüyor	0	0,0
Korkutuyor	16	2,5
Toplam	**626**	

Sizce biz kadınlar çocuklara nasıl davranıyoruz?	Sayı	%
Söz dinlemediklerini düşünerek kızıyoruz	142	21,4
Söz dinlemediklerini düşünerek dövüyoruz	24	3,6
Şiddet yaşadığımız zaman öfkemizi onlardan çıkarıyoruz	149	22,4
Günlük bakım ve beslenmelerini aksatabiliyoruz	109	16,4
Hepsi	213	32,1
Diğer	27	4,1
Toplam	**664**	

Kadınlar KAMER'i büyük çoğunlukla mahalle çalışmalarından duyarak ulaşmışlardır. Yapılan başvurularda kadınların daha çok psikolojik, ekonomik, hukuki destek ve iş gibi gereksinimleri ön plana çıkarken bu gereksinimlerin büyük çoğunluğunun KAMER tarafından karşılandığı göze çarpmaktadır.

KAMER'e nasıl ulaştı?	Sayı	%
KAMER Merkezleri aracılığıyla	24	3,3
STK'lardan	19	2,6
Devlet kurumlarından yönlendirildi	13	1,8
Farkındalık grubuna katılmış kadınlar	82	11,3
Sokakta karşılaştığı gençler	4	0,6
Medya (TV, gazete, el ilanı) kanalları	66	9,1
Mahalle çalışması sırasında	456	62,8
Diğer	62	8,5
Toplam	**726**	

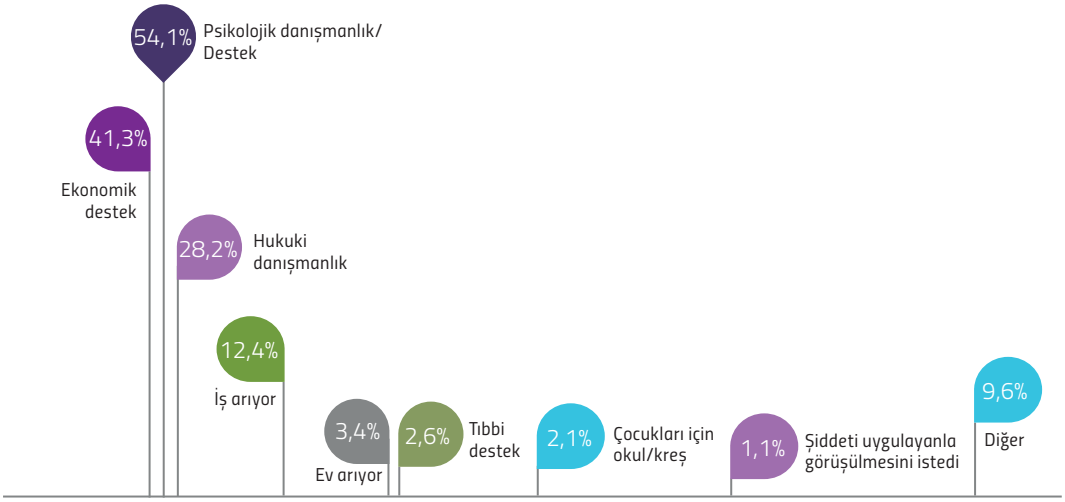

Başvuranın gereksinimleri

KAMER ne yaptı?	Sayı	%
Tıbbi destek için yönlendirildi	17	2,3
Hukuki destek için yönlendirildi	201	27,7
Psikolojik destek için yönlendirildi	323	44,5
İş bulması için destek verildi	61	8,4
Çocukları psikolojik destek için yönlendirildi	11	1,5
Çocukları okula/kreşe yerleştirildi	10	1,4
Farkındalık grup çalışmasına katıldı	75	10,3
Refakat edildi (polis, hastane, mahkeme)	14	1,9
Ayni destek verildi	9	1,2
Kadın sığınma evlerine yönlendirildi	23	3,2
SYDV'dan yardım sağlandı	213	29,3
Diğer	166	22,9
Cevap veren kişi sayısı	**726**	

** Birden fazla seçenek işaretlenmiş olabilir.*

ŞİDDET TAKİP FORMU -2 RAPORU

Şiddet gören 106 kadına uyguladığımız 2. takip formuna göre kadınlar destek almak için ilk olarak en fazla ASP İl Müdürlüğü'ne başvurmuştur. Burada kendisiyle ilgilenildiğini ifade edenlerin oranı %98 olmuştur.

Başvuranların yaşı	
Yaş ortalaması	35,3
En küçük	13
En büyük	62
Cevap veren kişi sayısı	**106**

Başvuranın destek almak için başvurduğu	**1. Kurum**		**2. Kurum**		**3. Kurum**	
	Sayı	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**
ASP İl Müdürlüğü	35	33,0	4	12,5	2	16,7
Karakol	3	2,9	3	9,4	0	0,0
Savcılık	1	0,9	1	3,1	0	0,0
Valilik	19	17,9	8	25,0	1	8,3
Baro	27	25,5	2	6,3	1	8,3
Diğer	21	19,8	14	43,7	8	66,7
Toplam	**106**		**32**		**12**	

Gittiği yerlerde nasıl karşılandı	**1. Kurum**		**2. Kurum**		**3. Kurum**	
	Sayı	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**
İlgili	97	98,0	29	90,6	10	100,0
İlgisiz	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Suçlayıcı ve kaba	0	0,0	1	3,1	0	0,0
İlgili görünmeye çalıştı ama işlem yapmadı	2	2,0	1	3,1	0	0,0
Evine göndermeye çalıştı	0	0,0	1	3,1	0	0,0
Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Toplam	**99**		**32**		**10**	

ŞİDDET TAKİP FORMU -3 RAPORU

Başvuranların yaşı	
Yaş ortalaması	37,4
En küçük	26
En büyük	48
Cevap veren kişi sayısı	**8**

Başvuranın destek aldığı 1.kurum ASP İl Müdürlüğü ise sonuç ne oldu?	Sayı	%
Sığınma talebi karşılandı	0	0,0
Çocuklar için eğitim desteği sağlandı	3	75,0
Kira gideri için işlem yapıldı	0	0,0
Hepsi	0	0,0
Hiç bir işlem yapılmadı	0	0,0
Diğer	1	25,0
Toplam	**4**	

Başvuranın destek aldığı 2. kurum karakol ise sonuç ne oldu?	Sayı	%
Korumalı bir şekilde savcılığa gönderildi	0	0,0
Sığınma evi ile bağlantı kuruldu	0	0,0
Güvenliği sağlandı	0	0,0
Hiç bir işlem yapılmadı	0	0,0
Toplam	**0**	

Başvuranın destek aldığı 3. kurum Valilik ise sonuç ne oldu?	Sayı	%
Başvurucu savcılığa yönlendirildi	0	0,0
Şiddet uygulayana disiplin cezası verildi	0	0,0
Şiddet yaşayana ayni/nakdi destek sağlandı	2	100,0
Hiç bir işlem yapılmadı	0	0,0
Toplam	**2**	

Başvuranın destek aldığı 4. kurum Baro ise sonuç ne oldu?	Sayı	%
Adli yardımdan yararlandırıldı	4	80,0
Başka zaman gelmesi istendi	1	20,0
Kimse ilgilenmedi	0	0,0
Toplam	**5**	